

WPROWADZENIE

Kilkunastoletni okres koncentracji uwagi władz państwowych na rozwiązywaniu kluczowych problemów gospodarczych, wsparty wyrzeczeniami obywateli przyniósł w skali globalnej stosunkowo szybkie i odczuwalne zmiany w sferze materialnej. Koncentracji w problemach gospodarczych towarzyszy od wielu już lat brak jasno określonych zasad polityki społecznej (wartości, priorytety), co skutkuje dominacją działań doraźnych, ratowniczych nad rozstrzygnięciami systemowymi. Sprawę komplikuje ponadto brak czytelnego dla obywateli kierunku, w jakim podąża państwo w sferze socjalnej.

Dlatego tak istotne jest opracowanie spójnej strategii rozwiązywania problemów społecznych dla państwa i wszystkich szczebli samorządu lokalnego tj. województw, powiatów oraz gmin. Zbyt długie zaniechanie w przygotowaniu strategii w tak istotnych dziedzinach życia jak ochrona zdrowia, zatrudnienie, zabezpieczenie na wypadek choroby, starości, niepełnosprawności, dostęp do kształcenia oraz wypoczynek może spowodować obniżenie efektywności całego układu gospodarczego. Brak spójnej polityki społecznej państwa może spowodować narastanie i pogłębianie się problemów w tej dziedzinie.

W późniejszym terminie rozwiązanie ich będzie wymagało zwiększonego nakładu środków oraz wysiłku organizacyjnego całego samorządu oraz ludności. Już w obecnych latach zauważalne są skutki braku spójnej i kompleksowej strategii polityki społecznej, umożliwiającej sprawną współpracę i kooperację między poszczególnymi jednostkami odpowiedzialnymi za prawidłowe funkcjonowanie systemu społecznego w danej gminie czy powiecie. Dlatego tak istotną sprawą jest opracowanie oraz wdrożenie strategii rozwiązywania problemów społecznych by niwelować nierówności społeczne, niedostosowania czy problemy. Takie działania państwa mają na celu zapobieganie patologiom, wyrównywanie szans ludności na rozwój i zaspokajanie niezbędnych potrzeb.

Oprócz generalnych problemów społecznych właściwych dla każdego kraju, można również wyróżnić obszary specyficzne tylko i wyłącznie dla danej społeczności lokalnej.

Podstawy i cel opracowania

W związku ze wstąpieniem Polski w struktury Unii Europejskiej przed władzami samorządowymi postawiono nowe zadania wynikające z prowadzenia polityki regionalnej. Również sfera społeczna należy do zadań lokalnych samorządów. Od dnia 1 maja 2004 roku w Polsce obowiązuje nowa ustawa o „Pomocy społecznej” – ustawa z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. Nr 115, poz. 728), która reguluje sprawy związane z realizacją zadań z zakresu pomocy społecznej.

Opracowanie gminnej „Strategii rozwiązywania problemów społecznych” ma służyć ukierunkowaniu działania lokalnych władz i instytucji opieki społecznej dla poprawy jakości życia w danej społeczności. W art. 17 ust. 1. znajduje się zapis o obowiązkach Gminy: „opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka; ...”.

Celem Strategii jest przeprowadzenie diagnozy problemów społecznych występujących na terenie Gminy w oparciu o dane będące w dyspozycji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (uzyskane w toku bieżącej jego działalności), Urzędu Miejskiego, Powiatowego i Wojewódzkiego Urzędu Pracy oraz instytucji i organizacji współpracujących z MOPS. Druga część Strategii ma określić kierunki strategicznych działań odniesionych do rzeczywistych problemów społeczności lokalnej (m.in. bezrobocie i problemów z zatrudnieniem, pomocy na rzecz osób dotkniętych problemem alkoholowym, osób niepełnosprawnych, starszych, rodzin i dzieci z problemami opiekuńczo - wychowawczymi itd.), wskazanie skutecznych kierunków działań dla ich rozwiązywania, a także ustalenie współpracy instytucjonalnej dla poszczególnych problemów społecznych.

Kolejnym etapem jest stworzenie optymalnego programu działania. Pomoc ma opierać się nie tylko na wsparciu materialnym, ale i pomocy psychologicznej (wsparciu w umacnianiu postaw aktywnych), ścisłej współpracy instytucji i organizacji społecznych.

Opracowywany przez gminę dokument musi spełniać również poniższe warunki: być zgodny z dokumentami strategicznymi na poziomie powiatu, województwa i kraju oraz innymi dokumentami strategicznymi Gminy, kształtować aktywny model polityki społecznej w Gminie (współpraca wszystkich instytucji rządowych, samorządowych, pozarządowych oraz przedstawicieli biznesu) zakładać budowanie szerokiego partnerstwa lokalnego.

„Strategia” ma być konsekwencją unijnych dokumentów: Strategii Lizbońskiej (marzec 2000) oraz celów nicejskich (grudzień 2000), które stanowią konkretyzację ogólnych założeń lizbońskich w zakresie integracji społecznej. Najważniejszymi celami w tym zakresie są:

- zapobieganie ryzyku „wykluczenia”,
- pomoc dla osób najbardziej narażonych na „wykluczenie” (wspieranie najsłabszych),
- mobilizacja organizacji ze sfery polityki gospodarczej i społecznej.

Działania zawarte w „Strategii” pozwolą na zminimalizowanie przyczyn tkwiących w sferze społecznej i psychologicznej, pomogą skuteczniej rozwiązywać problemy grup docelowych i rozszerzą pomoc instytucjonalną.

Podstawa prawna systemu pomocy społecznej w Polsce

Ustawa o pomocy społecznej

Obowiązująca od 1 maja 2004 roku „Ustawa o pomocy społecznej” (Dz. U. Nr 115, poz. 7289 z dn. 12.03.2004 r. z późn. zm), określa:

- zadania w zakresie pomocy społecznej,
- rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania,
- organizację pomocy społecznej;
- zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Według ustawy (Art. 2.1.) pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie same pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (Art. 3.1.).

Ustawa określa przypadki, w których udziela się pomocy społecznej osobom i rodzinom.

Pomocy społecznej udziela się w szczególności z powodu (Art.7):

- ubóstwa,
- sieroctwa,
- bezdomności,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej i ciężkiej choroby,
- przemocy w rodzinie,

- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo – wychowawcze,
- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizmu lub narkomanii,
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Ustawy regulujące system pomocy społecznej:

1)Ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (tj. Dz. U z 2006r. Nr 139 poz. 992 z późn. zm).

Ustawa o świadczeniach rodzinnych reguluje nowy system świadczeń poza ubezpieczeniowych, finansowanych w całości z budżetu państwa, całkowicie odrębny od systemu pomocy społecznej. Ustawa weszła w życie z dniem 1 maja 2004 roku.

Od tej daty Ośrodki Pomocy Społecznej przejęły część zobowiązań Zakładów Ubezpieczeń Społecznych dotyczących wypłaty zasiłków rodzinnych i dodatków do nich. Ustawa określa warunki nabycia prawa do świadczeń rodzinnych oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania tych świadczeń. Świadczeniami rodzinnymi są:

- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego;
- świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne.

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku przysługuje:

- rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka;
- opiekunowi faktycznemu dziecka;
- osobie uczącej się.

Do zasiłku rodzinnego przysługują dodatki z tytułu:

- urodzenia dziecka;
- opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego;
- wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej;
- samotnego wychowywania dziecka;
- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,

- rozpoczęcia roku szkolnego;
- rozpoczęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.

Ustawa o świadczeniach rodzinnych reguluje nowy system świadczeń.

2)Ustawa o zatrudnieniu socjalnym z dnia 13 czerwca 2003 roku (Dz. U. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.)

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym wychodzi naprzeciw postulatom organizacji pozarządowych, które oczekują od państwa większego zaangażowania w aktywizację i edukację środowisk dotkniętych długotrwałym bezrobociem. Stwarza przede wszystkim szansę na powrót do społeczeństwa osobom, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Zapis ustawy kładzie nacisk na edukację i aktywizację środowisk marginalizowanych zawodowo i społecznie, a także na wspieranie zatrudnienia dla tych grup. Nowa regulacja ma zastosowanie przede wszystkim do osób, które nie posiadają własnych dochodów, a w szczególności:

- osób bezdomnych realizujących indywidualny program wychodzenia z bezdomności
- osób uzależnionych od alkoholu w procesie leczenia po zakończeniu programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego,
- osób uzależnionych od narkotyków lub innych środków odurzających po zakończeniu programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej,
- osób chorych psychicznie,
- długotrwale bezrobotnych,
- zwalnianych z zakładów karnych mających trudności w integracji ze środowiskiem,
- uchodźców realizujących indywidualny program integracji.

Tym osobom nowa ustawa oferuje zatrudnienie socjalne, rozumiane jako uczestnictwo w „inkubatorach społecznych” – Centrach Integracji Społecznej – lub jako wspierane zatrudnienie socjalne u przedsiębiorców, w Centrach Integracji Społecznej, bądź w ramach własnej działalności gospodarczej w formie spółdzielni.

Drugą formą pomocy przewidzianą w ustawie jest wsparcie zatrudnienia osób, które uległy wykluczeniu społecznemu. Wsparcie może polegać na skierowaniu danej osoby przez Powiatowy Urząd Pracy do pracy u przedsiębiorcy. W tej sytuacji pracodawca zobowiązuje się do zatrudnienia danej osoby przez okres do 18 miesięcy, zaś Powiatowy Urząd Pracy do refundowania ze środków Funduszu Pracy przedsiębiorcy części wynagrodzenia przez pierwsze 12 miesięcy zatrudnienia takiej osoby.

Nowa ustawa powołuje do życia Centra Integracji Społecznej, w których osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, np. bezdomne lub uzależnione od alkoholu, będą mogły liczyć na zatrudnienie socjalne. Osoby te będą przebywały w centrach od 1 do 1,5 roku oraz będą otrzymywały pieniądze za wykonywaną pracę. W pierwszym miesiącu pracy wynagrodzenie będzie równe 40% zasiłku dla bezrobotnych, a w okresie do jednego roku – 80% zasiłku.

3)Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 19 sierpnia 1994r. (Dz. U. Nr 111, poz. 535 z późn. zm.)

Według ustawy ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane. Ustawa przewiduje, że w działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne. W świetle ustawy ochrona zdrowia psychicznego polega w szczególności na:

- promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym,
- zapewnianiu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,
- kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałaniu ich dyskryminacji.

4)Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 roku (Dz. U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.)

Ustawa dotyczy osób, których niepełnosprawność została potwierdzona orzeczeniem o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności (znaczny, umiarkowany, lekki), o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy (na podstawie odrębnych przepisów) lub o niepełnosprawności, wydanym przed ukończeniem 16 roku życia.

Rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie

tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwianie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym.

Do podstawowych form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zalicza się uczestnictwo tych osób w:

- warsztatach terapii zajęciowej - wyodrębniona organizacyjnie i finansowo placówka stwarzająca osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia;
- turnusach rehabilitacyjnych - zorganizowana forma aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, między innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także przez udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu.

5) Ustawa o pożytku publicznym i wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873 z 2003 r.)

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie jest ważnym aktem prawnym, wprowadzającym kompleksowe rozwiązania dotyczące podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce. Obszary, które reguluje ustawa to:

- prowadzenie działalności pożytku publicznego (działalność odpłatna i nieodpłatna pożytku publicznego),
- uzyskiwanie przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz konsekwencje z tym związane (warunki uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego),
- nadzór nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego,
- wolontariat.

6) Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r. (tekst jednolity z 2007 r. Dz.U. Nr 70, poz. 473)

Rozwiązywanie problemów alkoholowych zakłada, iż większość kompetencji i środków finansowych jest zlokalizowana na poziomie samorządów gmin, które na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi uzyskały kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych. Zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wykonuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, w szczególności:

- tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokajanie motywuje powstrzymanie się od spożywania alkoholu,
- działalność wychowawczą i informacyjną,
- ustalanie odpowiedniego poziomu i właściwej struktury produkcji napojów alkoholowych przeznaczanych do spożycia w kraju,
- ograniczanie dostępności alkoholu,
- leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu,
- zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu i ich usuwanie,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

7)Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 roku(Dz.U. Nr 179, poz.1485 z późn. zm)

Przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy. Obejmują one:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem,
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej,
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii (w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo- rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo - wychowawczych i socjoterapeutycznych),
- wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów narkomanii,
- pomoc społeczną osobom i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

8) Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 roku (Dz.U.Nr 180 poz.1493)

Do zadań własnych gminy należy w szczególności:

- tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- opracowanie i realizacja programów ochrony ofiar,
- prowadzenie gminnych ośrodków wsparcia.

9) Ustawa o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej z dnia 22 kwietnia 2005 roku (Dz. U. Nr 86, poz. 732 z późn. zm.)

Ustawa o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej określa zasady:

- postępowania wobec osób zobowiązanych do świadczenia alimentacyjnego na podstawie tytułu wykonawczego, jeżeli egzekucja prowadzona przez komornika sądowego jest bezskuteczna,
- przyznawania zaliczek alimentacyjnych dla osób samotnie wychowujących dzieci, uprawnionych do świadczenia alimentacyjnego na podstawie tytułu wykonawczego, którego egzekucja jest bezskuteczna.

Prawo do otrzymania zaliczki alimentacyjnej przysługuje osobie, która:

- wychowuje samotnie dziecko,
- ma zasądzone alimenty na dzieci,
- osoba zobowiązana do alimentacji nie wywiązuje się z tego obowiązku, prowadzona przez komornika egzekucja zasądzonych alimentów jest bezskuteczna.

10) Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów z dnia 7 września 2007 r. (Dz. U. Nr 192, poz. 1378)

Świadczenie z funduszu alimentacyjnego przysługują osobom uprawnionym, które nie ukończyły 18 roku życia, a także tym, które ukończyły, lecz uczą się nadal w szkole lub szkole wyższej - do ukończenia 25 roku życia. Wyjątek stanowią osoby uprawnione posiadające orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności. Im ustawa zapewnia to świadczenie bezterminowo.

Prawne podstawy planowania polityki społecznej w państwach należących do Unii Europejskiej:

- Rozporządzenie Rady z dnia 21 czerwca 1999r. wprowadzające ogólne przepisy dotyczące Funduszy Strukturalnych (1260/99 WE)
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 czerwca 1999 w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (1783/99WE)
- Rozporządzenie Rady z dnia 21 czerwca 1999r. dotyczące koordynacji pomocy w ramach strategii przedakcesyjnej dla krajów ubiegających się o członkostwo w Unii Europejskiej oraz zmieniające rozporządzenie 3906/89EWG (1266/99WE)
- Rozporządzenie Rady z dnia 21 czerwca 1999r. ustanawiające Instrument Przedakcesyjnej Polityki Strukturalnej (1267/1999WE)
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 lipca 1999r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego (1784/99WE) (Rozporządzenia z późniejszymi zmianami.).

Dokumenty programowe:

Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Priorytety zawarte w Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku i brzmią następująco:

W zakresie realizacji prawa do edukacji:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim,
- upowszechnianie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,
- upowszechnianie kształcenia ustawicznego;

W zakresie realizacji prawa do zabezpieczenia socjalnego:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia natychmiastowych, zdecydowanych działań,
- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowych tak, aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE;

W zakresie działań dotyczących realizacji **prawa do pracy**:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego,
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży,
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych,
- zwiększenie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy;

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia**:

- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności,
- upowszechnianie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- zwiększenie zakresu objęcia kobiet i dzieci programami zdrowia publicznego;

W zakresie realizacji innych **praw społecznych**:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością,
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych,
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami,
- zwiększenie zaangażowania obywateli w działalność społeczną,
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorzady terytorialne,
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013

W dniu 6 września 2005 r. został przyjęty przez Radę Ministrów Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013, który jest strategią obejmującą całokształt działań rozwojowych kraju, bez względu na pochodzenie środków finansowych (środki UE i środki krajowe), zawiera cel i kierunki działania dla organów państwa ukierunkowane na realizację długofalowej strategii integracji Polski z krajami UE, określającej miejsce Polski w Unii i polską wizję jej rozwoju.

Cele strategiczne określone w projekcie Narodowego Planu Rozwoju:

- utrzymanie gospodarki na ścieżce wysokiego wzrostu gospodarczego.
- wzmocnienie konkurencyjności przedsiębiorstw i regionów oraz wzrost zatrudnienia.
- podniesienie poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Priorytety Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013:

Inwestycje:

- wspieranie gospodarki opartej na wiedzy,
- przebudowa otoczenia działania przedsiębiorstw,

- poprawa stanu środowiska przyrodniczego,
- usprawnienie infrastruktury technicznej i zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego,
- tworzenie nowoczesnej sieci transportowej,
- rozwój infrastruktury miast i obszarów wiejskich;

Zatrudnienie:

- zwiększenie poziomu zatrudnienia (podaż),
- wspieranie tworzenie nowych miejsc pracy,
- modernizacja organizacji i funkcjonowania rynku pracy i jego instytucji;

Eksport:

- poprawa warunków eksportu,
- promocja eksportu;

Przedsiębiorczość:

- poprawa efektywności przedsiębiorstw,
- współpraca i integracja przedsiębiorstw;

Innowacyjność:

- postęp organizacyjno-techniczny,
- innowacyjność w regionach,
- komercjalizacja badań naukowych i prac rozwojowych;

Ochrona rynku:

- ochrona reguł konkurencji,
- wzmacnianie mechanizmów rynkowych w gospodarce,
- pomoc publiczna;

Integracja społeczna:

- ograniczenie wykluczenia społecznego,
- budowanie kapitału społecznego,

Wsparcie rodzin:

- tworzenie i rozwijanie rozwiązań służących godzeniu pracy zawodowej z wychowywaniem dzieci,
- rozwijanie sieci placówek edukacyjnych i instytucji kultury dla dzieci i młodzieży,
- budowanie pozytywnego wizerunku rodziny;

Wiedza i kompetencje:

- wyższy poziom kształcenia,
- zwiększenie dostępu do edukacji:
- alternatywne formy edukacji przedszkolnej,

- wyrównywanie szans uczniów,
- zwiększenie dostępu do kształcenia na poziomie szkół wyższych,
- wspieranie kształcenia ustawicznego,
- powszechna edukacja teleinformatyczna;

Aktywizacja i mobilność:

- poprawa dostępności mieszkań,
- integracja systemów transportowych,

Poprawa warunków bezpiecznego życia:

- systemy zapobiegania katastrofom,
- poprawa skuteczności i jakości leczenia,
- opieka nad osobami w podeszłym wieku;

Gospodarowanie przestrzeni:

- racjonalne gospodarowanie przestrzenią,
- zapewnianie bezpieczeństwa ekologicznego kraju,
- sprawiedliwy dostęp do zasobów naturalnych.

Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2006 – 2010

Obszar I. Szkody zdrowotne i rozwojowe występujące u młodych Polaków spowodowane pićem alkoholu.

Cel 1. Zmniejszenie ilości i częstotliwości picia alkoholu przez młodzież.

Cel 2. Podwyższenie wieku inicjacji alkoholowej.

Cel 3. Zwiększenie odsetka abstynentów wśród młodzieży.

Obszar II. Szkody zdrowotne i rozwojowe spowodowane pićem alkoholu przez dorosłych.

Cel 1. Zwiększenie wiedzy na temat wpływu alkoholu na zdrowie wśród lekarzy i innych przedstawicieli systemu ochrony zdrowia.

Cel 2. Zmniejszenie rozmiarów populacji osób pijących szkodliwie i ryzykownie.

Cel 3. Redukcja odsetka kobiet pijących alkohol w okresie ciąży i karmienia piersią.

Cel 4. Zwiększenie wykrywalności problemów i szkód zdrowotnych związanych z nadużywaniem alkoholu u pacjentów podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej.

Obszar III. Uszkodzenia zdrowia związane z uzależnieniem od alkoholu.

Cel 1. Zmniejszenie śmiertelności i degradacji psychofizycznej osób uzależnionych od alkoholu.

Cel 2. Zwiększenie odsetka osób korzystających z profesjonalnej pomocy terapeutycznej w zakresie leczenia uzależnienia.

Cel 3. Poprawa funkcjonowania zdrowotnego i społecznego osób uzależnionych utrzymujących abstynencję.

Cel 4. Zwiększenie odsetka osób uzależnionych od alkoholu korzystających z pomocy i wsparcia środowisk samopomocowych (klubów abstynenckich i AA).

Cel 5. Skrócenie okresu od wystąpienia uzależnienia do podjęcia interwencji specjalistycznej.

Obszar IV. Szkody zdrowotne i psychospołeczne osób żyjących w rodzinach z problemem alkoholowym w tym przemoc domowa

Cel 1. Poprawa sytuacji psychospołecznej osób współuzależnionych poprzez zwiększenie odsetka osób korzystających z profesjonalnej pomocy.

Cel 2. Zmniejszenie rozmiarów przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym.

Cel 3. Zmniejszenie zagrożenia wykluczeniem społecznym członków rodzin dotkniętych alkoholizmem.

Cel 4. Poprawa sytuacji psychospołecznej Dorosłych Dzieci Alkoholików (DDA).

Obszar V. Zaburzenia zdrowotne i rozwojowe dzieci z rodzin alkoholowych.

Cel 1. Poprawa jakości i zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej i pomocy psychospołecznej dla dzieci alkoholików.

Cel 2. Zwiększenie odsetka dzieci z rodzin alkoholowych objętych profesjonalną pomocą specjalistyczną.

Obszar VI. Przestępstwa i wykroczenia spowodowane przez osoby nietrzeźwe, w szczególności przez nietrzeźwych kierowców.

Cel 1. Zmniejszenie ilości wypadków spowodowanych przez nietrzeźwych użytkowników dróg, w tym wypadków ze skutkiem śmiertelnym.

Cel 2. Zmniejszenie ilości nietrzeźwych kierowców na drogach.

Cel 3. Zmniejszenie zagrożeń bezpieczeństwa i porządku publicznego powodowanych przez osoby nietrzeźwe.

Cel 4. Zmniejszenie ilości przestępstw i wykroczeń powodowanych przez osoby nietrzeźwe.

Obszar VII. Szkody ekonomiczne związane z nadużywaniem alkoholu.

Cel 1. Oszacowanie rzeczywistych rozmiarów szkód ekonomicznych związanych z używaniem alkoholu.

Cel 2. Zmniejszenie szkód ekonomicznych w środowisku pracy powodowanych przez nietrzeźwych pracowników.

Cel 3. Zmniejszenie innych szkód ekonomicznych spowodowane nietrzeźwością.

Obszar VIII. Niewystarczająca wiedza i szkodliwe postawy społeczne wobec problemów alkoholowych i metod ich rozwiązywania.

Cel 1. Zwiększenie wiedzy na temat problemów oraz kosztów społecznych i ekonomicznych związanych z piciem alkoholu a także kształtowanie postaw i przekonań społecznych wspierających racjonalną kontrolę nad obecnością alkoholu w codziennym życiu.

Cel 2. Utrwalanie w społeczeństwie przekonania, że alkohol jest specyficznym towarem, innym niż pozostałe, który generuje znaczne ryzyko oraz szereg poważnych problemów i szkód zdrowotnych, społecznych i ekonomicznych obciążających całą populację.

Obszar IX. Nadmierna dostępność i promocja napojów alkoholowych.

Cel 1. Zmniejszenie ilości przypadków naruszania przepisów prawnych regulujących obrót alkoholem.

Cel 2. Ograniczanie ilości punktów sprzedaży napojów wysokoprocentowych oraz godzin sprzedaży napojów alkoholowych.

Cel 3. Zmniejszenie negatywnego wpływu polityki fiskalnej na poziom spożycia alkoholu.

Cel 4. Ograniczanie reklamy i promocji napojów alkoholowych.

Obszar X. Ryzykowne wzory picia i wysoki poziom spożycia alkoholu.

Cel 1. Zmiana struktury spożycia alkoholu na rzecz napojów niskoprocentowych.

Cel 2. Zmniejszanie odsetka osób o wysokim i ryzykownym poziomie konsumpcji alkoholu (10 litrów 100% alkoholu wśród mężczyzn oraz 7,5 litra 100% w grupie kobiet).

Cel 3. Zmniejszenie średniego spożycia alkoholu w populacji.

Strategia Antynarkotykowa UE (2005-2012)

Strategia Antynarkotykowa opiera się przede wszystkim na podstawowych zasadach prawa UE i w każdym względzie przestrzega podstawowych zasad Unii, takich jak: szacunek dla godności ludzkiej, wolności, demokracji, równości, solidarności, zasad państwa prawnego i praw człowieka. Ma na celu ochronę i podniesienie poziomu dobrobytu społeczeństw i jednostek, ochronę zdrowia publicznego, zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa publicznego i przyjęcie zrównoważonego, zintegrowanego podejścia do problemu narkotyków.

Polityka europejska określa dwa ogólne cele w odniesieniu do narkotyków:

1. UE ma na celu przyczynianie się do osiągnięcia wysokiego poziomu ochrony zdrowia, dobrobytu i spójności społecznej poprzez uzupełnienie działań Państw Członkowskich skierowanych na zapobieganie i ograniczanie spożycia narkotyków, uzależnienia od oraz szkód zdrowotnych i społecznych spowodowanych zażywaniem narkotyków.

2. UE i jej Państwa Członkowskie mają na celu zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa dla ogółu społeczeństwa poprzez podejmowanie działań mających na celu przeciwdziałanie produkcji narkotyków, transgranicznemu nielegalnemu handlowi narkotykami i nielegalnemu wykorzystaniu prekursorów oraz poprzez zintensyfikowanie działań zaradczych skierowanych przeciwko przestępczości związanej z narkotykami z wykorzystaniem skutecznej współpracy w ramach wspólnego podejścia.

Strategia określa cele stawiane do osiągnięcia poprzez realizację działań antynarkotykowych:

Ograniczenie popytu - wymierne zmniejszenie zażywania narkotyków, uzależnienia oraz szkód zdrowotnych i zagrożeń społecznych spowodowanych zażywaniem narkotyków poprzez opracowanie i usprawnienie skutecznego i zintegrowanego, wszechstronnego systemu zmniejszania popytu opartego na wiedzy, z uwzględnieniem zapobiegania, wczesnej interwencji, leczenia, redukcji szkód, rehabilitacji i środków społecznej reintegracji w ramach Państw Członkowskich UE. Środki mające na celu zmniejszenie popytu na narkotyki muszą uwzględniać problemy zdrowotne i społeczne spowodowane zażywaniem nielegalnych środków psychoaktywnych i zażywaniem różnego rodzaju narkotyków w połączeniu z legalnymi środkami psychoaktywnymi takimi jak tytoń, alkohol i leki,

Ograniczenie podaży - wymierne zwiększenie wydajności, skuteczności i wiedzy na temat interwencji organów ścigania oraz działań UE i jej Państw Członkowskich wymierzonych w produkcję, nielegalny handel, niezgodne z prawem wykorzystanie prekursorów, z uwzględnieniem nielegalnego wykorzystania prekursorów narkotyków syntetycznych przywożonych do UE, nielegalny handel narkotykami i finansowanie terroryzmu, pranie pieniędzy w związku z przestępczością związaną z narkotykami. Wynik ten powinien zostać osiągnięty poprzez skupienie się na przestępczości zorganizowanej związanej z narkotykami z wykorzystaniem istniejących instrumentów i struktur, a w stosownych przypadkach, wybierając współpracę regionalną lub tematyczną oraz poszukując środków wzmacniających działania prewencyjne w odniesieniu do przestępczości związanej z narkotykami,

Koordinacja jest kluczem do ustanowienia i realizacji przynoszącej rezultaty strategii antynarkotykowej. Koordinacja polityki antynarkotykowej na poziomie UE powinna mieć miejsce za pośrednictwem Horyzontalnej Grupy Roboczej ds. Narkotyków (HGRN). HGRN powinna regularnie poświęcać uwagę aspektom zewnętrznym polityki antynarkotykowej. Organy krajowe odpowiedzialne za koordynację zagadnień i polityk związanych z narkotykami będą przyczyniać się do praktycznej realizacji planów działań UE w kontekście realizacji programów krajowych,

Współpraca międzynarodowa - wymierne wzmocnienie skutecznej i bardziej widocznej koordynacji pomiędzy Państwami Członkowskimi oraz pomiędzy nimi a Komisją dla promowania i rozwijania zrównoważonego podejścia do problemu narkotyków i prekursorów w kontaktach z międzynarodowymi organizacjami i państwami trzecimi oraz na międzynarodowych forach. Wzmocnienie to oraz zmierzanie do celu, którym zmniejszenie produkcji i podaży narkotyków w Europie oraz pomoc krajom trzecim w obszarach priorytetowych zmierzająca do zmniejszenia popytu na narkotyki stanowią integralną część współpracy politycznej i na rzecz rozwoju,

Informacje, badania i ocena - Lepsze zrozumienie problemu narkotyków i opracowanie optymalnej reakcji na to zagadnienie za pomocą wymiernego i stałego rozwijania wiedzy i związanej z nią infrastruktury. Aby jednoznacznie określić korzyści i braki obecnych działań na poziomie UE, należy kontynuować ocenę, która będzie stanowić integralną część podejścia UE do polityki antynarkotykowej.

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007-2020

W oparciu o diagnozę sfery ekonomicznej, społecznej i funkcjonalno-przestrzennej województwa oraz przewidywane zmiany warunków zewnętrznych sformułowano misję regionu, która brzmi:

Podniesienie atrakcyjności województwa łódzkiego w strukturze regionalnej Polski i Europy jako regionu sprzyjającego zamieszkaniu i gospodarce przy dążeniu do budowy wewnętrznej spójności i zachowaniu różnorodności jego miejsc.

Cele strategiczne i obszary priorytetowe zidentyfikowano w trzech sferach:

I sfera społeczna

Cel główny: Wzrost ogólnego poziomu cywilizacyjnego województwa

Obszar priorytetowy: Wiedza i kompetencje

Cel strategiczny: Podniesienie poziomu wykształcenia mieszkańców województwa

Obszar priorytetowy: Jakość życia

Cel strategiczny: Podniesienie poziomu jakości życia

Obszar priorytetowy: Polityka społeczna

Cel strategiczny: Zmniejszenie zjawisk wykluczenia społecznego i modernizacja systemów pomocy społecznej

Obszar priorytetowy: Społeczeństwo obywatelskie

Cel strategiczny: Podniesienie poziomu aktywności społecznej

II sfera ekonomiczna

Cel główny: Poprawa pozycji konkurencyjnej gospodarki województwa

Obszar priorytetowy: Dostępność

Cel strategiczny: Zwiększanie dostępności gospodarczej regionu

Obszar priorytetowy: Baza gospodarcza

Cel strategiczny: Tworzenie nowoczesnej, prorozwojowej i innowacyjnej bazy gospodarczej

Obszar priorytetowy: Społeczeństwo informacyjne

Cel strategiczny: Budowa społeczeństwa informacyjnego

Obszar priorytetowy: Obszary wiejskie

Cel strategiczny: Trwały i zrównoważony rozwój obszarów wiejskich

Obszary priorytetowe: Rynek pracy

Cel strategiczny: Podniesienie ogólnego poziomu zatrudnienia i mobilności zawodowej mieszkańców województwa

Obszar priorytetowy: Wizerunek

Cel strategiczny: Tworzenie wizerunku regionu przyjaznego i atrakcyjnego dla podejmowania współpracy, inwestowania i życia mieszkańców

III sfera funkcjonalno-przestrzenna

Cel główny: Stworzenie rzeczywistego regionu społeczno-ekonomicznego posiadającego własną podmiotowość kulturową i gospodarczą

Obszar priorytetowy: Przemiany (system osadniczy)

Cel strategiczny: Stymulowanie przemian w sieci osadniczej polegających na wzroście roli miast w organizacji funkcjonalno-przestrzennej województwa

Obszar priorytetowy: Ład przestrzenny

Cel strategiczny: Uporządkowanie gospodarki przestrzennej

Obszar priorytetowy: Tożsamość regionalna

Cel strategiczny: Umocnienie identyfikacji mieszkańców z województwem

Obszar priorytetowy: Ochrona środowiska.

Cel strategiczny: Poprawa warunków życia mieszkańców regionu poprzez poprawę jakości środowiska.

Strategia Rozwoju Powiatu Piotrkowskiego

Strategia Rozwoju Powiatu Piotrkowskiego definiuje następujące cele strategiczne i cele operacyjne:

Podniesienie poziomu wykształcenia i rozwój cywilizacyjny mieszkańców:

Cele operacyjne:

- zwiększenie dostępu młodzieży do szkolnictwa średniego
- zapewnienie dostępu mieszkańcom do różnych form kształcenia zawodowego w zależności od potrzeb lokalnego i ponadlokalnego rynku pracy
- zintensyfikowanie działań związanych z profilaktyką zdrowotną
- zwiększenie dostępności, szczególnie dzieci i młodzieży do różnych form aktywności ruchowej

Podniesienie jakości życia i poziomu zdrowotności mieszkańców powiatu:

Cele operacyjne:

- dążenie do poprawy jakości życia
- wykorzystanie walorów dostępności komunikacyjnej poprzez modernizację infrastruktury drogowej i rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej
- osiągnięcie dobrego poziomu technicznego połączeń lokalnych
- rozbudowa infrastruktury towarzyszącej ciągom komunikacyjnym o znaczeniu krajowym przebiegających przez powiat piotrkowski
- przyspieszenie telefonizacji powiatu
- tworzenie warunków do rozwoju nowoczesnego rolnictwa, stymulowanie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich
- poprawa warunków i jakości mieszkańców wsi poprzez jej „urbanizację”
- poprawa efektywności gospodarowania i doskonalenie jakości produktów
- zwiększenie dochodów z działalności rolniczej poprzez różnego rodzaju rozwiązania organizacyjne (spółdzielnie marketingowe, grupy producenckie, kółka maszynowe)

Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego i turystyki:

Cele operacyjne:

- tworzenie korzystnego klimatu dla inwestorów zewnętrznych
- wspieranie lokalnego biznesu
- tworzenie enklaw szybkiego rozwoju gospodarczego dla pozyskiwania inwestorów zewnętrznych i wewnętrznych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Piotrkowskiego

1. Opieka nad dzieckiem i rodziną

- kształtowanie w świadomości społecznej pozytywnego wizerunku rodziny i utworzenie systemu pomocy rodzinom w kryzysie
- doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem i rodziną w powiecie piotrkowskim

- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży

2. Pomoc niepełnosprawnym.

- kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób niepełnosprawnych
- likwidacja barier architektonicznych, technicznych oraz w komunikowaniu się w instytucjach użyteczności publicznej oraz w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej
- zapewnienie osobom niepełnosprawnym pełnego dostępu do rehabilitacji, kultury, sportu, rekreacji i turystyki
- zwiększenie aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych
- zapewnienie konsultacji społecznej wszystkich działań dotyczących osób niepełnosprawnych w fazie ich planowania, wdrażania oraz ewaluacji z reprezentacją środowiska

3. Zwalczanie patologii i uzależnień

- podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w szczególności przez dzieci i młodzież.
- zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w zapobieganiu używaniu alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w szczególności przez dzieci i młodzież
- wzmocnienie rozwoju lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

4. Pomoc osobom z zaburzeniami psychicznymi i osobom starszym.

- utworzenie powiatowego ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi
- pomoc dla osób starszych

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Sulejów

Misja:

Gmina Sulejów jest regionem, który wykorzystuje walory położenia geograficznego, środowiska naturalnego i potencjału ludzkiego dla zrównoważonego rozwoju.

Cele strategiczne:

- wzrost gospodarczy wykorzystujący atutu i zasoby gmin,
- zrównoważony rozwój społeczny gmin,
- rozbudowa infrastruktury technicznej dla ochrony środowiska.

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY SULEJÓW

Położenie gminy, jej otoczenie oraz powiązania wewnętrzne i zewnętrzne warunkują rozwój społeczno - gospodarczy oraz określają miejsce w układzie gospodarczym i przestrzennym województwa i kraju.

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY SULEJÓW

Gmina Sulejów jest jedną z 177 gmin województwa łódzkiego. Położona jest w Piotrkowskim Powiecie Ziemiemskim. Położona jest w południowo - wschodniej części województwa łódzkiego.

Ludność Gminy Sulejów liczy 15 633 mieszkańców (stan na stan 31.12.2006 r.) co stanowi niespełna 0,6 % ludności województwa ogółem (2 673 tys.).

Gmina zajmuje powierzchnię 189,45 km², co stanowi 1,04 % powierzchni całego województwa (18 219 km²).

Od północnego zachodu graniczy z miastem Piotrków Trybunalski, od zachodu z gminą Rozprza, od południa z gminą Ręczno, od wschodu z gminą Aleksandrów i gminą Mniszków a od północy z gminą Wolbórz. Jej zachodnia granica stanowi jednocześnie granicę powiatu opoczyńskiego.

Gmina zlokalizowana jest w niedalekiej odległości od wielkomiejskich ośrodków przemysłowych i regionalnych: 57 km od Łodzi, 14 km od Piotrkowa Trybunalskiego i 73 km od Kielc. Odległość gminy do Warszawy wynosi 150 km. Gmina ma korzystne położenie komunikacyjne. Przez obszar gminy przebiegają drogi krajowe: nr 44 Łask – Radom, nr 74 Sulejów – Kielce oraz droga wojewódzka nr 742 Piotrków Trybunalski - Włoszczowa. Do głównych czynników rozwoju gospodarczego tego obszaru należy jego położenie, zasoby naturalne oraz potencjał ludnościowy.

Transformacja ustrojowa istotnie zmieniła warunki życia na wsi. W gospodarce wolnorynkowej ujawniło się z pełnymi konsekwencjami ekonomicznymi i społecznymi nie w pełni uświadamiane i nieznanne wcześniej bezrobocie. Powszechnie towarzyszy tym zmianom postawa biernego oczekiwania na wsparcie i pomoc ze strony wszechogarniającego w poprzednim ustroju państwa. Pozostawiona własnemu losowi ludność wiejska musi szukać rozsądnych dróg rozwoju rolnictwa i swojej wsi.

Historia

Miasto Sulejów należy do najstarszych osad nad Pilicą. Miasto powstało w latach 1279 – 92 na ziemiach należących do założonego w 1176 roku opactwa cystersów, którzy wybudowali tu kościół i klasztor. Fakt ten w połączeniu z korzystnym położeniem na skrzyżowaniu dróg z Wielkopolski, Mazowsza i Małopolski oraz bogactwem zasobów naturalnych (lasy, wapień), sprzyjał rozwojowi miasta i jego gospodarki. Eksploatacja puszczańskich lasów i przerób drewna oraz wypalanie wapna stało się głównym rzemiosłem mieszkańców Sulejowa. Niestety zahamowany został on przez najazd szwedzki, inne wojny oraz pożary.

W latach 30 - tych XVIII w. rozpoczął się trwający 150 lat regres miasta (1818 - kasacja zakonu cystersów, 1870 - utrata praw miejskich). Lokalna gospodarka odrodziła się w końcu XIX w., kiedy to Sulejów stał się ważnym ośrodkiem przemysłu wapienniczego i drzewnego. Powstały wówczas nowoczesne czteropaleniskowe, cylindryczne piece wapienne. Są to charakterystyczne dziś w krajobrazie miasta, obiekty zabytkowe budownictwa przemysłowego „Wiktor” i „Jan”. W 1904 r. wybudowano kolejkę wąskotorową do Piotrkowa Trybunalskiego, która przez 80 lat przewoziła zarówno towary, jak i pasażerów. W 1927 r. Sulejów odzyskał prawa miejskie, jednakże rozwój miasta został ponownie powstrzymany we wrześniu 1939 roku, kiedy to bombardowania zniszczyły trzy czwarte miasta, a sama wojna przyniosła zagładę 40 % mieszkańców.

2. ŚRODOWISKO GEOGRAFICZNO - PRZYRODNICZE GMINY

Pod względem geograficznym gmina znajduje się na obszarze Równiny Piotrkowskiej, wchodzącej w skład Niziny Środkowopolskiej.

Przez teren gminy przepływa rzeka Pilica oraz jej dopływy: Luciąża i Strawa tworzące zalew Sulejowski. Zalew jest to retencyjny zbiornik wodny wybudowany na Pilicy w latach 1968 – 1973 o powierzchni wynoszącej 2 600 ha.

Niemal całe dorzecze Pilicy jest zlewnią chronioną, z której Łódź i inne miasta zaopatrują się w wodę pitną pobieraną ze zbiornika.

W rejonie Sulejowa Pilica przełamuje się przez obszar wysoczyznowy, wcinając się na głębokość 30 m i odsłaniając w licznych miejscach górnourajskie wapień.

W okolicach Sulejowa są łatwo dostępne pokłady wapieni, czego odzwierciedleniem były działające tu jeszcze kilka lat temu kopalnie i piece.

Lasy na terenie gminy zajmują 41,6 % ogólnej powierzchni.

Różnorodne cechy środowiska przyrodniczego, to przede wszystkim przepływająca Pilica wraz z jej dopływami tworząca Zalew Sulejowski, kompleksy lasów, zabytki, bardzo dobre warunki klimatyczne oraz czystość powietrza, predysponują obszar gminy do rozwijania turystyki pobytowej czy weekendowej w okresie całego roku, a także mogą być miejscem do lokalizacji budownictwa mieszkalnego czy też letniskowego dla mieszkańców pobliskich miast.

Sulejów jest miastem malowniczo położonym. Jego położenie geograficzne, rzeźba terenu i rozdzielenie przez rzekę na dwie części niesie za sobą występowanie w obu częściach miasta (lewo i prawobrzeżnej) odmiennej i bardzo bogatej roślinności.

Na wychodniach wapieni jurajskich prawego brzegu Pilicy w Sulejowie, Podklasztorzu i Obdzieży występuje ciepłolubna i wapieniolubna flora.

Jest ona jakby odpryskiem przyrody jurajskiej, rzuconym daleko ku północy i zubożałym w porównaniu z Wyżyną Częstochowską. Obejmuje jednak sporą grupę gatunków o zasięgu ograniczonym do tego tylko terenu, pewne gatunki żyją jeszcze na lewym brzegu Pilicy, ale na gliniastych, stromych zboczach o ekspozycji południowej.

Charakterystycznymi roślinami „jury sulejowskiej” są: posłonek pospolity, szalwia łąkowa, głowienka wielkokwiatowa, czyściec pospolity, driakiew żółtawa, dzwonek boloński, rumian barwierski, krwawnik pannoński, berberys i inne

W okolicach Sulejowa znaleziono również takie rzadkości jak: tymotka Boemera, goździk wycięty i paproć zanokcicę. Ta piękna, interesująca flora ginie jednak wskutek działalności ludzkiej i nieplanowego zalesienia zboczy.

Na omawianym terenie pod względem roślinności największy powierzchniowo obszar zajmują siedliska borowe.

Kompleksy leśne zlokalizowane są w południowo – wschodniej oraz północno - zachodniej części miasta, ciągną się one na obrzeżach miasta po obu stronach rzeki na terenach wysoczyznowych. Rozległa dolina Pilicy z różnorodną roślinnością, zbiornikiem wodnym i starorzeczami stwarza świetne warunki środowiskowe dla fauny. Poza tym wzdłuż brzegu Pilicy przebiegają szlaki turystyczne.

Sulejowski Park Krajobrazowy

Cały teren parku leży w dawnych granicach województwa piotrkowskiego, natomiast 4 200 ha na terenie Gminy Sulejów (3,5 tys. ha – gmina, 700 ha – miasto), co stanowi 25 % powierzchni parku.

Park leży w zasięgu geograficznego występowania jodły pospolitej, klonu jawora (gatunki reglowe), świerka pospolitego i buka. Dotychczas w lasach stwierdzono 14 zespołów leśnych i zaroślowych oraz kilkanaście zbiorowisk o charakterze przejściowym. Spotyka się tu piękne łąki i torfowiska oraz murawy piaszczyste i nawapienne. W lasach parku zanotowano 35 gatunków roślin podlegających całkowitej ochronie oraz 15 częściowo chronionych. Osobliwościami są tu m.in.: długosz królewski, storczyki, widłaki i zimozioł północny.

W celu utrzymania, a zarazem ciągłego podnoszenia jakości środowiska przyrodniczego zakłada się w planie budowę obiektów i urządzeń warunkujących ten stan. W najbliższym czasie przewiduje się budowę kolektora ściekowego dla terenów położonych wzdłuż Zalewu Sulejowskiego

3. WALORY TURYSTYCZNE GMINY

Gmina dysponuje licznymi walorami turystycznymi. Są to m.in.:

- Zespół Klasztorny – OO. Cystersów w Sulejowie:

Zabudowania o charakterze obronnym z romańskim kościołem z 1232 roku (w murach opactwa znajduje się muzeum eksponujące zbiory archeologiczne i etnograficzne).

Jest to dobrze zachowany cysterski zespół architektoniczny. Opactwo jest malowniczo położone ponad doliną Pilicy i należy do lepiej zachowanych w Europie. Budynki klasztorne i obwarowania z pięknymi basztami i wieżami (sięgającymi 34 m wysokości), posiadające najpierw znamiona gotyckie były kilkakrotnie przekształcone, podnoszone z ruin, a ostatnio nawet otynkowane (w odrestaurowanej, przeznaczonej na cele turystyczne części). Historia cystersów nad Pilicą jest silnie związana z dziejami naszego kraju. Najazdy tatarskie w latach 1259 i 1431 oznaczały mordowanie zakonników i pożary klasztoru. Również potop szwedzki nie oszczędził opactwa; cystersi zostali zgładzeni, a klasztor obrabowany. Po kasacie klasztoru zabudowania przejęły władze carskie, a kościół klasztorny po śmierci ostatniego cystersa obsługiwali do 1986 roku księża diecezjalni. Także współczesna historia nie sprzyja, jak dotychczas, przywrócenia dawnego porządku. W latach siedemdziesiątych władze wyraziły zgodę na remont i adaptację znacznej części dawnego opactwa na obiekt wczasowy, obecnie hotelowy. Jego atmosfera i niektóre urządzenia nie harmonizują z klimatem średniowiecznych murów, refleksji historycznych i modlitwy.

Plan kościoła w Sulejowie nawiązuje do burgundzkich kościołów cysterskich. Romański portal główny został wbudowany w wyodrębniony architektonicznie występ. Duże rozmiarami okrągłe okno wypełnione rozetą o kolistych elementach jest charakterystyczne dla architektury burgundzkiej. Dobrze zachowany, wspaniały kapitułarz sulejowski z połowy XIII wieku jest pomieszczeniem zbudowanym na rzucie kwadratu, nakrytym sklepieniem krzyżowo – żebrowym o czterech przęsłach, wspartym tylko na jednej kolumnie. W murach opactwa znajduje się muzeum, eksponujące zbiory archeologiczne i etnograficzne (np. herby kamienne, rzeźby drewniane i alabastrowe).

Cystersi powrócili do Sulejowa w 1986 roku i niezwłocznie przystąpili do ratowania zapomnianego i grożącego zawaleniem kościoła oraz remontu plebanii.

- Zbudowany na początku XX w., górujący nad miastem, neogotycki kościół p.w. św. Floriana,
- Kaplica p.w. NMP ufundowana przez rodzinę Ligęzów w 1644 roku w Sulejowie,
- Klasycystyczna kaplica cmentarna z połowy XIX w.,
- Fragment klasztoru norbertanów z XII w. z wieżą obronną z XV w. oraz zachowanym skrzydłem i barokowym kościołem, którego górujące wieże widoczne są z daleka (ten zabytkowy zespół mieści się w Witowie),
- Park podworski z końca XVIII wieku w Łęcznie, przebudowany w połowie XX wieku. Do naszych czasów przetrwały resztki dwustuletniej alei lipowej (najokazalsze drzewa o grubości 340, 315, 300 cm oraz cztery mniejsze o obwodach od 245 do 280 cm), liczne robinie akacjowe i kasztanowce, pojedyncze klony, topole i inne. Park znajduje się w administracji lasów państwowych.

4. CHARAKTERYSTYKA SPOŁECZNOŚCI GMINY SULEJÓW

Gminę Sulejów zamieszkuje 15 795 osób (stan na stan 31.12.2007 r.) w tym miasto - 6 365 osoby.

W skład gminy wchodzi 34 miejscowości skupionych w 25 sołectwach oraz miasto Sulejów.

Powierzchnia gminy wynosi 163,20 km², natomiast miasta Sulejowa – 26,25 km².

Tabela1. Liczba mieszkańców Gminy Sulejów (stan na 31.12.2007r.).

L.p.	Miejscowość	Liczba ludności	L.p.	Miejscowość	Liczba ludności
1.	m. Sulejów	6365	19.	Mikołajów	17
2.	Adelinów	5	20.	Nowa Wieś	123
3.	Biała	445	21.	Piotrów	40
4.	Barkowice	402	22.	Podkałek	148
5.	Barkowice Mokre	130	23.	Podlubień	160
6.	Bilska Wola - Kolonia	241	24.	Poniatów	856
7.	Bilska Wola	150	25.	Przyglów	1 084
8.	Dorotów	66	26.	Salkowszczyzna	35
9.	Kątek	307	27.	Uszczyn	526
10.	Karolinów	69	28.	Winduga	6
11.	Klementynów	32	29.	Witów - Kolonia	338
12.	Kłudzice	373	30.	Witów	261
13.	Koło	330	31.	Włodzimierzów	1454
14.	Korytnica	85	32.	Wójtostwo	105
15.	Krzewiny	232	33.	Zalesicie - Kolonia	182
16.	Kurnędz	355	34.	Zalesicie	249
17.	Łazy - Dąbrowa	185	35.	-	-
18.	Łącznie	439		RAZEM	15795

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Sulejowie.

Średnia gęstość zaludnienia Gminy Sulejów wynosi 97 osoby/km² (miasta – 242 osób/km²). Dla woj. łódzkiego oraz kraju wskaźniki te wynoszą odpowiednio: 141 i 123 osoby / km².

Analiza struktury demograficznej ludności Gminy Sulejów

Kolejnym elementem diagnozy jest analiza demograficzna. Zróżnicowanie społeczeństwa wg płci przedstawia tab. 2.

Tabela 2. Struktura ludności pod względem wieku i płci 2006 r.

	do 15 lat	16 - 35 lat	36 - 55 lat	56 – 65 lat	66 i pow.	Razem
Mężczyźni	1 661	2 260	2 206	733	806	7 666
Kobiety	1 459	2 299	2 060	821	1 276	7 915
RAZEM	3 120	4 559	4 266	1 554	2 072	15 581

Źródło: na podstawie danych Urzędu Statystycznego.

Tabela 3. Ludność gminy i miasta Sulejowa w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym – stan na 2007 r.

	GMINA SULEJÓW		MIASTO SULEJÓW		OGÓLEM	LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM NA 100 OS. W WIEKU PRODUKCYJNYM	
	RAZEM	W TYM KOBIETY	RAZEM	W TYM KOBIETY		CAŁA GMINA	SULEJÓW
WIEK PRZEDPRODUKCYJNY	3592	1696	1417	649	5009	62	59
WIEK PRODUKCYJNY	9604	4620	3989	1937	13593		
WIEK POPRODUKCYJNY	2393	1594	932	624	3325		

Źródło: dane GUS.

Na podstawie danych zamieszczonych w tabeli 2 i 3 można określić średni wiek mieszkańca Gminy Sulejów. Wynosi on 35 lat. Biorąc pod uwagę współczynnik starości, obliczany według stosunku liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (pow. 60 roku życia) do liczby ludności w wieku przed i produkcyjnym (0 - 59 lat), który wynosi 21 % należy stwierdzić, iż struktura wieku społeczeństwa Gminy Sulejów nieznacznie odbiega od średniej ogólnopolskiej dla terenów wiejskich (średnia krajowa wynosi 17 %).

W ostatnich latach przyrost naturalny kształtował się na poziomie zróżnicowanym, co przedstawia tabela 4.

Tabela 4. Przyrost naturalny ludności w latach 2001 – 2006.

Rok	Urodzenia	Zgony	Saldo
2001	149	142	+7
2002	182	157	+25
2003	168	160	+8
2004	162	173	-11
2005	164	131	+33
2006	173	255	-82
2007	154	165	-11

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Sulejowie.

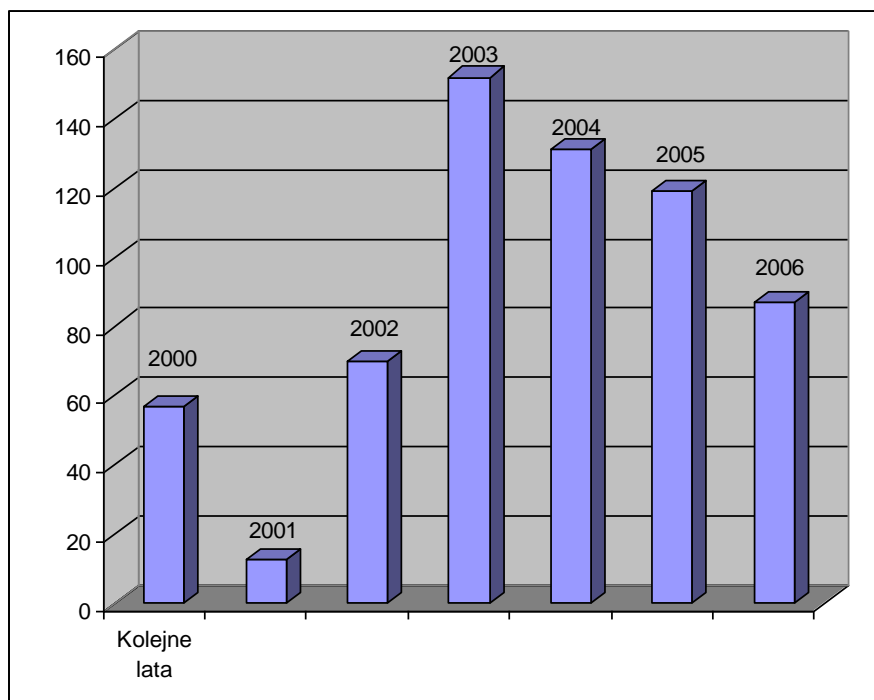
Saldo migracji od 2004 roku jest dodatnie. Jego kształtowanie się w ostatnich latach przedstawia poniższe tabela i wykres.

Tabela 5. Ludność gminy i miasta Sulejowa – migracje wewnętrzne i zagraniczne.

	2004	2005	2006	2007
ZAMELDOWANIA OGÓLEM	281	267	251	317
ZAMELDOWANIA Z MIAST	221	185	182	219
ZAMELDOWANIA ZE WSI	59	80	66	87
ZAMELDOWANIA Z ZAGRANICY	1	2	3	11
WYMELDOWANIA OGÓLEM	149	146	168	159
WYMELDOWANIA DO MIAST	102	93	87	104
WYMELDOWANIA NA WSI	47	53	74	50
WYMELDOWANIA ZA GRANICĘ	0	0	7	5

Źródło: dane GUS.

Wykres 1. Saldo migracji w latach 2000 – 2006.

Niestety na przestrzeni ostatnich 6 lat bilans zgonów i urodzeń w gminie jest ujemny. W znacznym stopniu taki wynik może być spowodowany emigracją młodych ludzi za granicę.

Jednym z największych zagrożeń dla prawidłowego rozwoju obszarów wiejskich jest znaczna deformacja struktury wieku (starzenie) lub płci (odpływ młodych kobiet). Zjawiska te zaznaczają się w Gminie Sulejów w dużym stopniu. Należy je zatem stale obserwować. Biorąc pod uwagę to, że głównie liczba młodych ludzi świadczy o potencjale reprodukcyjnym ludności należy podjąć działania na rzecz poprawy jakości życia, które mogłyby powstrzymać niekorzystne procesy, które stymulują odpływ młodych ludzi, zwłaszcza kobiet.

Poziom wykształcenia

Poniższe dane z tabeli nr 6. świadczą o tym, że liczba uczniów (dzieci, młodzieży i dorosłych ogółem) maleje. Nie jest to jednak dowód na to, że coraz mniej ludzi decyduje się na naukę. Taki stan wynika z ujemnego przyrostu naturalnego w ostatnich latach, a także z emigracją sporej części ludności zagranicę.

Tabela 6. Liczba osób z gminy Sulejów uczących się na różnych poziomach w latach 2004-2007.

ROK / RODZAJ SZKOŁY	2004	2005	2006	2007
SZKOŁA PODSTAWOWA	1292	1217	1135	1092
GIMNAZJUM	615	631	658	644
LICEA OGÓLNOKSZTAŁCĄCE	111	84	77	54
SZKOŁY POLICEALNE	96	69	16	0
LICZBA UCZNIÓW OGÓLEM W POSZCZEGÓLNYCH LATACH	2114	2001	1886	1790

Źródło: dane GUS.

5. OBSZARY NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW OBJĘTE POMOCĄ SOCJALNĄ ZGODNIE Z USTAWĄ O POMOCY SPOŁECZNEJ.

Poziom bezrobocie

Za bezrobotną uznaje się osobę, która do dnia 31 maja 2004 r. spełniała kryteria określone w art. 2 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o „zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu” (Dz. U. z 2003 r. Nr 58, poz. 514, z późn. zm.), a także osobę, która od 1 czerwca 2004 r. spełnia kryteria określone w art. 2 ust.1, pkt. 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o „promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy” (Dz.U. Nr 99, poz. 1001).

Bezrobocie to sytuacja, kiedy większa lub mniejsza liczba osób zdolnych do pracy i pracy tej poszukująca nie znajdzie zatrudnienia. Bezrobocie rozumie się jako zjawisko towarzyszące gospodarce rynkowej, oznaczające brak pracy zarobkowej dla osób zdolnych do jej wykonywania i deklarujących chęć jej podjęcia. Bezrobocie jest poważną kwestią społeczną, która dotyczy znacznych obszarów społecznych, oraz która kumuluje szereg negatywnych cech położenia materialnego i społecznego.

W chwili obecnej zjawisko to jest najbardziej niepokojącym problemem społecznym, ponieważ dotyka jego szerokie kręgi, a straty jakie za sobą niesie są trudne do oszacowania. Problemu tego nie jest w stanie rozwiązać gmina czy powiat, które starają się minimalizować jego skutki. Bezrobocie poprzez zubożenie materialne wywołuje wiele negatywnych zjawisk społecznych – najbardziej poważny jest jego wpływ na życie rodzinne. Skutkami bezrobocia są:

- ryzyko wykluczenia społecznego spowodowane zmianą sytuacji rodziny,
- dezintegracja rodziny – zmiana jej sytuacji emocjonalnej (osłabienie autorytetu rodziców, zakłócenie socjalizacji ról, frustracja, zmniejszenie wsparcia emocjonalnego i solidarności wewnątrzrodzinnej),
- zwiększenie możliwości wystąpienia patologii życia rodzinnego (przypadki przemocy, sięganie po alkohol i inne),
- izolacja społeczna (ograniczenie kontaktów ze znajomymi i dalszą rodziną),
- zasadnicza zmiana poziomu życia, standardu materialnego rodziny, co może powodować konieczności korzystania z pomocy społecznej.

Skala bezrobocia na terenie gminy Sulejów nie jest duża – szacuje się, że ok. 5% osób w wieku produkcyjnym pozostaje bez pracy. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych zmniejsza się systematycznie, od 2003 roku spadła o blisko 50%. Nadal jednak zdecydowana większość osób bezrobotnych nie posiada prawa do zasiłku, czyli jest długotrwale bezrobotna. Ponadto występuje zjawisko bezrobocia ukrytego, które to znacznie zniekształca faktyczny obraz sytuacji na lokalnym rynku pracy.

Dane na temat zatrudnienia są bardzo istotnym wskaźnikiem charakteryzującym sytuację społeczną gminy. Sytuacja bezrobotnych w mieście i gminie Sulejów systematycznie się poprawia. Świadczą o tym dane Powiatowego Urzędu Pracy w Piotrkowie Trybunalskim (tabela 7.).

Tabela 7. Liczba bezrobotnych mieszkańców miasta i gminy Sulejów zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Piotrkowie Tryb. w latach 2005-2007.

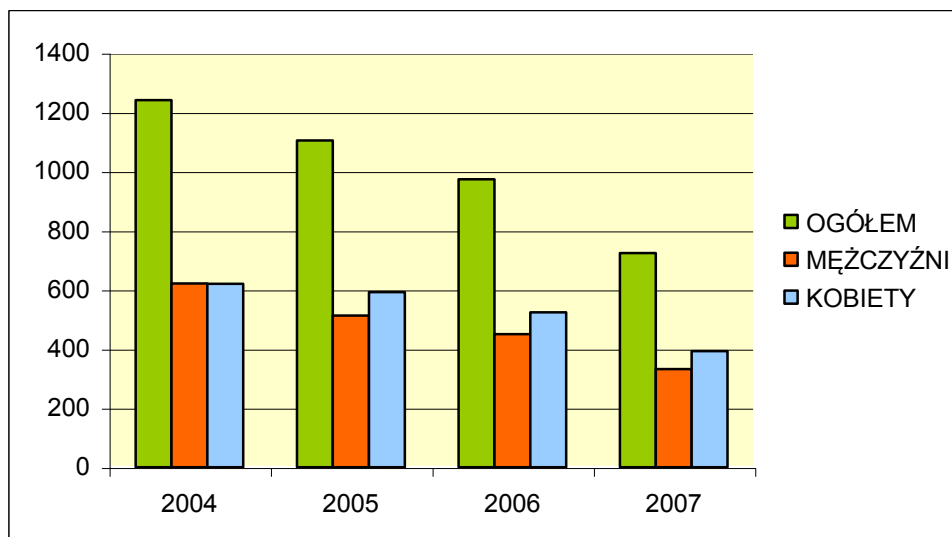
ROK	Sulejów miasto			Sulejów gmina		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
OGÓLEM	500	463	348	593	510	378
KOBIETY	269	248	192	329	274	207
Z PRAWEM DO ZASIŁKU	60	68	37	69	74	56
DO 25 ROKU ŻYCIA	108	72	55	159	111	80
DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH	342	286	225	388	302	224
POWYŻEJ 50 LAT	94	89	86	52	86	75
NIEPEŁNOSPRAWNI	24	27	21	24	27	24
„NAPŁYW”	399	502	422	413	625	494
„ODPŁYW”	485	576	534	534	757	660

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Piotrkowie Tryb.

Powyższa tabela, a także poniższy, wykres 3. doskonale pokazują, że liczba osób bezrobotnych na terenie miasta i gminy Sulejów systematycznie maleje.

Częściowo procesowi temu sprzyjają wyjazdy młodych, często wykształconych mieszkańców miasta i gminy poza granice kraju, w poszukiwaniu lepiej płatnej pracy.

Wykres 2: Bezrobocie na terenie gminy Sulejów w latach 2004-2007.

Źródło: dane GUS.

Największymi grupami osób pozostających bez pracy są osoby w wieku 25-34 lata (najczęściej młodzi ludzie zaraz po studiach) i osoby w wieku 45-54 lata (tuż poza wiekiem mobilnym, którym trudno jest się dostosować).

Osoby bezrobotne z terenu gminy mogą korzystać z różnych form pomocy finansowanych z Funduszu Pracy. Są to:

- programy pasywne: zasiłki dla bezrobotnych, świadczenia przedemerytalne, wcześniejsze emerytury finansowane przez ZUS,
- programy aktywne: pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe, szkolenie i przekwalifikowanie bezrobotnych i zasiłki szkoleniowe, prace interwencyjne i roboty publiczne, aktywizacja zawodowa absolwentów, przygotowanie zawodowe młodocianych, pożyczki na tworzenie małych przedsiębiorstw, dopłaty dla pracodawców zatrudniających osoby bezrobotne.

Tabela 8. pokazuje, ile osób (z zarejestrowanych jako bezrobotni w Powiatowym Urzędzie Pracy w Piotrkowie Tryb.) w latach 2004-2007 zostało skierowanych do pracy poprzez programy prac interwencyjnych i robót publicznych.

Tabela 8. Liczba osób skierowanych do prac interwencyjnych i robót publicznych spośród bezrobotnych mieszkańców gminy w latach 2004-2007.

	2004	2005	2006	2007
SKIEROWANI DO PRAC INTERWENCYJNYCH	16	18	60	55
SKIEROWANI DO ROBÓT PUBLICZNYCH	5	2	0	0

Źródło: dane wg Powiatowego Urzędu Pracy Piotrków Trybunalskim.

Oprócz tego w roku 2007 z aktywnych form pomocy skorzystało (liczba osób zarejestrowanych):

- 97 osoby w formie stażu,
- 21 osoby w formie przygotowania zawodowego,
- 69 osób w formie szkoleń
- 24 osób otrzymało dotacje na rozwój własnej działalności gospodarczej
- 27 osób skorzystało z pracy w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego.

Z powodu długotrwałego pozostawania bez pracy część rodzin nie radzi sobie z utrzymaniem, dlatego też zgłasza się po pomoc do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulejowie.

Większość mieszkańców utrzymuje się z pracy najemnej (głównie w zakładach czy instytucjach znajdujących się na terenie gminy) lub pracy w gospodarstwach rolnych.

Niepełnosprawność

Niepełnosprawność jest stanem będącym efektem dysfunkcji natury fizycznej lub psychicznej, ubytku anatomicznego wynikły z urazów, schorzeń lub zaburzeń rozwojowych i powodujący znaczące ograniczenie możliwości wykonywania podstawowych czynności życiowych, tj. samoobsługa, przemieszczanie się, czynności manualne, orientacja w otoczeniu, zdolności komunikowania się z innymi ludźmi oraz czynności związane z uczeniem się, wykonywaniem pracy, życiem rodzinnym czy prowadzeniem gospodarstwa domowego. Za osobę niepełnosprawną uznać należy „osobę, której stan fizyczny lub psychiczny trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza albo uniemożliwia wypełnianie zadań życiowych i ról społecznych zgodnie z normami społecznymi i prawnymi”.

Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wystawiane są przez Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, Komisję przy ZUS i KRUS.

Sytuacja osób niepełnosprawnych jest trudna. Niepełnosprawni fizycznie mają olbrzymie trudności m.in.: ze swobodnym poruszaniem się (bariery architektoniczne w mieszkaniach i w budynkach użyteczności publicznej, brak środków komunikacji), tzw. samoobsługą, dostępnością do fachowej opieki medycznej i rehabilitacji, niemożnością edukacji na miarę swoich możliwości i predyspozycji. Bariery te nie tylko utrudniają, ale wręcz uniemożliwiają osobom niepełnosprawnym uczestnictwo w normalnym życiu. Osoby niepełnosprawne psychicznie postrzegane są zazwyczaj jako nieprzewidywalne, a co za tym idzie również niebezpieczne. Największym jednak problemem dla ludzi niepełnosprawnych są czynniki psychologiczne i społeczne: trudność w akceptacji samego siebie i swoich schorzeń oraz brak zrozumienia ze strony ludzi zdrowych.

Szacuje się, że na terenie gminy Sulejów zamieszkuje ok. 400 osób niepełnosprawnych, w różnym stopniu schorzenia. Większości osób niepełnosprawność pozwala w miarę normalnie funkcjonować w społeczeństwie, ponieważ jest ona zwykle związana z wiekiem.

Na terenie gminy Sulejów ułatwienia architektoniczne dla osób niepełnosprawnych posiadają szkoły, Urząd Gminy i Urząd Poczty. Pozostałe budynki użyteczności publicznej nie są dostosowane do potrzeb osób na wózkach inwalidzkich.

W gminie nie ma w szkołach klas integracyjnych, ponieważ nie istnieje taka potrzeba. Dzieci z upośledzeniem głębokim korzystają z nauczania indywidualnego.

Tabela 9. Liczba osób korzystających ze świadczeń MOPS z powodu niepełnosprawności.

	2004	2005	2006	2007
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	81	82	94	93
LICZBA OSÓB W RODZINACH	258	242	255	233

Źródło: dane wg MOPS Sulejów.

Osobami niepełnosprawnymi z terenu gminy opiekuje się również Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim. PCPR wspomaga działania zmierzające do rehabilitacji leczniczej, społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych. W tym celu Centrum współpracuje m.in. z: Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (prowadzi dofinansowanie do: likwidacji barier architektonicznych, turnusów rehabilitacyjnych, zakupu sprzętu ortopedycznego, itp.) oraz innymi instytucjami

zajmującymi się problemem osób niepełnosprawnych w powiecie. Na terenie powiatu nie ma ośrodków rehabilitacyjnych czy Warsztatów Terapii Zajęciowej dla osób niepełnosprawnych.

Usługi świadczone przez MOPS w stosunku do osób niepełnosprawnych to głównie:

- oferowanie usług opiekuńczych dla osób wymagających opieki,
- kierowanie na Warsztaty Terapii Zajęciowej do Sulejowa

Problem alkoholizmu

Alkoholizm, czyli uzależnienie od alkoholu to choroba, która zaczyna się oraz rozwija najczęściej bez wiedzy chorego i może doprowadzić do przedwczesnej śmierci. Jej objawy to:

- subiektywne poczucie łaknienia alkoholu - pojawiają się doznania podobne do głodu i wewnętrznego przymusu wypicia oraz poczucie paniki i obawa, że nie wytrzyma się długo bez alkoholu,
- utrata kontroli nad piciem - po rozpoczęciu picia pojawia się niemożność decydowania o ilości wypijanego alkoholu i o momencie przerywania picia,
- objawy abstynencyjne - przerwa w piciu wywołuje między innymi niepokój i drażliwość, dreszcze i drżenia mięśniowe, poty, nudności, zaburzenia świadomości i majaczenia; osoba uzależniona stara się usunąć dolegliwości przy pomocy alkoholu,
- miana tolerancji na alkohol - zwiększenie tolerancji - wypicie tej samej ilości powoduje słabsze efekty; obniżenie tolerancji - przy mniejszych dawkach alkoholu podobne efekty nietrzeźwości,
- koncentracja życia wokół picia - obecność alkoholu staje się bardzo ważna, koncentruje uwagę i zachowania wokół okazji do wypicia i dostępności alkoholu,
- zaburzenia pamięci i świadomości - po wypiciu pojawiają się „dziury pamięciowe”, fragmenty wydarzeń znikają z pamięci; coraz więcej rzeczy dzieje się poza świadomością osoby uzależnionej,
- nawroty do picia po próbach utrzymania okresowej abstynencji - człowiek dostrzega, że picie wymyka się spod jego kontroli i próbuje bez powodzenia udowodnić, że potrafi nad tym zapanować.

Nadużywanie alkoholu bardzo często wynika z nieumiejętności radzenia sobie z problemami, jakie niesie życie i w ostateczności prowadzi do fizycznego i psychicznego wyniszczenia jednostki. Alkoholik jest osobą niedojrzałą emocjonalnie, skłoną do wahań i wybuchowych reakcji radości lub rozpacz, które mogą prowadzić do gwałtownych, nieprzemyślanych zachowań. Cechuje go także mała odporność na frustracje, kryje w sobie lęk przed wyjściem na jaw jego uzależnienia. Jego kontakty z innymi ludźmi zazwyczaj dość

plytkie i luźne, nasycone są wysokim poziomem niepokoju. Nadmierne spożywanie alkoholu znajduje swoje odbicie nie tylko w życiu jednostki, ale także w życiu społeczeństwa.

Problemy, których przyczyną jest alkohol mogą pojawić się w różnych dziedzinach. Można mówić o następstwach rodzinnych, problemach w pracy, łamaniu porządku publicznego. Bardzo ważnym skutkiem nadużywania alkoholu jest pogarszanie się sytuacji ekonomicznej i społecznej rodziny. Nie bez znaczenia jest wpływ alkoholizmu rodzica na rozwój dzieci, które żyją w atmosferze ciągłego niepokoju, lęku i napięcia, uczą się destruktywnych dla siebie i otoczenia zachowań. Nierzadko członkowie rodziny alkoholika popadają we współzależnienie. Zjawisko nadużywania alkoholu jest problemem złożonym i trudnym do przezwyciężenia.

W chwili obecnej najbardziej niepokojące jest zjawisko związane z obniżaniem się wieku pierwszego kontaktu z alkoholem. Zdecydowany wpływ na taki stan rzeczy mają: dostępność alkoholu – zwłaszcza piwa, przyzwolenie społeczne oraz zaniedbania ze strony rodziców.

W gminie Sulejów, według oceny uczestników Warsztatów Strategicznych, alkohol jest dostępny, nikt nie ma trudności z jego zakupem, poza tym istnieje społeczne przyzwolenia na picie, zwłaszcza przez mężczyzn.

Tabela 10. Liczba lokali prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych w roku 2007.

RODZAJ ZEZWOLENIA	LICZBA LOKALI GASTRONOMICZNYCH	LICZBA SKLEPÓW
SPRZEDAŻ PIWA	24	56
SPRZEDAŻ PIWO I WINA	11	54
SPRZEDAŻ PIWA I WÓDKI	12	13
RAZEM	47	123

Źródło: dane wg MKRPA Sulejów.

Ogólna kwota na zakup napojów alkoholowych w roku 2007 w Gminie Sulejów wyniosła ponad 6 309 230 zł. Szacuje się, 1 mieszkaniec w gminie wydaje ok. 407zł na rok na alkohol.

W związku z nadużywaniem alkoholu na terenie gminy Sulejów 2006/2007 zanotowano następujące przestępstwa:

- ilość wykroczeń popełnionych po spożyciu alkoholu – zakłócenie ładu i porządku publicznego –14

- wypadki drogowe i kolizje – sprawcy działający pod wpływem alkoholu – 12
- nietrzeźwi, kierujący pojazdami pod wpływem alkoholu – 18
- liczba osób zatrzymanych do wytrzeźwienia – 31
- interwencje wobec osób nadużywających alkoholu, w tym domowe i w miejscach publicznych – 21
- wdrożenie procedury Niebieskiej Karty – 16
- spożywanie napojów alkoholowych wbrew zakazom – 10
- sprzedaż napojów alkoholowych bez wymaganego zezwolenia – 1
- sprzedaż napojów alkoholowych nieletnim – 0.

Rozwiązywanie problemów alkoholowych wymaga współdziałania szeregu instytucji, oświaty, policji, pomocy społecznej, służby zdrowia, wymiaru sprawiedliwości, administracji, aby skutecznie przeciwdziałać przemocy związanej z alkoholem i narkotykami. Osoby mające problem alkoholowy lub inny problem społeczny mogą zgłosić się o pomoc do: MOPS, MKRPA, Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego czy Grupy Wsparcia w Sulejowie lub też na leczenie w Poradniach Odwykowych w Piotrkowie Trybunalskim.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejowie

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejowie monitoruje zjawiska związane z uzależnieniem – przygotowuje wywiady środowiskowe oraz udziela rodzinom z problemem alkoholowym pomocy psychospołecznej, prawnej i materialnej.

Tabela 11. Liczba świadczeń dla rodzin z problemem alkoholowym korzystające z pomocy MOPS w latach 2004-2007.

	2004	2005	2006	2007
LICZBA RODZIN	34	27	36	38
LICZBA OSÓB W RODZINACH	119	69	93	104

Źródło: dane MOPS Sulejów.

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sulejowie.

Do zadań głównych MKRPA należy:

- podejmowanie działań zmierzających do poddania się leczeniu odwykowemu przez osoby uzależnione od alkoholu,

- przeprowadzanie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych,
- inicjowanie w środowisku lokalnym działań służących profilaktyce i rozwiązywaniu problemów alkoholowych (upowszechnianie materiałów informacyjnych i edukacyjnych oraz prowadzenie edukacji dzieci i rodziców w dziedzinie profilaktyki uzależnień,
- wszechstronne kształcenie w dziedzinie profilaktyki członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, nauczycieli, pedagogów, pracowników socjalnych, policjantów,
- dofinansowaniu organizacji społecznych pracujących z młodzieżą, Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego i innych organizacji służących profilaktyce i terapii uzależnień.

Punkt Konsultacyjno-Informacyjny działający przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Sulejowie

Punkt Konsultacyjno-Informacyjny jest miejscem pierwszego kontaktu dla osób zgłaszających zaistnienie sytuacji kryzysowych związanych z problemem alkoholowym. Do jego podstawowych zadań należą:

- informowanie o chorobie alkoholowej i możliwościach leczenia uzależnienia
- organizowanie warunków pierwszego kontaktu dla osób uzależnionych, prowadzenie oddziaływań motywujących do podjęcia terapii
- udzielanie podstawowej pomocy psychologicznej i prawnej /doradztwa/ osobom i rodzinom, w których występuje problem alkoholowy
- informowanie o instytucjach, organizacjach i ruchach samopomocowych działających na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
- udzielanie wsparcia osobom, które zakończyły terapię odwykową.

W tym zakresie podtrzymuje współpracę z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Komisariatem Policji w Sulejowie, Sądem Rodzinnym, kuratorami sądowymi, MKRPA.

Grupy samopomocowe

Na terenie gminy działa grupa samopomocowa funkcjonująca w oparciu o założenia wspólnoty Anonimowych Alkoholików. Skupia ona środowiska osób kontynuujących własny proces terapeutyczny. Odbywają się także spotkania członków rodzin zorganizowanych w ruchu Al.-Anon.

W 2005 roku rozpoczęło działalność Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy Abstynenckiej „Świt”, które posiada status organizacji pozarządowej i podejmuje różnorodne inicjatywy zmierzające do udzielania pomocy osobom uzależnionym

od alkoholu i ich rodzinom. Celem Stowarzyszenia jest:

- integracja społeczna i zawodowa osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin,
- promowanie abstynencji i trzeźwości oraz zdrowego stylu życia,
- rozwiązywanie problemów alkoholowych w środowisku lokalnym,
- edukacja i zwiększanie świadomości społecznej w zakresie zagrożeń wynikających z nadużywania alkoholu, \
- profilaktyka uzależnień wśród dzieci i młodzieży,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Stowarzyszenie organizuje m.in.: „Forum Trzeźwości”, Turniej Piłki Nożnej oraz prowadzi Klub Abstynencki i bibliotekę tematyczną.

Poradnie Odwykowe

Mieszkańcy gminy mogą korzystać z usług poradni w Piotrkowie Trybunalskim w ramach umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia. Podstawowe formy pracy Poradni to terapia indywidualna i grupowa w oparciu o metody psychoterapeutyczne.

Dla rozwiązywanie problemów uzależnień na terenie gminy Sulejów powstał „Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w roku 2008”. Głównym celem jest: „Zapobieganie powstawaniu problemów alkoholowych i zagrożeń społecznych w gminie”. Przyjęto następujące cele szczegółowe:

1. Pomoc terapeutyczna i rehabilitacyjna dla osób uzależnionych od alkoholu:

- ułatwianie osobom uzależnionym od alkoholu udziału w programach terapeutycznych,
- organizowanie warunków pierwszego kontaktu dla osób uzależnionych i współuzależnionych

2. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

3. Organizacja i prowadzenie działań profilaktycznych, w tym przeciwdziałanie narkomanii:

- wdrażanie efektywnych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży zapobiegających używaniu substancji psychoaktywnych (alkoholu i narkotyków),
- wspieranie instytucji prowadzących działalność profilaktyczną
- w organizowaniu różnorodnych form pracy zapobiegawczej, opiekuńczo- wychowawczej, edukacyjnej i aktywizującej w szczególności wśród dzieci i młodzieży i w rodzinach,
- rozwijanie wiedzy w społeczności lokalnej na temat problemów związanych z używaniem środków psychoaktywnych poprzez prowadzenie profilaktycznej

działalności informacyjnej i edukacyjnej dotyczącej problematyki alkoholizmu i narkomanii.

4. Wspomaganie organizacji i instytucji działających na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii:

- wspieranie i udzielanie pomocy instytucjom, organizacjom w realizacji zadań i programów dotyczących profilaktyki, rozwiązywania problemów uzależnień oraz zapobiegania przemocy domowej.

Programy profilaktyczne przeciw uzależnieniom prowadzone przez placówki oświatowe

Wszystkie placówki oświatowe działające na terenie gminy Sulejów realizują obligatoryjnie zadania dotyczące zapobieganiu problemom społecznym w oparciu o szkolne programy profilaktyki. Głównym celem prowadzenia programów profilaktycznych jest kształtowanie postaw promujących zdrowy i higieniczny tryb życia, nie uleganie namowom i wpływowi środowiska oraz wykształcenie nawyku odmowy i niezgody na postępowania niewłaściwe. A także: kształtowanie właściwych postaw i zachowań obywatelskich, wdrażanie dbałości o własne prawa i poszanowanie praw innych, troskę o bezpieczeństwo dziecka w każdej sytuacji życiowej, przeciwdziałanie agresji i innym patologiom, wspomaganie rozwoju i kształtowanie osobowości dziecka poprzez: postrzeganie siebie i rozumienie własnych uczuć, uczestnictwo w grupie, dbanie o zdrowie, podejmowanie decyzji i rozwiązywanie problemów (radzenie sobie ze strachem, stresem, niepokojem), propagowanie aktywnego spędzania wolnego czasu i zdrowego stylu życia, wspieranie rozwoju fizycznego, zdrowotnego, intelektualnego i psychicznego ucznia oraz przygotowanie do życia w rodzinie i we współczesnym świecie.

Szkolne programy profilaktyki zawierają elementy programów ogólnopolskich, są opracowane przez nauczycieli na podstawie przeprowadzonej diagnozy środowiska szkolnego i pracy z uczniami. Programy te oferowane są profilaktycznej formie:

- lekcji wychowawczych o różnorodnej tematyce (uzależnienia, problemy społeczne, tematyka okresu dojrzewania),
- organizowania profilaktycznych zajęć pozalekcyjnych,
- organizowania otwartych imprez szkolnych i środowiskowych o charakterze edukacyjnym i profilaktycznym, konkursów tematycznych, spektakli teatralnych,
- realizowania długofalowych kampanii organizujących młodzieży ciekawe, zdrowe formy spędzania wolnego czasu i rozwijania własnych zainteresowań,

- spotkań z policjantami z zakresie: bezpieczeństwa, wychowania komunikacyjnego, zagrożenia środkami psychotropowymi,
- spotkań z fachowcami z zakresu ratownictwa medycznego i pożarowego i w zakresie zasad bezpieczeństwa,
- profilaktyka zdrowotna prowadzona przez lekarzy i pielęgniarki środowiskowe, szkolne, objęcia programami profilaktyki rodziców i środowisk lokalnych, odpowiedzialnych za wychowanie młodzieży.

6. POMOC SPOŁECZNA

Zadania z zakresu pomocy społecznej w Gminie Sulejów realizuje jednostka organizacyjna, jaką jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejowie. Realizuje zadania własne i zadania zlecone z zakresu pomocy społecznej na podstawie obowiązujących przepisów:

- ustawy o pomocy społecznej,
- ustawy o świadczeniach rodzinnych,
- ustawy o dodatkach mieszkaniowych,
- ustawy o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej,
- przepisów dotyczących samorządu gminnego, finansów publicznych, rehabilitacji zawodowej i społecznej, zatrudnienia osób niepełnosprawnych, zamówień publicznych i systemu ubezpieczeń społecznych, Kodeksu Postępowania Administracyjnego,
- przepisów wykonawczych do poszczególnych ustaw.

Przy realizacji zadań MOPS współdziała z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, kościołem katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi gospodarkę finansową na zasadach obowiązujących samorządowe jednostki budżetowe. Pomoc społeczna finansowana jest ze środków:

- budżetu Gminy (realizacja zadań własnych),
- dotacji budżetu państwa (realizacja zadań zleconych),
- dotacji budżetu państwa przeznaczonych na dofinansowanie zadań własnych,

- fundusze mogą pochodzić również z: darowizn, spadków, zapisów osób fizycznych i prawnych.

Do podstawowych zadań pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej należą:

- przeprowadzanie analizy i oceny zjawisk dotyczących konieczności świadczenia pomocy społecznej,
- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń,
- pobudzanie społecznej aktywności w zaspakajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin
- pomoc we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie.

Tabela 12. Liczba rodzin korzystających z pomocy MOPS w Sulejowie w latach 2004-2007.

	2004	2005	2006	2007
Liczba rodzin korzystających z pomocy	330	305	326	293
Liczba osób w rodzinach	1079	951	963	876

Źródło: dane MOPS Sulejów.

W ostatnich latach zmniejsza się systematycznie liczba rodzin korzystających z pomocy MOPS. W chwili obecnej trudno jest jednoznacznie ocenić, czy jest to wynik bogacenia się mieszkańców gminy czy jest efektem zmniejszenia limitu dochodów w przyznawaniu pomocy na 1 osobę w rodzinie.

Aby opracować strategię rozwoju polityki społecznej należy precyzyjnie określić zakres pomocy społecznej oraz zdefiniować szczegółowy podział zadań realizowanych w ramach każdego ze szczebli administracyjnych.

Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz .U. Nr 115, poz. 728) wskazuje zadania realizowane w zakresie pomocy społecznej:

- tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej, w tym rozbudowę niezbędnej infrastruktury socjalnej, analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej,
- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń,

- pobudzanie społecznej aktywności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin,
- pracę socjalną, rozumianą jako działalność zawodową, skierowaną na pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz na tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

Obowiązek wykonania zadań pomocy społecznej spoczywa na organach jednostek samorządu terytorialnego oraz na administracji rządowej w zakresie ustalonym ustawami.

Gmina i powiat, obowiązane zgodnie z przepisami ustawy do wykonywania zadań pomocy społecznej, nie mogą odmówić pomocy osobie potrzebującej, pomimo istniejącego obowiązku osób fizycznych lub osób prawnych do zaspokajania jej niezbędnych potrzeb życiowych.

Do zadań własnych z zakresu pomocy społecznej, realizowanych przez gminę, należą:

- prowadzenie domów pomocy społecznej, ośrodków wsparcia o zasięgu lokalnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych i specjalnych celowych,
- przyznawanie pomocy rzeczowej,
- przyznawanie pomocy w naturze na ekonomiczne usamodzielnienie,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków i pożyczek na ekonomiczne usamodzielnienie,
- inne zadania z zakresu pomocy społecznej wynikające z rozeznaczonych potrzeb gminy.

Do zadań własnych z zakresu pomocy społecznej o charakterze obowiązkowym, realizowanych przez gminę, należy:

- udzielanie schronienia, posiłku, niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym w tym osobom bezdomnym,
- organizowanie i prowadzenie gminnych ognisk wychowawczych, świetlic i klubów środowiskowych dla dzieci, a także organizowanie mieszkań chronionych,
- świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania,
- udzielanie zasiłku celowego na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osób bezdomnych i innych osób nie mających dochodu i możliwości ubezpieczenia się na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym,
- udzielanie zasiłku celowego na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- praca socjalna,
- odprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- zapewnienie środków na wynagrodzenia dla pracowników i warunków realizacji zadań.

Zadania zlecone realizowane przez gminy obejmują:

- opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłku celowego na pokrycie wydatków powstałych w wyniku klęski żywiołowej lub ekologicznej, -przyznawanie zasiłku celowego w formie biletu kredytowanego,
- świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych, przysługujących na podstawie przepisów o ochronie zdrowia psychicznego,
- organizowanie i prowadzenie środowiskowych domów samopomocy,
- zadania wynikające z rządowych programów pomocy społecznej bądź innych ustaw, mających na celu ochronę poziomu życia osób i rodzin po zapewnieniu odpowiednich środków,
- utworzenie i utrzymanie ośrodka pomocy społecznej i zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników realizujących zadania.
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

Tabela 13. Rodzaje świadczeń i liczba rodzin w latach 2004 – 2007 korzystających z pomocy społecznej.

Rodzaje świadczeń			
Rok	Zasilek stały (Liczba rodzin)	Zasilek okresowy (Liczba rodzin)	Zasilek celowy (Liczba rodzin)
2004	114	181	668
2005	92	198	537
2006	104	197	403
2007	109	210	360

Zródło: dane MOPS Sulejów.

Tabela 14. Środki finansowe na opiekę społeczną wg źródeł pochodzenia.

Rok	Zadania własne (kwota w PLN)	Zadania zlecone (kwota w PLN)
2004	551.241	2.134.217
2005	406.072	3.645.498
2006	308.566	5.270.401

Źródło: dane MOPS Sulejów.

Poniższa tabela przedstawia liczbę rodzin w gminie Sulejów korzystających z pomocy społecznej ze względu na dysfunkcję.

Tabela 15. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Lp.	Liczba rodzin		
		2004	2005	2006
		1	2	3
UBÓSTWO	1	584	391	347
SIEROCTWO	2	8	0	0
BEZDOMNOŚCI	3	0	0	1
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	4	45	44	72
W TYM: WIELODZIETNOŚĆ	5	6	8	15
BEZROBOCIE	6	367	433	414
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	7	156	160	217
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	8	80	100	123
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOPOARSTWA DOMOWEGO OGÓLEM	9	212	244	263
W TYM: RODZINY NIEPEŁNE	10	106	81	96
RODZINY WIELODZIETNE	11	57	87	73
PRZEMOC	12	8	0	6
ALKOHOLIZM	13	112	105	109
NARKOMANIA	14	1	0	0
TRUDNOŚĆ W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA POM OPUSZCZENIU ZAKŁADU KARNEWGO	15	0	1	3

BRAK UMIEJĘTNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DOP ŻYCIA MŁODZIEŻY OPUSZCZAJĄCEJ PLACÓWKI OPIEKUŃCZ- WYCHOIWAWCZE	16	0	0	0
TRUDNOŚCI W INTEGRACJI OSÓB KTÓRE OTZYMAŁY STAUS UCHODŹCY	17	0	0	0
ZDARZENIE LOSOWE	18	0	1	6
SYTUACJA KRYZYSOWA	19	0	0	0
KŁĘSKA ŻYWIOŁOWA LUB EKOLOGICZNA	20	0	0	0

Na terenie gminy nie obserwuje się przypadków niedożywienia dzieci, ale dla dzieci z rodzin o niskich dochodach MOPS finansuje posiłek w szkole.

Tabela 16. Liczba dzieci otrzymująca posiłki w szkołach z funduszy MOPS oraz wyszczególnienie kosztów posiłków.

	2004	2005	2006	2007
Liczba dzieci	385	434	521	469
Liczba wydanych posiłków	61.630	59.567	72.148	63.377
Koszt posiłków	137.886	145.950	179.286	162.762

Źródło: dane MOPS Sulejów.

Dożywianie prowadzone jest we wszystkich placówkach oświatowych. W większości szkół jest to pełny obiad lub posiłki całodniowe (w przedszkolu, w szkole), w niektórych tylko posiłek zastępczy (kanapka, bułka z herbatą lub mlekiem).

Program rządowy „Posiłek dla potrzebujących” realizowany jest na terenie gminy Sulejów w formie dofinansowania posiłków dla dzieci i młodzieży w szkołach oraz udzielenia pomocy finansowej na zakup żywności dla osób dorosłych.

Od dnia 01 maja 2004 roku zgodnie z ustawą o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. Nr 228, poz. 2255 z dnia 28 listopada 2003 r. z późn.zm.) Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejowie realizuje zadania z zakresu świadczeń rodzinnych. Przedstawia to tabela nr 17.

Tabela 17. Rodzaje świadczeń rodzinnych, liczba osób otrzymujących wybraną pomoc i kwoty wypłaconych świadczeń.

L.p.	Nazwa świadczenia	Liczba osób	Wartość wypłaconych świadczeń(w zł)
1.	Zasiłki rodzinne	2902	1.748.004,00
2.	Dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	155	458.268,00
3.	Dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych	-	-
4.	Dodatek do zasiłku z tyt. urodzenia dziecka	117	117.000,00
5.	Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka	112	192.950,00
6.	Dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	92	67.900,00
7.	Dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	1670	167.000,00
8.	Dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	566	207.670,00
9.	Dodatek do zasiłku z tytułu wielodzietności	450	376.400,00
10.	Zasiłki pielęgnacyjne	229	393.669,00
11.	Świadczenia pielęgnacyjne	37	169.246,00
12.	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	140	140.000,00
13.	Zaliczka alimentacyjna	128	216.015,00
14.	Składki na ubezpieczenia społeczne	26	35.002,00
15	Razem	-	4.289.124,00

Zródło: dane MOPS Sulejów.

Pozostałe instytucje zajmujące się pomocą społeczną

W prowadzeniu polityki społecznej na terenie gminy działania Miejskiego Ośrodka są wspierane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim. Zadania Centrum dotyczą głównie rodzin (problemów z dziećmi, sierot) oraz osób niepełnosprawnych oraz służenia radą i pomocą i organizowaniem dokształcania pracowników pomocy społecznej w powiecie.

„Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Piotrkowskiego” definiuje cel główne powiatu z zakresie pomocy społecznej:

1. Opieka nad dzieckiem i rodziną.
2. Pomoc niepełnosprawnym.
3. Zwalczanie patologii i uzależnień.
4. Pomoc osobom z zaburzeniami psychicznymi i osobom starszym.

MOPS w Sulejowie współpracuje poza tym z Polskim Czerwonym Krzyżem w realizacji zadań polityki społecznej na terenie gminy.

7. MIESZKALNICTWO

Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Sulejów (wg danych GUS) wynoszą 5132 mieszkań z 20.231 izbami. Łączna powierzchnia użytkowa wyniosła w 2006 roku 407 622 m². Natomiast w mieście Sulejów zasoby mieszkaniowe wyniosły w 2006 roku 2256 mieszkań z 870 izbami o ogólnej powierzchni 170.063 m².

Tabela 18. Ilość mieszkań oddanych do użytkowania.

Rok	Cała gmina (mieszkania)	Miasto Sulejów (mieszkania)
2004	53	14
2005	61	11
2006	16	16

Zródło: dane GUS.

Tabela 19. Dane dotyczące mieszkalnictwa w 2006 roku w gminie Sulejów.

Rodzaj własności mieszkań	Liczba mieszkań	Powierzchnia łączna w m²
własność gminy	214	8.919
własność spółdzielni mieszkaniowych	112	5.639
własność zakładów pracy	32	2.240
własność osób fizycznych	4.767	389.686
własność TBS	0	0
własność innych podmiotów	7	1.138
RAZEM	5.132	407.622

Źródło: dane GUS.

W gminie Sulejów jest duże zainteresowanie budownictwem zarówno mieszkaniowym jak i letniskowym.

Przy ul. Koneckiej powstało budownictwo blokowe, którymi zarządza Piotrkowska Spółdzielnia Mieszkaniowa. W naszej gminie w tego rodzaju budownictwie notuje się zastój i w najbliższym okresie czasu spółdzielnia nie przewiduje budowy nowych bloków. W związku z małym zainteresowaniem wśród mieszkańców gminy i okolic nie powiodło się utworzenie Towarzystwa Budownictwa Społecznego oraz wybudowania mieszkalnego budynku wielorodzinnego w Sulejowie. Próby takie będą dalej podejmowane w najbliższym czasie.

Na zasób mieszkań komunalnych, którymi zarządza Miejski Zakład Komunalny, składają się lokale mieszkalne w budynkach stanowiących własność gminy oraz lokale mieszkalne stanowiące odrębną własność gminy we wspólnotach mieszkaniowych.

Tabela 20. Zasób mieszkaniowy w gminie Sulejów wraz z szacunkami do 2008 roku.

Lata	2004	2005	2006	2007	2008
Liczba mieszkań ogółem	240	240	238	238	236
Budynki 100% własność gminy	203	202	202	201	200
	29	28	28	28	27
Budynki wspólnot mieszkaniowych	37	41	46	50	56
	9	10	10	11	11

Źródło: Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Sulejów na lata 2004-2008

Stan techniczny budynków stanowiących zasób mieszkaniowy gminy Sulejów przedstawia się następująco:

- stan techniczny dobry – 36,8%,
- stan techniczny średni – 34,3%,
- stan techniczny zły – 28,9%

Planuje się wydzielenie części lokali z zasobu mieszkaniowego gminy z przeznaczeniem na wynajem jako lokale socjalne.

8. OŚWIATA I KULTURA

Na terenie gminy Sulejów funkcjonuje siedem szkół podstawowych, w tym dwie w Sulejowie, w Przyglowie, Barkowicach, Klementynowie, Łęcznie, Uszczynie i Witowie, dwa gimnazja (Sulejów, Przyglów), 3 przedszkola (Poniatów, Sulejów i Przyglów) oraz Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych (dawne liceum ogólnokształcące), które podlega pod Starostwo w Piotrkowie Trybunalskim.

Funkcje upowszechniania kultury na terenie gminy prowadzi Dom Kultury w Sulejowie, Biblioteka Publiczna oraz filie biblioteczne w miejscowościach: Łęczno, Przyglów, Uszczyn i na osiedlu Podklasztorze w Sulejowie, a także Gminne Centrum Informacji w Sulejowie.

Tabela 21. Baza lokalowa placówek oświatowych.

Nazwa placówki	Liczba sal dydaktycznych	Liczba miejsc dydaktycznych	Powierzchnia użytkowa w m ²	Sale gimnastyczne	Powierzchnia dydaktyczna sali gimnastycznej w m ²
SP Sulejów nr 1	15	260	1527	1	162
SP Sulejów nr 2	6	178	1050	1	54
SP Przyglów	13	310	1562	1	255
SP Uszczyn	8	206	1550	1	105
SP Witów	11	210	1530	2	95
SP Klementynów	6	72	320	-	-
SP Łęczno	7	170	615	1	54
Gimnazjum Sulejów	13	395	1958	1	405
Gimnazjum Przyglów	10	274	1453	-	-
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych	17	200	2619	1	200

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Sulejowie.

Placówki oświatowe są w dobrym stanie technicznym. Sale gimnastyczne posiadają Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych, Gimnazjum w Sulejowie oraz wszystkie szkoły podstawowe, oprócz SP w Klementynowie. Szkoła Podstawowa w Witowie wyposażona jest w 2 mini sale gimnastyczne.

Tabela 22. Liczba uczniów w latach szkolnych 2003/04 – 2007/2008 w poszczególnych szkołach.

Rok szkolny	SP nr 1 Sulejów	SP nr 2 Sulejów	SP Przyglów	Sp Uszczyn	SP Witów	SP Klementynów	SP Łączno	Razem
2003/04	503	115	323	121	120	69	107	
2004/05	481	110	320	118	122	68	115	
2005/06	451	103	328	137	134	70	126	
2006/07	416	99	307	136	135	63	120	
2007/08	395	95	287	134	124	63	114	

*wg danych Biura Obsługi Jednostek Oświatowych w Sulejowie

Rok szkolny	Gimnazjum Sulejów	Gimnazjum Przyglów	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych	Razem
2003/04	372	253	112	
2004/05	370	248	108	
2005/06	377	254	82	
2006/07	394	264	72	
2007/08	381	263	81	

9. OCHRONA ZDROWIA

W gminie Sulejów funkcjonują dwa Ośrodki Zdrowia: w Sulejowie i Przyglowie oraz Przychodnia Niepubliczna „SUL-MED” w Sulejowie.

W Ośrodku w Sulejowie mieści się poradnia dla dorosłych, poradnia K, pediatria, stomatologiczna; wykonywane są szczepienia dla dzieci i zabiegi iniekcyjne oraz badania RR i EKG. Od 15 stycznia 2008 r. w Sulejowie działa również placówka Pogotowia Ratunkowego.

10. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

W gminie Sulejów znajduje się Komisariat Policji, działa również 17 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych w następujących miejscowościach: Sulejów, Sulejów Podlasztorze, Barkowice, Barkowice Mokre, Biała, Bilska Wola, Kałek, Kłudzice, Koło, Krzewiny, Kurnędz, Łazy Dąbrowa, Łęczno, Przyglów, Uszczyn, Witów i Zalesice. Jednostki wyposażone są w 20 samochodów pożarniczych w tym 1 samochód ratownictwa drogowego oraz inny sprzęt w postaci: 2 aparatów powietrznych, motopomp, pilarek, węże oraz podstawowy sprzęt przeciwpożarowy.

Ilość zdarzeń będących przedmiotem interwencji OSP na terenie gminy Sulejów przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela 23. Ilość zdarzeń będących przedmiotem interwencji OSP na terenie gminy Sulejów.

<u>Rok</u>	<u>Ilość zdarzeń</u>	<u>Pożar (ilość)</u>	<u>Inne działania ratownicze (ilość)</u>
2003	103	87	16
2004	140	80	60
2005	148	90	58
2006	195	57	138
2007	253	64	186

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Sulejowie.

Tabela 24. Statystyka najczęściej występujących przestępstw na terenie gminy Sulejów - Aleksandrów.

Lp.	Kategoria przestępstwa	2005	2006	2007
1	Kradzieże	72	62	61
2	Nietrzeźwi kierujący	90	117	58
3	Włamania	75	22	23
4	Uszkodzenie mienia	17	12	20
5	Wypadki drogowe	16	21	18
6	Uszkodzenia ciała (w tym bójki i pobicia)	21	18	17

7	Groźby karalne	8	18	12
8	Znęcania	29	19	11
9	Przywłaszczenie mienia	2	6	7
10	Niealimentacja	7	8	6
11	Oszustwa	6	10	5
12	Pożary	3	3	2
13	Rozbój	2	7	2
14	Posiadanie narkotyków	-	9	2
15	Handel alkoholem	2	2	1
16	Rozpijanie nieletnich	-	2	1
17	Falszowanie dok.	1	3	3
18	Usiłowanie zabójstwa	-	1	1
	Razem:	351	340	250

Źródło: dane Komisariatu Policji w Sulejowie.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców na terenie gminy Sulejów czuwa 15 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych oraz Komisariat Policji zlokalizowany w Sulejowie. W latach 2005 - 2007 można zaobserwować zwiększającą się liczbę pożarów zagrażających środowisku. W 2007 roku jednostki OSP brały udział w 253 zdarzeniach, w tym 64 pożarach i 186 innych działaniach ratowniczych. Komisariat Policji w Sulejowie w 2007 roku zarejestrował na terenie gminy 250 przestępstw (głównie włamania, zatrzymania nietrzeźwych i znęcania). Liczba stwierdzonych przestępstw w 2006 r. wyniosła 340. W 2007 roku na terenie gminy Sulejów pracowało 22 policjantów.

11. TURYSTYKA I REKREACJA

Różnorodne cechy środowiska przyrodniczego, przede wszystkim przepływająca Pilica wraz z jej dopływami tworząca Zalew Sulejowski, kompleksy lasów, zabytki dają predyspozycje dla obszaru gminy w celu rozwijania turystyki rekreacji.

Naturalne dziedzictwo dorzecza Pilicy posiada wysokie walory kulturowe, krajoznawcze i wypoczynkowe. W 2004 roku została otwarta ścieżka rowerowa im. Zygmunta Goliata wokół Zalewu Sulejowskiego, która służyć ma aktywnym formom wypoczynku i rekreacji. Edukacyjno – przyrodnicza ścieżka rowerowa jest wspólną inicjatywą Zespołu Nadpilicznych Parków Krajobrazowych w Moszczenicy oraz władz

samorządowych Sulejowa, Piotrkowa Trybunalskiego, Tomaszowa Mazowieckiego, Wolborza oraz nadleśnictw z Piotrkowa Trybunalskiego i Smardzewic. Trasa główna liczy 68,5 km, z czego 15 km przebiega przez teren Gminy Sulejów. Swym zasięgiem obejmuje trasę od Zalewu Sulejowskiego przez Sulejów, przebiegając ulicą Rycerską obok opactwa Cystersów i dalej ulicą Klasztorną do mostu na rzece Pilicy i dalej ulicami Staropiotrkowską i Błonie w pobliżu starych pieców wapienniczych z początku XX wieku. Dalej trasa przebiega wzdłuż drogi krajowej nr 12 Sulejów – Piotrków Trybunalski do Przygłowa i Włodzimierzowa i dalej w kierunku Barkowic Mokrych.

Podstawową bazę turystyczno-rekreacyjną gminy Sulejów stanowią:

- obiekty świadczące usługi hotelarskie (widniejące w ewidencji Urzędu Miejskiego w Sulejowie):
 - Bar „Lugano 2” Noclegi, Zofia Janiec, ul. Grunwaldzka 5 Sulejów,
 - Motel „Lugano-Sport” Zygmunt Janiec, ul. Sprawiedliwego 1 Sulejów
 - Ośrodek Szkoleniowo – Rekreacyjny TKKF, Sulejów Polanka
 - „JARO” s.c. Olga i Zdzisław Rogowscy – pole biwakowe Barkowice Mokre
 - PHU „KACPER” Cichuta Wioletta, Sulejów Polanka
 - OSiR VICTORIA, ul. Błonie 1, 97-330 Sulejów
 - Gospodarstwo Pomocnicze przy ODKW w Sulejowie Ośrodek Szkoleniowo – Rekreacyjny „PILICA”, Sulejów Polanka
 - Pole biwakowe „U BOSMANA” Zbigniew Nowak – Wypożyczalnia Sprzętu Pływającego, Barkowice Mokre
 - Hotel Restauracja „WIKING” Wiesław i Zenon Podemski s.c. Poniatów, ul. Przedszkolna 19, 97-330 Sulejów
 - Ośrodek Rekreacyjno-Wypoczynkowy „ANPOL” Hanna Głowacka Sulejów Polanka
 - HELP – Med. Sp. z o.o. Ośrodek Wczasowy Włodzimierzów, ul. Łęczyńska 45, 97-330 Sulejów
 - Gospodarstwo Agroturystyczne Roman Borusławski ul. Widok 130, Barkowice, 97-330 Sulejów
 - „Villa Rosa” Irena i Krzysztof Brzescy Włodzimierzów, ul. Ks. Kardynała Wyszyńskiego 23, 97-330 Sulejów
 - Ośrodek Kolonijno-Wypoczynkowy w Białej, 97-330 Sulejów
- inne obiekty wypoczynkowe zlokalizowane na terenie gminy:

- Kompleks Rekreacyjno-Wypoczynkowy „Zielony Gościńiec” Włodzimierz Misztela, Włodzimierzów, 97-330 Sulejów
- MOPR Piotrków Trybunalski, Sulejów Polanka
- Ośrodek Gazowni Łódzkiej, Sulejów Polanka
- Łódzkie Zakłady Metalowe „Lozamet”, Sulejów Polanka

12. DZIEDZICTWO KULTUROWE

Miasto Sulejów należy do najstarszych osad nad Pilicą. Od przełomu X/XI wieku na obszarze dzisiejszego Sulejowa rozwijała się osada targowa. Na ziemiach należących do założonego w 1176 roku opactwa Cystersów w latach 1279-1292 powstało miasto Sulejów. Cystersi wybudowali tu kościół i klasztor. Wpływ na szybki rozwój Sulejowa miał dokument wydany w 1313 roku przez Władysława Łokietka zwalniający mieszczan z niektórych w Żarnowie) oraz zezwalający na handel solą, sukniem i mięsem na obszarze Księstwa Sieradzkiego. Pod koniec XIV wieku Władysław Jagiełło ustanowił dla Sulejowa dzień targowy – środę. Przywilej ten został rozszerzony przez Kazimierza Jagiellończyka o prawo do trzech jarmarków w roku. Korzystne położenie na skrzyżowaniu dróg z Wielkopolski, Mazowsza i Małopolski oraz bogactwo zasobów naturalnych (lasy i wapień), sprzyjał rozwojowi miasta i jego gospodarki. Rozwój ten zahamowany został przez najazd szwedzki, inne wojny oraz pożary. W 1818 roku nastąpiła kasacja zakonu Cystersów, natomiast w 1870 roku Sulejów utracił prawa miejskie. Lokalna gospodarka obudziła się pod koniec XIX wieku, wówczas to Sulejów stał się ważnym ośrodkiem przemysłu wapienniczego i drzewnego. Powstały wówczas nowoczesne czteropaleniskowe, cylindryczne piece wapienne (obiekty zabytkowe budownictwa przemysłowego „Wiktor” i „Jan”), wybudowano kolejkę wąskotorową (1904 r.) do Piotrkowa Trybunalskiego, służącą do przewozu zarówno towarów, jak i pasażerów. W 1927 roku Sulejów odzyskał prawa miejskie, jednakże rozwój został zahamowany wybuchem II wojny światowej. Obecny kształt sieci osiedleńczej wykształtował się na przełomie XIX i XX wieku. Charakteryzuje się stosunkowo wysoką gęstością występowania jednostek osiedleńczych oraz znacznym rozproszeniem zabudowy.

Stan obiektów dziedzictwa kulturowego

Do obecnych czasów, pomimo dużych zniszczeń podczas II wojny światowej zachowały się liczne zabytki architektury i techniki. Najcenniejszym zabytkiem

w skali kraju i Europy jest romański kościół p.w. św. Tomasza z pocz. XIII wieku (1232 – data konsekracji) i kapitułarz z fragmentem zachowanego krużganku, należących do zakonu Cystersów wraz z budynkami gospodarczymi (Sulejów – Podklasztorze). Pozostałe obiekty należące do klasztoru są w bardzo złym stanie.

W 2004 roku rozpoczęto prace przy remoncie baszty Opackiej wraz z dawnym Arsenalem (XIV/XV wiek). W pierwszej kolejności zostało wymienione pokrycie dachowe. W następnych latach planowany jest kapitalny remont pomieszczeń i elewacji zewnętrznej. Planowane jest tam przeniesienie muzeum historyczno-regionalnego, stworzenie punktu widokowego oraz sztab „Szlaku Romańskiego”, który łączy zabytki romańskie w województwie łódzkim i w Polsce.

Remontu wymaga także obiekt przylegający do obecnej plebani. W dawnym foluszu i baszcie Mauretańskiej po gruntownym remoncie zaplanowano cele dla zakonników oraz sale i pokoje gościnne.

W części zespołu poklasztornego powstał hotel należący do Przedsiębiorstwa Handlowo-Usługowego „Trybunalskie” S.A., w którym w 2004 roku przeprowadzono gruntowny remont basenu wraz z zapleczem z nim związanym.

Innymi cennymi zabytkami na terenie miasta i gminy są:

- neogotycki kościół p.w. św. Floriana w Sulejowie z 1903 roku, górujący nad miastem,
- klasycystyczna kaplica cmentarna z I poł. XIX wieku w Sulejowie,
- kaplica Ligięzów p.w. NMP w Sulejowie z I poł. XVII wieku,
- barokowy kościół p.w. św. Małgorzaty w Witowie z I poł. XVIII wieku, po gruntownym remoncie elewacji i wewnątrz,
- fragment klasztoru ponorbertańskiego w Witowie z XVII wieku oraz wieża bramna z XV wieku,
- drewniany kościół cmentarny p.w. Św. Marcina w Witowie
- spichlerz klasztorny (obecnie szkoła) w Witowie z poł. XVIII wieku.

Sulejów kojarzony jest z wypalaniem wapna. Do dziś zachowały się w stanie ruiny stare piece wapiennicze pochodzące z pocz. XIX wieku. Były one charakterystycznymi obiektami w Sulejowie.

Do zabytków wpisanych do ewidencji Państwowej Służby Ochrony Zabytków należą:

- wapienniki „Wiktor” i „Jan” w Sulejowie z końca XIX wieku,

- dworzec kolejki wąskotorowej w Uszczynie z końca XIX wieku,
- kuźnia w Witowie z początku XX wieku,
- dworzec kolejki wąskotorowej w Przygłowie z końca XIX wieku,
- młyn Wandeltów w Kłudzicach z 1900 roku,
- 2 młyny wodne w miejscowości Kałek (jeden z 1881 roku, drugi z przełomu XVIII i XIX wieku).

13. GOSPODARKA

Działalność gospodarcza na terenie gminy Sulejów jest rozwinięta w stopniu średnim, a gospodarcze wykorzystanie zasobów gminy jest również oparte na działalności rolniczej prowadzonej w gospodarstwach indywidualnych. Głównie z braku zaplecza umożliwiającego rozwój przemysłu, jak również mało dochodowego rolnictwa, ludność gminy poszukuje zatrudnienia poza rolnictwem, zakładając własne małe firmy handlowo-usługowe.

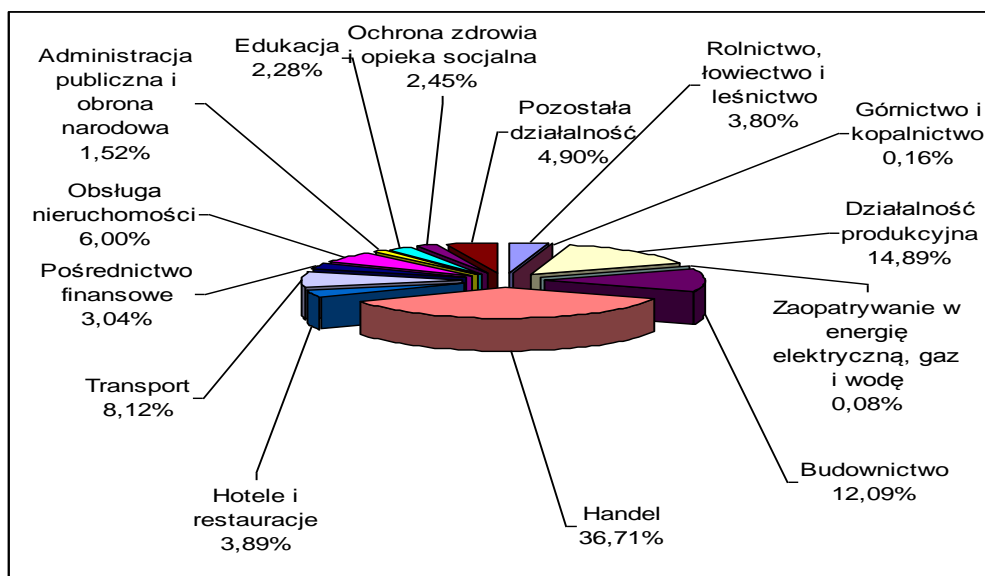
Wg danych statystycznych opublikowanych przez Główny Urząd Statystyczny, w dniu 31 grudnia 2006 roku w gminie Sulejów zarejestrowanych było 1182 podmiotów gospodarki narodowej. Zdecydowaną większość tych podmiotów stanowią jednostki prywatne – 97,80 %. Taki stan rzeczy odzwierciedla ogólne tendencje panujące w gospodarce, gdzie najbardziej konkurencyjnymi i wytwarzającymi największą część Produktu Krajowego Brutto podmiotami są właśnie najmniejsze przedsiębiorstwa, które jednocześnie najbardziej elastycznie potrafią reagować na zmiany zachodzące na rynku. Należy zwrócić także uwagę, że te przedsiębiorstwa są też najbardziej podatne na zewnętrzną koniunkturę gospodarczą i ich rozwój jest uzależniony od pomocy instytucji okołobiznesowych. Małe i średnie przedsiębiorstwa są także najbardziej innowacyjnymi podmiotami gospodarki narodowej.

Tabela 25. Dynamikę zmian liczby podmiotów gospodarczych na terenie gminy Sulejów w latach 1999-2003

Rok	2004	2005	2006	2007
Handel	369	357	362	3752
Usługi/Przemysł	550	559	577	603
Gastronomia	41	40	42	37
Ogółem	960	956	981	992

Zródło: dane Urzędu Miejskiego w Sulejowie.

Wykres 3. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane według sekcji PKD w 2006 roku w gminie Sulejów.

Źródło: GUS

Do największych pracodawców na terenie gminy należy zaliczyć:

- PHUP „MOTEX”
- Miejski Zakład Komunalny
- Urząd Miejski
- Urząd Pocztowy
- Komisariat Policji
- Bank Spółdzielczy Ziemi Piotrkowskiej (filia Sulejów i Przyglów)

Firmą produkcyjną zatrudniającą największą liczbę pracowników (360 osób) jest Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowo-Produkcyjne „MOTEX” zajmująca się produkcją bielizny

Tabela 26. Rodzaje działalności i ich liczba w latach 2004-2007.

ROK	2004			2005			2006			2007		
	W ¹	P ²	GÓŁ.	W	P	GÓŁ.	W	P	GÓŁ.	W	P	GÓŁ.
PRZEMYSŁ	15	20	205	21	14	198	11	12	199	16	17	200
prod. wyrobnicza	6	4	33	2	7	38	3	1	36	0	1	37
prod. usługowa	1	6	49	1	2	50	4	1	47	4	6	49
prod. przemysłowa	8	10	13	18	5	110	4	10	116	12	10	114
A/ślusarska	0	0	6	0	1	7	0	0	7	0	0	7
B/motoryzacyjna	1	3	38	7	4	35	1	5	39	4	8	43
C/inna	7	7	79	11	0	68	3	5	70	8	4	66
BUDOWNICTWO	13	14	119	21	19	117	10	28	135	10	25	150
TRANSPORT	16	4	67	6	8	69	6	4	67	1	5	71
USŁ. MATERIALNE	2	1	21	0	3	24	5	2	21	3	2	20
USŁ. NIEMAT.	14	30	138	17	30	151	17	21	155	14	21	162
HANDEL	54	50	369	55	43	357	46	51	362	39	29	352
stały	26	26	199	35	22	186	18	31	199	24	20	195
obwoźny	28	24	170	20	21	171	28	20	163	15	9	157
GASTRONOMIA	6	5	41	8	7	40	3	5	42	8	3	37
stała	5	5	33	7	5	31	1	4	34	6	2	30
obwoźna	1	0	8	1	2	9	2	1	8	2	1	7
OGÓŁEM	120	124	960	128	124	956	98	123	981	91	102	992

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Sulejowie.

Tabela 27. Ilość osób zatrudnionych w największych zakładach.

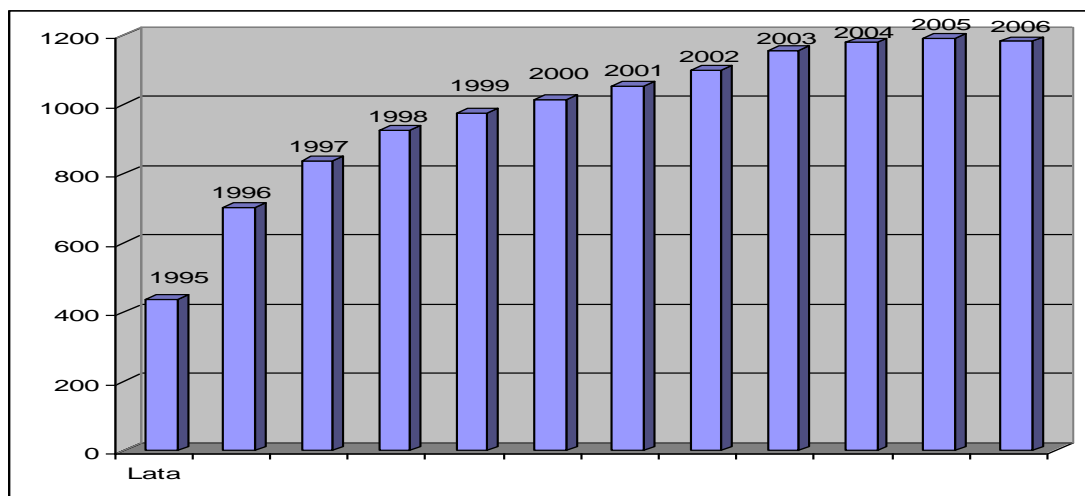
Lp.	Przedsiębiorstwo - instytucja	Lokalizacja	Branża	Liczba zatrudnionych
1	Przedsiębiorstwo Handlowo–Usługowo-Produkcyjne „Motex”	Sulejów	produkcja białizny	360
2	Miejski Zakład Komunalny	Sulejów	usługi komunalne	82
3	Bank Spółdzielczy Ziemi Piotrkowskiej filia Sulejów i Przygłów	Sulejów Przygłów	usługi bankowe	4
4	Urząd Pocztowy	Sulejów	administracja	17
5	Urząd Miejski	Sulejów	administracja	70
6	Komisariat Policji w Sulejowie	Sulejów	bezpieczeństwo	21

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Sulejowie.

¹ W-wykreślone.
² P-powstałe.

Miernikiem rzeczywistości społecznej i ekonomicznej jest m.in. liczb zarejestrowanych w systemie Regon podmiotów gospodarczych.

Wykres 4. Podmioty gospodarcze w gminie Sulejów.

Źródło: GUS

14. ROLNICTWO

Gmina Sulejów jest gminą o charakterze rolniczo – turystycznym. Tereny rolnicze zajmują 8308 ha, co stanowi ok. 45% ogólnej powierzchni gminy.

Tabela 23. Struktura użytkowania gruntów.

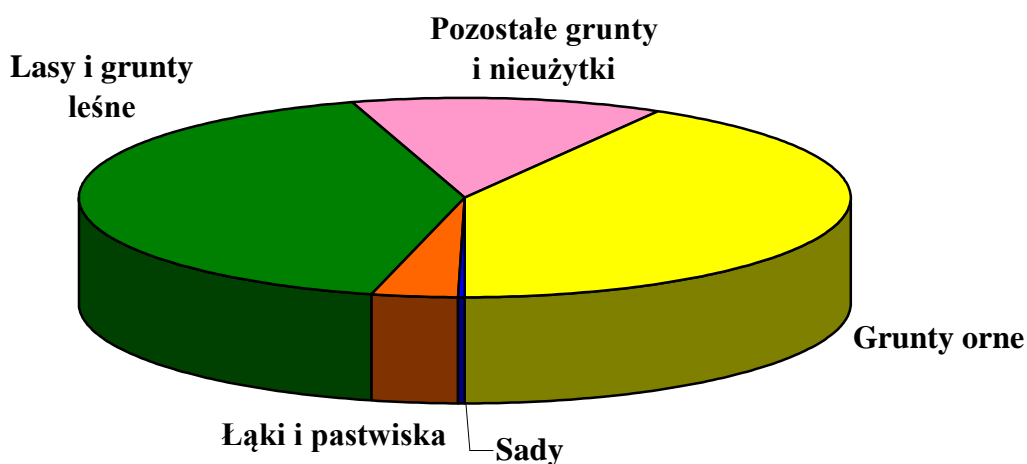
Struktura gruntów	Cała gmina	Miasto	Obszar wiejski
Jednostka miary	ha	ha	ha
Użytki rolne razem, w tym:	8921	1302	7619
grunty orne	7933	1145	6788
sady	158	19	139
łąki	439	49	390
pastwiska	391	89	302

Źródło: GUS

Poniżej przedstawiony jest podział struktury gruntów w gminie Sulejów. Jakwidać, najwięcej jest terenów leśnych i gruntów ornych, ok. 70%. Około ¼ wszystkich terenów stanowią zaś łąki, pastwiska, sady, a także w przeważającej ich części Pozostałe grunty i nieużytki.

Wykres 5.

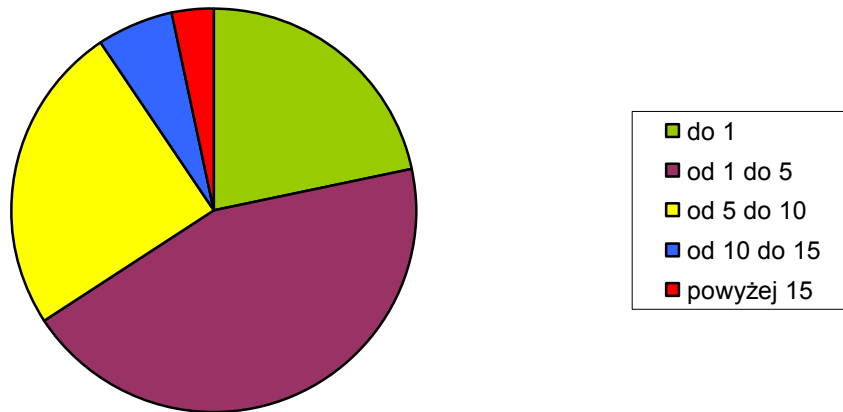
Struktura gruntów w gminie Sulejów

W strukturze gospodarstw przeważają gospodarstwa o powierzchni powyżej 5 ha (48% wszystkich gospodarstw), zaś o areale poniżej 2 ha stanowią 15% wszystkich gospodarstw. Przeciętna wielkość gospodarstw rolnych kształtuje się na poziomie 7,4 ha użytków rolnych. Z tego wynika, że opłacalność z produkcji jest bardzo niska. Na terenie omawianej gminy przeważają grunty klas IV, V, VI, które zajmują łącznie 63% powierzchni gruntów. Grunty klasy I i II nie występują. Przeważają gleby średnie - 53% wszystkich ziem (3895 ha) oraz słabe - 39%(2836 ha). Gleby dobre klasy IIIb zajmują zaledwie 630 ha, co stanowi 8% gruntów. Najkorzystniejsze warunki do rozwoju rolnictwa występują w zachodniej i południowo - zachodniej części gminy, natomiast niekorzystne warunki występują we wschodniej i północnej części.

Wykres 6.

Struktura wielkości gospodarstw rolnych (w ha)

Podsumowanie

Przeprowadzona analiza struktur demograficznych pozwala stwierdzić, że społeczność Gminy Sulejów wyróżnia się następującymi cechami: korzystnym całościowym współczynnikiem feminizacji, korzystnym saldem migracji, dużym odsetkiem w wieku przedprodukcyjnym, niekorzystnym przyrostem ludności w wieku poprodukcyjnym.

15. SOCJOLOGICZNA CHARAKTERYSTYKA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Charakterystyka społeczności lokalnej miała na celu ustalenie postaw mieszkańców, sposobu postrzegania miejsca zamieszkania, wizji zmian w gminie oraz faktycznego i ukrytego stosunku do turystów i potencjalnych inwestorów. Znajomość powyższych danych powinna być pomocna przy podejmowaniu decyzji, mających wpływ na poziom życia mieszkańców Gminy Sulejów.

Postawy mieszkańców

W postrzeganiu spraw gminy przez mieszkańców poszczególnych miejscowości oraz Rady Miejskiej, nie widać zasadniczych różnic. Można zauważyć wiele wspólnych celów chociażby takich jak: budowa i modernizacja dróg, dokończenie wodociągowania, telefonizacji, kanalizacja, gazyfikacja i inne. Wiele zadań w chwili obecnej jest niemożliwych do realizacji, ale nie jest to powodem do lokalnych konfliktów. Władze gminy na ogół nie narzekają na brak udziału mieszkańców w wielu inwestycjach infrastrukturalnych.

Dane wynikające z przeprowadzonych wywiadów jak również z odbytych obserwacji wskazują, iż mieszkańcy Gminy Sulejów, odznaczają się średnim stopniem aktywności społecznej i zainteresowaniami sprawami gminy. Na terenie gminy stan dróg jest niezadowolający, brak jest kanalizacji w przeważającej części a telefonizacja jest jeszcze nie zakończona. Dlatego wyniki badania mogą wynikać z gorszego samopoczucia mieszkańców tych miejscowości, które ma swe źródła w odczuwanych faktycznie gorszych warunkach życia.

Najważniejsze zadania do realizacji wg mieszkańców Gminy Sulejów:

SULEJÓW

- budowa dróg
- budowa chodników
- ukwiecenie miasta
- uruchomienie basenu
- rozbudowa szkoły
- tworzenie nowych miejsc pracy
- rozwój turystyki
- powstanie klubu dla młodzieży
- budowa kanalizacji
- budowa kina
- budowa obwodnicy
- naprawa mostu
- budowa domu handlowego
- telefonizacja
- likwidacja wysypiska

- kary za zaśmiecanie miasta
- ochrona środowiska
- poprawa bezpieczeństwa publicznego
- oświetlenie ulic
- budowa ścieżek rowerowych
- budowa kąpieliska
- gazyfikacja

BARKOWICE

- budowa kanalizacji
- modernizacja drogi Piotrków Tryb. – Sulejów
- telefonizacja
- zwodociągowanie
- ochrona środowiska
- rozwój turystyki

KALEK

- budowa i modernizacja dróg
- budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Witowie
- kanalizacja
- telefonizacja

KŁUDZICE

- budowa i modernizacja dróg
- telefonizacja
- budowa kanalizacji
- zwodociągowanie
- ekologia
- budowa kąpieliska
- poprawa bezpieczeństwa publicznego
- agroturystyka
- wyposażenie szkół w środki dydaktyczne

KURNĘDZ

- budowa i modernizacja dróg
- telefonizacja
- budowa kanalizacji
- tworzenie nowych miejsc pracy
- budowa Ośrodka Kultury
- zatrudnienie lekarzy specjalistów w Ośrodku Zdrowia

KRZEWINY

- budowa kanalizacji
- tworzenie nowych miejsc pracy
- gazyfikacja

ŁĘCZNO

- budowa i modernizacja dróg
- telefonizacja
- tworzenie nowych miejsc pracy
- powstanie klubów dla młodzieży
- gazyfikacja
- wyposażenie szkół w środki dydaktyczne
- rozwój turystyki
- budowa kanalizacji
- poprawa bezpieczeństwa
- budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Łęcznie

BARKOWICE MOKRE

- budowa kanalizacji
- modernizacja dróg
- poprawa opłacalności rolnictwa

NOWA WIEŚ

- tworzenie nowych miejsc pracy
- budowa i modernizacja dróg

- gazyfikacja
- powstanie agroturystyki
- zagospodarowanie terenów nad Zalewem Sulejowskim

PODKALEK

- budowa kanalizacji
- poprawa bezpieczeństwa przy drodze krajowej
- budowa chodników
- zwodociągowanie
- telefonizacja

PODLUBIEŃ

- budowa i modernizacja dróg
- telefonizacja
- zwodociągowanie
- tworzenie nowych miejsc pracy

PONIATÓW

- budowa i modernizacja dróg
- budowa kanalizacji
- sygnalizacja świetlna na skrzyżowaniu w Poniatowie
- telefonizacja
- gazyfikacja
- budowa chodników
- zagospodarowanie terenów nad Pilicą
- oświetlenie uliczne
- tworzenie nowych miejsc pracy
- agroturystyka
- poprawa bezpieczeństwa

PRZYGLÓW

- budowa i modernizacja dróg
- gazyfikacja
- poprawa bezpieczeństwa poprzez zamontowanie sygnalizacji świetlnej

- budowa chodników
- powstanie klubu sportowego i siłowni
- tworzenie nowych miejsc pracy
- rozbudowa Szkoły Podstawowej w Przygłowie
- oświetlenie dróg
- powstanie placu zabaw dla dzieci
- budowa kanalizacji
- rozwój agroturystyki
- budowa obwodnicy
- poprawa bezpieczeństwa
- zwodociągowanie

USZCZYN

- budowa i modernizacja dróg
- kanalizacja
- zamontowanie sygnalizacji świetlnej
- telefonizacja
- powstanie poczty w Poniatowie
- tworzenie nowych miejsc pracy

WITÓW KOLONIA

- budowa kanalizacji
- budowa i modernizacja dróg
- sygnalizacja świetlna w Poniatowie
- zwodociągowanie
- telefonizacja

WŁODZIMIERZÓW

- budowa kanalizacji
- budowa dróg i chodników
- modernizacja drogi krajowej Nr 44 na odcinku Piotrków – Sulejów
- rozwój sportu
- telefonizacja

- gazyfikacja
- budowa placu zabaw
- budowa basenu
- poprawa bezpieczeństwa
- budowa Ośrodka Kultury
- zamontowanie sygnalizacji świetlnej
- powstanie przedszkola
- rozwój turystyki
- wyposażenie szkół w środki dydaktyczne

ZALESICE

- budowa dróg
- zwodociągowanie
- usprawnienie komunikacji autobusowej
- budowa kanalizacji
- gazyfikacja
- tworzenie nowych miejsc pracy
- rozwój turystyki
- rozwój kultury
- budowa chodników

Wśród najczęściej pojawiających się wypowiedzi mieszkańców na temat własnej gminy występowały następujące stwierdzenia:

- dobra polityka władz gminy,
- słaby stan dróg,
- dobre położenie geograficzne,
- brak kanalizacji,
- czysta ekologiczna okolica,
- powstanie nowych miejsc pracy,
- przyciągnięcie inwestorów, którzy by stworzyli nowe miejsca pracy.

Można zauważyć, iż miejscowość Sulejów skupia całość życia kulturalnego i gospodarczego całej gminy. Brak wiary w poprawę warunków życia sprzyja

przyjmowaniu postaw biernych, nie wykazujących zainteresowania i charakteryzujących się obojętnością wobec sytuacji panującej w gminie.

Spółeczeństwo Gminy Sulejów świadome jest tego, że tradycyjne rolnictwo, z którego w przeszłości większość gospodarstw czerpało podstawowe dochody, obecnie nie pozwala na utrzymanie się większości mieszkańców. Rolnicy nie widzą szans na poprawę sytuacji w rolnictwie, w szczególności z powodu braku rynków zbytu na wytwarzane produkty rolne oraz słabą opłacalność, co powoduje, że część mieszkańców w wieku produkcyjnym poszukuje dodatkowych źródeł utrzymania. Nieliczni decydują się na szukanie pracy i miejsca zamieszkania na stałe poza gminą.

Wizja przyszłości gminy w oczach mieszkańców

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu Gminy, jaki chcieliby osiągnąć za 10 lat mieszkańcy – uczestnicy procesu planowania. Wizja określa bardzo ogólnie dlaczego działamy, do czego dążymy, jakie chcemy osiągnąć cele, jeśli podejmiemy działania strategiczne.

Mieszkańcy Gminy Sulejów widzą przyszłość swojej gminy w poprawie infrastruktury technicznej oraz rozwoju turystyki przy rozwoju nowoczesnego rolnictwa.

ANALIZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY SULEJÓW

Na podstawie prezentowanej w poprzednim rozdziale, diagnozy sytuacji społecznej, określone zostały główne obszary problemowe występujące na terenie gminy Sulejów. Należą do nich:

- Niepełnosprawni i osoby starsze
- Zdrowie
- Bezpieczeństwo
- Edukacja, kultura i sport
- Uzależnienia
- Aktywność / bierność społeczna
- Sytuacja społeczno-gospodarcza
- Pomoc społeczna

W drugim etapie prac sporządzono analizę dla każdego z obszarów, gdzie dokonano konfrontacji wewnętrznych (słabych i mocnych stron) oraz zewnętrznych (szans i zagrożeń) uwarunkowań sfery pomocy społecznej w gminie Sulejów.

Następnym etapem było przeprowadzenie analizy problemów w poszczególnych obszarach oraz wybór tych, które można uznać za najważniejsze w sferze polityki społecznej gminy.

W oparciu o uzyskane w ten sposób informacje, zostały określone cele oraz zadania strategiczne, które z metodologicznego punktu widzenia winny spełniać trzy podstawowe warunki: mierzalności, osiągalności i realności.

Zasady te są niezwykle ważne z punktu widzenia monitoringu realizacji celów strategii zawartych w dalszej części dokumentu.

Poniżej ukazano zestawienie priorytetów polityki społecznej gminy Sulejów: cele strategiczne i operacyjne.

Niepełnosprawni i osoby starsze

Mocne strony	Słabe strony
<p>1. Istnienie zakładów pracy chronionej w bliskim sąsiedztwie Piotrkowa Trybunalskiego.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niska dochodowość osób w podeszłym wieku i niepełnosprawnych nie pozwalająca na korzystanie z różnych form pomocy. 2. Brak systemu badania przydatności zawodowej niepełnosprawnej młodzieży. 3. Niski stopień wykształcenia osób niepełnosprawnych. 4. Brak klas zintegrowanych w placówkach edukacyjnych z terenu gminy. <ol style="list-style-type: none"> 1. Powszechność występowania barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej. 2. Niedostatecznie rozwinięty system usług opiekuńczych. 3. Niska aktywność społeczna osób w podeszłym wieku.
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Modelowanie rynku pracy poprzez finansowe oddziaływania na pracodawców, żeby zatrudniali osoby niepełnosprawne. 2. Możliwość pozyskiwania środków z UE 3. Uregulowania i programy unijne. 4. Istnienie PFRON jako źródła finansowania zadań w zakresie problemów osób niepełnosprawnych. 5. Korzystanie ze wzorców krajów UE w obszarze pomocy osobom niepełnosprawnym. 6. Zwiększenie subwencji oświatowej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niestabilność systemu prawa. 2. Uregulowania prawne ograniczające możliwości wspierania osób niepełnosprawnych. 3. Załamanie systemu finansującego edukację i rehabilitację dzieci i młodzieży niepełnosprawnej. 4. Zbyt wąska oferta kształcenia zawodowego dla osób niepełnosprawnych.

Zdrowie

Mocne strony	Słabe strony
-----	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niedostateczna ilość placówek rehabilitacyjnych. 2. Brak działalności organizacji pozarządowych w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia. 3. Wzrost czynników stresogennych.
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie nakładów na opiekę zdrowotną. 	-----

Bezpieczeństwo

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Istnienie Komisariatu Policji oraz jednostek OSP 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak samoorganizowania się ludności w celu podniesienia bezpieczeństwa w gminie.
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zmiana postaw społecznych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Narastające patologie społeczne 2. Wzrost bezrobocia 3. Niestabilność przepisów prawa

Edukacja, kultura i sport

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zasoby kadry dydaktycznej (duża ilość dyplomowanych nauczycieli). 2. Aktywność organizacji pozarządowych zajmujących się pracą z młodzieżą. 3. Podstawowa infrastruktura sportowa. 4. Aktywność trzeciego sektora zajmującego się działalnością kulturalną. 5. Dobrze zorganizowana sieć placówek szkolnych. 6. Dobra współpraca między szkołą a rodziną w zakresie problemów dzieci. 7. Działalność kościoła na rzecz rodziny i dzieci. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak szkolnictwa ponadgimnazjalnego na terenie gminy. 2. Brak zorganizowanych form spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży.
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie młodzieży poprzez system stypendialny. 2. Zwiększenie subwencji oświatowej na dzieci i młodzież niepełnosprawną. 3. Możliwość pozyskiwania środków z UE. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Małe środki na stypendia dla młodzieży. 2. Załamanie systemu finansującego edukację i rehabilitację dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.

Uzależnienia

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Lokalny program rozwiązywania problemów uzależnień. 2. Powszechna świadomość zagrożeń płynących z uzależnień. 3. Nakłady finansowe na działania zapobiegawcze w zakresie uzależnień. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Utrudniony dostęp do placówek terapii i leczenia dla uzależnionych i ich rodzin. 2. Brak aktywności trzeciego sektora w zakresie profilaktyki uzależnień 3. Brak skutecznych programów profilaktycznych skierowanych do grup zagrożonych uzależnieniami.
Szanse	Zagrożenia
-----	-----

Aktywność / bierność społeczna

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Pracowitość i zaangażowanie w sprawy gminy jej mieszkańców. 2. Gminny program aktywności zawodowej. 3. Działalność kościoła na rzecz rodziny i dzieci. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niska aktywność społeczna osób w podeszłym wieku. 2. Brak umiejętności mieszkańców do organizowania się. 3. Brak aktywności organizacji pozarządowych w zakresie walki z wykluczeniem społecznym. 4. Zjawisko apatii i bierności społecznej 5. Brak lokalnych liderów zaangażowanych społecznie.
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Promocja w mediach aktywności społecznej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Propagowanie przez media modelu życia opartego na rywalizacji i konsumpcji. 2. Zmniejszenie środków budżetowych przeznaczonych na tworzenie i dofinansowanie centrów i klubów integracji społecznej.

Sytuacja społeczno-gospodarcza

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Duży potencjał produkcyjny rolnictwa 2. Warunki do rozwoju agroturystyki 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zła sytuacja a ekonomiczna rodzin 2. Zła sytuacja socjalno-bytowa gospodarstw domowych na skutek bezrobocia. 3. Zagrożenie "dziedziczeniem biedy". 4. Brak zorganizowanych form spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży. 5. Niski przyrost naturalny. 6. Emigracja młodzieży z terenu gminy.
Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Możliwość pozyskiwania środków z UE. 2. Współpraca między poszczególnymi szczeblami samorządów w rozwiązywaniu problemów społecznych. 3. Poprawa koniunktury gospodarczej w kraju. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niestabilność systemu prawa. 2. Wysokie bezrobocie w kraju. 3. Nieopłacalność rolnictwa. 4. Skomplikowane procedury pozyskiwania środków pomocowych krajowych i unijnych. 5. Nieprecyzyjny system prawa. 6. Trudna sytuacja gospodarcza kraju.

Pomoc społeczna

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Działalność w szkołach ognisk wychowawczych i świetlicy środowiskowej. 2. Dobra współpraca między instytucjami zajmującymi się problematyką społeczną. 3. Zasoby kadry zawodowej wyspecjalizowanej w świadczeniu pomocy społecznej. 4. Działalność Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działającej przy UM. 5. Działalność Punktu Konsultacyjnego dla Osób i Rodzin Dotkniętych Problemem Alkoholowym i Przemocą. 6. Korzystanie ze wzorców krajów UE w obszarze radzenia sobie z problemami społecznymi. 7. Zwiększenie partycypacji państwa w kosztach funkcjonowania systemu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak środków finansowych utrudniający podnoszenie kwalifikacji przez kadry pomocy społecznej. 2. Zła sytuacja socjalno-bytowa gospodarstw domowych na skutek bezrobocia. 3. Brak mieszkań socjalnych. 4. Zagrożenie dziedziczeniem biedy. 5. Niski prestiż pracownika socjalnego. 6. Starzenie się społeczeństwa- brak infrastruktury socjalnej dla tej kategorii osób. 7. Niski stopień integracji społeczności lokalnej. 8. Szerzenie się zjawiska alkoholizmu i narkomanii. 9. Ograniczone zasoby finansowe i rzeczowe, które mogą być wykorzystywane na rzecz.

<p>wsparcia osób wymagających pomocy Możliwość pozyskiwania środków z UE. 8. Uregulowania i programy unijne.</p>	<p>rozwiązywania problemów społecznych.</p>
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Możliwość pozyskiwania środków z UE. 2. Uregulowania i programy unijne. 3. Współpraca między poszczególnymi szczeblami samorządów w rozwiązywaniu problemów społecznych. 4. Korzystanie ze wzorców krajów UE w obszarze radzenia sobie z problemami społecznymi. 5. Zwiększenie partycypacji państwa w kosztach funkcjonowania systemu wsparcia osób wymagających pomocy. 6. Niesienie daleko idącej pomocy rodzinom i osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej . 7. Rozwój i płynność współpracy instytucji, organizacji i stowarzyszeń w sprawach dotyczących pomocy społecznej. 8. Kompleksowe realizowanie zadań z zakresu pomocy społecznej. 9. Rozwój nowych rozwiązań walki z problemami społecznymi i metod funkcjonowania instytucji pomocy społecznej. 10. Wzrost popularności wolontariatu oraz nowe możliwości prawne jego rozwoju. 11. Pozyskiwanie inwestorów do rozwoju infrastruktury. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skomplikowana procedura. pozyskiwania środków pomocowych krajowych i UE. 2. Brak stabilności systemu pomocy społecznej. 3. Brak systemowych rozwiązań w sferze polityki społecznej. 4. Nieodpowiednie przygotowanie kadry instytucji pomocy społecznej zakresie pisania programów strukturalnych. 5. Ucieczka młodych i zdolnych osób do innych miast. 6. Obniżenie poziomu bezpieczeństwa publicznego. 7. Postępujące ubóstwo społeczeństwa związane przede wszystkim z bezrobociem. 8. Ograniczanie wysokości środków finansowych przeznaczonych z budżetu centralnego na pomoc społeczną. 9. Przeciążenie budżetu samorządów terytorialnych. 10. Obarczanie samorządu lokalnego kolejnymi zadaniami w nieproporcjonalnej wielkości w stosunku do wysokości przekazywanych środków na ich realizację. 11. Problemy gospodarcze kraju, które mogą powodować pogłębianie się problemów społecznych. 12. Słabo rozwinięty system poradnictwa psychologicznego, prawnego i pedagogicznego. 13. Brak stabilności gospodarczej i politycznej kraju. 14. Brak Poradni Rodzinnej.

RAPORT Z PLANOWANIA

Wizję rozwoju polityki społecznej w gminie Sulejów określono na podstawie analizy jej sytuacji społeczno - gospodarczej. Określone w strategii cele winny być osiągnięte do 2020 roku. Jest to jednak uwarunkowane przestrzeganiem przez samorząd lokalny przyjętych form i zasad działania, a przede wszystkim wyzwoleniem aktywności środowisk lokalnych na rzecz rozwiązywania istotnych problemów społecznych.

ANALIZA SWOT dla sytuacji społecznej w Gminie Sulejów

Analiza SWOT to analiza strategiczna opierająca się na zidentyfikowaniu problemów w ramach czterech haseł obrazujących wszelkie aspekty charakteryzowanego zjawiska. Hasłami tymi są: mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia rozwoju. Dla opisu aktualnej sytuacji społecznej w Gminie Sulejów przeprowadzono następującą analizę:

MOCNE STRONY

Gmina świadoma szansy, jaką daje dobrze wykształcona i wychowana młodzież inwestuje przede wszystkim w nią. Najmocniejszą, choć nie w pełni wykorzystaną stroną gminy są zasoby kadry dydaktycznej. Większość nauczycieli pracujących w szkołach podstawowych i gimnazjach, to nauczyciele dyplomowani. Uznano, że sieć szkół podstawowych i gimnazjalnych odpowiada aktualnym potrzebom mieszkańców. Młodzieżą zajmują się również organizacje pozarządowe działające na terenie gminy i kościół katolicki. Poza tym istnieje podstawowa infrastruktura sportowa umożliwiającą prawidłowy rozwój fizyczny młodych.

Pierwszym krokiem w kierunku rozwiązania problemu uzależnień jest Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Mocną stroną gminy, acz nie wykorzystaną jest potencjał produkcyjny rolnictwa, a tym samym warunki do rozwoju agroturystyki. Wykorzystanie powyższych atutów pozwoli na tworzenie miejsc pracy.

SŁABE STRONY

W tych samych obszarach, które zdają się mocnymi stronami gminy występują również problemy. Do podstawowych bolączek dotyczących mieszkańców wywierających negatywne

skutki na obraz i funkcjonowanie systemu polityki społecznej na jej terenie, niewątpliwie zaliczyć należy:

- Zła sytuacja społeczno bytowa mieszkańców na skutek bezrobocia;
- Zagrożenie dziedziczeniem biedy;
- Niedostateczna ilość placówek rehabilitacji;
- Brak szkolnictwa ponadgimnazjalnego;
- Bariery architektoniczne;
- Apatia i bierność społeczna, mało efektywnie działający tzw. III sektor.

SZANSE

Największą szansą dla rozwoju gminy są wzory płynące z Unii Europejskiej. Ogólna poprawa koniunktury w kraju poprawiłoby również sytuację na rynku lokalnym.

Poza tym dostrzegana jest konieczność budowania społeczeństwa obywatelskiego, odpowiedzialnego za obszar, który zajmuje, stąd za szansę uznano propagowanie w mediach aktywności społecznej.

System stypendialny pozwoliłby miejscowej młodzieży kontynuować naukę na poziomie pozostającym poza kompetencjami gminy: średnim i wyższym.

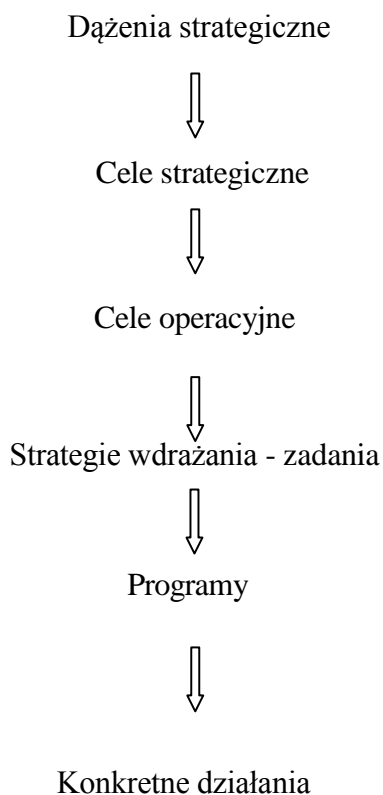
ZAGROŻENIA

Spośród zagrożeń, które mogą negatywnie oddziaływać na kształt i funkcjonowanie efektywnej polityki społecznej na poziomie gminy Sulejów, mających swe źródło w obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej kraju, wyróżnić należy niemożność konsekwentnego realizowania podjętych zadań w powyższym obszarze spowodowaną niestabilnością i brakiem precyzji polskiego prawa. Zagrożone jest również korzystanie ze środków UE ze względu na skomplikowane procedury pozyskania środków. Zła sytuacja na rynku pracy krajowym przekłada się na rynek lokalny, a negatywne konsekwencje tego potęguje propagowanie przez media konsumpcyjny model egzystencji. Owocem czego jest roszczeniowa, a nie obywatelska, postawa życiowa mieszkańców gminy.

PLANOWANIE ROZWOJU POLITYKI SPOŁECZNEJ W GMINIE SULEJÓW

Proces wnioskowania o celach rozwoju polityki społecznej oraz wynikających - w następstwie - koniecznych do zrealizowania zadaniach, oparto o przeprowadzoną analizę stanu obecnego sytuacji gminy. Planowanie strategiczne ma na celu ustalenie, w jakim kierunku powinna zdążać gmina przez najbliższe kilkanaście lat, realizując zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej.

Określenie i dokładne zdefiniowanie celu (celów) działania pozwala na dobór optymalnych rozwiązań umożliwiających osiągnięcie zamierzeń. Proces planowania przebiega zgodnie z przedstawionym niżej schematem.

Zakres niniejszego dokumentu (Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sulejów) obejmuje ustalenie Dążeń i Celów Strategicznych oraz określenie głównych Celów Operacyjnych, ze wskazaniem na konkretne, niezbędne do realizacji Zadania dla osiągnięcia postawionych wcześniej celów.

DAŻENIE STRATEGICZNE. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE

Dążeniem Strategicznym Gminy jest zapewnienie wzrostu poziomu życia mieszkańców przy jednoczesnym, możliwie najlepszym wypełnianiu zapisanych w ustawach obowiązków gminy. Wszelkie działania podejmowane przez Samorząd powinny służyć tym właśnie celom.

Realizacja Dążenia Strategicznego wymaga podejmowania szeregu działań, w oparciu o rzetelną analizę możliwości i potencjału rozwojowego gminy oraz szeroką konsultację społeczną. Efektem tego procesu jest określenie Celów Strategicznych.

GMINA SULEJÓW SILNA AKTYWNOŚCIĄ I SOLIDARNOŚCIĄ MIESZKAŃCÓW W BUDOWANIU OTWARTEGO, DAJĄCEGO WSZYSTKIM RÓWNE SZANSE ROZWOJU, SPOŁECZEŃSTWA.

Cel strategiczny

Cel strategiczny stanowi punkt, do którego powinna dążyć gmina, wykorzystując swoje mocne strony oraz szanse dla swojego rozwoju.

Do realizacji celów strategicznych niezbędna jest akceptacja społeczna z uwagi na czas ich realizacji, który obejmuje zwykle kilka kadencji władz samorządowych. Celem strategicznym może być również podjęcie działań mających na celu wyeliminowanie słabych stron gminy.

Analizując wyniki sesji planowania strategicznego w Gminie Sulejów określono następujące cele strategiczne polityki społecznej, które winny być realizowane w gminie:

1. Tworzenie warunków dla pełnego (fizycznego i intelektualnego) rozwoju dzieci i młodzieży.
2. Aktywizacja mieszkańców gminy we wszystkich obszarach życia społecznego i gospodarczego.
3. Tworzenie warunków równego dostępu osób niepełnosprawnych i starszych do życia społecznego.
4. Stymulacja społeczności lokalnej do prowadzenia zdrowego, wolnego od alkoholu stylu życia.
5. Promocja działań realizowanych przez gminę, w tym w zakresie polityki społecznej.
6. Poprawa jakości i dostępu do usług socjalnych.

Cel strategiczny 1

TWORZENIE WARUNKÓW DLA PEŁNEGO (FIZYCZNEGO I INTELEKTUALNEGO) ROZWOJU DZIECI I MŁODZIEŻY

Realizacja celu powinna obejmować:

- podejmowanie działań, które stanowiłyby atrakcyjną formę spędzania czasu wolnego młodzieży i dzieci;
- działania, które ułatwiałyby zdobywanie wiedzy pozaszkolnej przez dzieci i młodzież;
- inicjatywy pozwalające dzieciom i młodzieży rozwijać zainteresowania i pasje;
- prowadzenie akcji, które uczyłyby dzieci i młodzież współdziałania i zdrowej rywalizacji;
- działania zmierzające do wyrobienia poczucia konieczności uprawiania sportu o wzmocnienie ambicji młodzieży owocujące parciem do zdobywania średniego i wyższego wykształcenia;
- ułatwianie dostępu do szkół ponadgimnazjalnych;
- wzmacnianie patriotyzmu lokalnego.

Cel strategiczny 2

AKTYWIZACJA MIESZKAŃCÓW GMINY W WSZYSTKICH OBSZARACH ŻYCIA SPOŁECZNEGO I GOSPODARCZEGO

Cel zostanie osiągnięty poprzez :

- Promocję postaw bezinteresowności i zaangażowania w sprawy własnej wspólnoty;
- Promocję wolontariatu wśród młodzieży i osób starszych, a także bezrobotnych;
- Inicjowanie zakładania stowarzyszeń i innych organizacji pozarządowych oraz wzmacnianie już istniejących;
- przełamywanie roszczeniowej postawy wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- Poprawę elastyczności zawodowej i aktywności w poszukiwaniu miejsc zatrudnienia wśród mieszkańców gminy;
- Angażowanie mieszkańców w atrakcyjności przebywania na terenie gminy;
- Wzmocnienie poczucia odpowiedzialności i samorządności wśród mieszkańców Gminy;

- Motywowanie przedstawicieli gminy do lobowania na rzecz korzystnych rozwiązań systemowych u prawodawców;
- Pomoc przy rozwiązywaniu specyficznych problemów, w tym w pozyskiwaniu środków z funduszy unijnych.

Cel strategiczny 3

TWORZENIE WARUNKÓW RÓWNEGO DOSTĘPU OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I STARSZYCH DO ŻYCIA SPOŁECZNEGO

Realizacja celu winna zmierzać do:

- Podejmowania działań na rzecz poprawy jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych;
- Działania na rzecz wyrównywania szans osób niepełnosprawnych w zakresie dostępu do edukacji i zatrudnienia;
- Promowania wzrostu aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych;
- Inspirowania działań na rzecz zwiększenia aktywności środowisk osób niepełnosprawnych w kreowaniu rozwiązań systemowych;
- Wspierania funkcjonowania osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym;
- Poprawy komfortu psychicznego oraz kondycji zdrowotnej osób starszych poprzez ich aktywizację;
- Pomoc w odnalezieniu roli społecznej w wieku starszym;
- Integracja społeczna, zwłaszcza ze środowiskiem lokalnym;
- Wykorzystanie potencjału osób w wieku emerytalnym;
- Przełamywania utrwalonych stereotypów postrzegania osoby starszej jako osoby biernej w życiu polityczno – społeczno - kulturalnym;
- Promowania kierunków zmian pomocy społecznej w stosunku do osób starszych;.
- Popularyzacja wiedzy na temat form pomocy ludziom starszym w środowisku lokalnym;

Cel strategiczny 4

STYMULACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ DO PROWADZENIA ZDROWEGO, WOLNEGO OD ALKOHOLU STYLU ŻYCIA

Realizacja celu przekłada się na:

- Popularyzacja wiedzy na temat konsekwencji zdrowotnych prowadzonego trybu życia;
- Propagowanie badań kontrolnych;
- Promocję higieny, zdrowej diety, zachowania właściwej proporcji między wypoczynkiem, rozrywką i pracą;
- Promowanie życia wolnego od nałogów;
- Uczenie kultury spotkań towarzyskich bez używek;
- Ułatwianie dostępu do placówek specjalistycznych (rehabilitacyjnych, odwykowych, zdrowia psychicznego)

Cel strategiczny 5

PROMOCJA DZIAŁAŃ REALIZOWANYCH PRZEZ GMINĘ, W TYM Z ZAKRESU POLITYKI SPOŁECZNEJ

Zadania będą zmierzały do:

- Przekonania przedsiębiorców i inwestorów, że na terenie gminy istnieje odpowiednia tradycja i kultura robienia interesów oraz dobra atmosfera, sprzyjająca pobytowi na tym terenie;
- Budowy wizerunku gminy solidnej i godnej zaufania;
- Wykreowania produktu lokalnego będącego wizytówką regionu;
- Informowanie mieszkańców o podejmowanych przez gminę inicjatywach;
- Prezentowanie gminy w możliwie najszerszych kręgach;
- Wzmacnianie lokalnego patriotyzmu zwłaszcza wśród przedsiębiorców i lokalnych liderów.

Cel strategiczny 6

POPRAWA JAKOŚCI I DOSTĘPU DO USŁUG SOCJALNYCH

- Permanentne podnoszenie kwalifikacji i kompetencji mające na celu lepszą organizację polityki społecznej w gminie, większą optymalizację wydawanych środków finansowych na realizację zadań z tego zakresu, lepszą jakość usług społecznych, większą skuteczność pracy, sprawniejsze przystosowywanie się do zachodzących zmian w systemie prawnym;
- Popularyzacja oraz wspieranie innowacyjnych metod w zakresie polityki społecznej poprzez organizację prezentacji, szkoleń, konferencji, a także tworzenie warunków do wdrażania w życie nowych metod terapeutycznych, zabiegów rehabilitacyjnych, projektów na rzecz integracji społecznej;
- Wzmacnianie współpracy między publicznymi i prywatnymi w zakresie pomocy społecznej.

ZADANIA

W celu wypełnienia przytoczonych założeń strategicznych rozwoju polityki społecznej w gminie Sulejów proponuje się realizację następujących przedsięwzięć:

1. Poszerzenie oferty świetlic środowiskowych.
2. Założenie kółek zainteresowań dla młodzieży w lokalnych ośrodkach kultury.
3. Prowadzenie w szkołach akcji promujących zdobywanie wykształcenia.
4. Troska o dobre połączenie środkami masowej komunikacji z ośrodkami szkolnictwa na poziomie ponadgimnazjalnym.
5. Modernizację obiektów sportowych.
6. Organizowanie zawodów sportowych angażujących dzieci, młodzież, dorosłych, osoby niepełnosprawne.
7. Wspieranie Organizacji Pożytku Publicznego.
8. Kontynuowanie działań MOPS na rzecz wspierania dzieci i młodzieży z rodzin ubogich.
9. Organizacja zajęć logopedycznych dla dzieci.
10. Utworzenie organizacji na wzór „uniwersytetu III wieku”.
11. Promocję spółdzielni socjalnych.

12. Organizację szkoleń pod kątem reorientacji zawodowej rolników.
13. Organizację szkoleń dla rolników w zakresie modernizacji gospodarstw lub przekształcania na ekologiczne.
14. Organizację kursów nauczania języków obcych i posługiwania się nowoczesnymi technologiami (komputer).
15. Szkolenia z zakresu zakładania organizacji pozarządowych i możliwości pozyskiwania przez nie środków na własne projekty.
16. Szkolenia z zakresu pozyskiwania środków z UE.
17. Organizacja warsztatów kreowania lokalnych liderów.
18. Założenie gospodarstw agroturystycznych i ich stowarzyszenia.
19. Organizacja szkoleń dla długotrwale bezrobotnych wzmacniających poczucie wartości oraz umiejętności poruszania się na rynku pracy.
20. Utworzenie stowarzyszenia rozwoju gminy.
21. Utworzenie punktu porad i informacji zawodowej.
22. Szkolenia i poradnictwo z zakresu budowania partnerstw publiczno-prywatnych, zakładania grup producenckich.
23. Zorganizowanie grupy integrującej dzieci i młodzież niepełnosprawną i pełnosprawną.
24. Likwidację barier architektonicznych w szkołach i urzędzie gminy.
25. Utworzenie publicznego gabinetu rehabilitacyjnego dla osób niepełnosprawnych.
26. Cykliczne organizowanie atrakcyjnej imprezy bezalkoholowej dla młodzieży w celu uczenia zabawy bez alkoholu (bogaty program angażujący uczestników tak by uniemożliwić spożywanie alkoholu).
27. Zwiększenie kontroli sprzedaży alkoholu.
28. Organizowanie cyklicznych spotkań promujących zdrowy styl życia.
29. Organizowanie konkursu wiedzy ekologicznej wśród młodzieży.
30. Organizowanie konkursu na najbardziej ekologiczne gospodarstwo w gminie.
31. Promocję gminy na targach krajowych i międzynarodowych oraz w internecie.
32. Nawiązanie współpracy z gminami z innych krajów w obszarze polityki społecznej.
33. Wspieranie inicjatyw mieszkańców gminy..
34. Utworzenie stowarzyszenia z gminami ościennymi mającego na celu rozwiązywania problemów z obszaru polityki społecznej.
35. Szkolenia kadr Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.
36. Doskonalenie systemu pomocy społecznej w gminie.

37. Popularyzacja idei wolontariatu.

Potencjalne źródła finansowania, z których mogą korzystać samorządy do realizacji programów pomocy społecznej są:

- Środki wewnętrzne – budżety samorządów gminnych, powiatowych, wojewódzkich,
- Środki zewnętrzne: fundusze pomocowe, Europejski Fundusz Społeczny, fundacje, stowarzyszenia i programy socjalne, PCK, PKPS i inne organizacje pomocy społecznej

SYSTEM WDRAŻANIA

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem określającym cele i zadania pomocy społecznej na okres do roku 2019. Proces jego wdrażania jest przedsięwzięciem złożonym, wymagającym dobrego przygotowania merytorycznego oraz podejmowania działań na rzecz wymiany informacji ze społecznością lokalną.

Realizację każdego działania poprzedzać będzie opracowanie szczegółowego projektu przewidującego konieczne nakłady finansowe. Wdrożeniu strategii towarzyszyć będzie jej ewaluacja, polegająca na pozyskiwaniu obiektywnej informacji o przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze realizowanych działań. Ewaluacja będzie dokonywana na każdym etapie realizacji strategii za pomocą wskaźników osiągniętych postępów i efektów.

Wykonanie Strategii będzie podlegać monitorowaniu rzeczowym i finansowym wydatków i efektów oraz ocenie. Poprzez jawność budżetu gminy i realizowanych projektów zapewniona zostanie kontrola społeczna nad podejmowanymi działaniami.

Strategia Rozwoju Polityki Społecznej będzie wdrażana przez Burmistrza Sulejowa i podległych mu pracowników odpowiednich referatów i instytucji, występujących o środki finansowe, opracowujących właściwe projekty i wnioski.

Realizacja Strategii będzie wymagała opracowania i sukcesywnego wdrażania programów celowych oraz badawczych.

Poniżej przedstawiamy propozycję programów, których realizacja pozwoli na efektywne wykorzystanie zapisów dokumentu:

1. Diagnoza podstawowych zagrożeń psycho - zdrowotnych dzieci i młodzieży.
2. Raport o rozmiarach zjawiska uzależnień, identyfikacja głównych obszarów zagrożeń i wskazanie potencjalnych grup odbiorców działań.
3. Badania mające na celu identyfikowanie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i już wykluczonych.
4. Analiza potrzeb w zakresie usług opiekuńczych mieszkańców gminy.
5. Analiza potrzeb w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym.
6. Rozpoznanie potrzeb szkoleniowych służb społecznych w kontekście prowadzenia efektywnej pracy z klientem pomocy społecznej.
7. Analiza efektywności istniejącego systemu reintegracji społecznej i zawodowej.

8. Aktualizacja danych w zakresie dostępności infrastruktury użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych.

9. Badania rynku pracy w zakresie zatrudniania osób niepełnosprawnych.

SPOSOBY MONITOROWANIA I OCENY REALIZACJI STRATEGII

System monitorowania realizacji Strategii jest procesem, mającym na celu ukazanie i analizowanie stanu zaawansowania wdrażanych projektów i ich zgodności z postawionymi założeniami. Polega on na systematycznym zbieraniu, raportowaniu i interpretowaniu danych opisujących osiągnięte efekty w odniesieniu do wydatkowanych funduszy.

System monitorowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sulejów odbywać się będzie w oparciu o roczne sprawozdania z realizacji zadań, stanowiące uzupełniający element dokumentu.

Istotą procesu monitorowania Strategii jest wyciąganie wniosków służących późniejszej ocenie jej wdrażania, w oparciu o informacje wpływające z realizacji poszczególnych zadań, a także modyfikowanie dalszych działań, celem uzyskania maksymalnych wskaźników efektywności.

Istotne znaczenie w monitorowaniu i stymulowaniu działań, w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, posiadać będzie Burmistrz Sulejowa oraz Rada Miejska. Główną ich rolą będzie monitorowanie przebiegu zadań zawartych w Strategii, celem ewentualnej interwencji - w przypadku stwierdzenia opóźnień lub nieuzasadnionej rezygnacji z ich realizacji.

HARMONOGRAM REALIZACJI NAJWAŻNIEJSZYCH ZADAŃ

1. Poszerzenie ofert świetlic środowiskowych	
Treść zadania	Uatrakcyjnienie sposobów spędzania czasu na świetlicy środowiskowej, organizowanie zajęć rozwijających zainteresowania podopiecznych, organizowanie imprez.
Sposób realizacji	Udział w konkursach dotacyjnych.
Przedmiot realizujący	Urząd Miejski Sulejów, szkoły.
Termin realizacji	2009 – 2019
Źródło finansowania	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne • SPORZL • Inne programy unijne

2. Założenie kółek zainteresowań dla młodzieży	
Treść zadania	Poszerzenie działalności Biblioteki Publicznej w zależności od potrzeb i kreowanie potrzeb w obszarze kultury wśród młodzieży i dzieci.
Sposób realizacji	Powołanie osoby odpowiedzialnej za funkcjonowanie powyższej inicjatywy, zaangażowanie rodziców, których dzieci korzystałyby z usług.
Podmiot realizujący	Szkoły, Biblioteka Publiczna
Termin realizacji	2009 – 2019
Źródło finansowania	<ul style="list-style-type: none"> • Środki Urzędu Miejskiego • Programy Ministerstwa Kultury Dziedzictwa Narodowego • Programy Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu • Projekty unijne i inne

3. Prowadzenie w szkołach akcji promujących zdobywanie wykształcenia	
Treść zadania	Zachęcanie dzieci do brania udziału w olimpiadach, organizowanie wycieczek do zakładów pracy, w których praca wymaga średniego lub wyższego wykształcenia, konkursy wiedzy z różnych dziedzin, kształtowanie umiejętności korzystania z internetu.
Sposób realizacji	Prowadzone przez nauczyciela lub osobę zaproszoną w ramach godziny wychowawczej prelekcje, organizowanie wycieczek szkolnych.
Podmiot realizujący	Szkoły
Termin realizacji	2009 – 2019
Źródło finansowania	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne szkoły • Opłaty za wycieczkę • Środki Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

4. Troska o dobre połączenia środkami masowej komunikacji	
Treść zadania	Kontrola rozkładu jazdy autobusów PKS i prywatnych przewoźników, lobbowanie na korzyść uczniów dogodnych godzin odjazdów, zaangażowanie prywatnych przewoźników.
Sposób realizacji	Zadanie pracownika Biura Obsługi Jednostek Oświatowych.
Podmiot realizujący	Biuro Obsługi Jednostek Oświatowych
Termin realizacji	2009 – 2019
Źródło finansowania	<ul style="list-style-type: none"> • Środki Urzędu Miejskiego

5. Modernizacja obiektów sportowych	
Treść zadania	Remonty i doposażenie obiektów sportowych.
Sposób realizacji	Rozpisanie przetargu na wykonanie usługi.
Podmiot realizujący	Urząd Miejski
Termin realizacji	2009 - 2019
Źródło finansowania	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne • Programy unijne • Programy Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu

6. Organizowanie Zawodów Sportowych	
Treść zadania	Wykreowanie dni sportu. Zawody sportowe jednym z elementów obchodów lokalnych uroczystości.
Sposób realizacji	Zaangażowanie nauczycieli kultury fizycznej, rodziców, osób aktywnych sportowo, członków OSP.
Podmiot realizujący	Szkoły, Urząd Miejski, OSP
Termin realizacji	2009 - 2019
Źródło finansowania	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne

7. Wspieranie organizacji Pożytku Publicznego	
Treść zadania	Pomoc w pozyskiwaniu środków na realizację projektów.
Sposób realizacji	Pomoc pracownika Urzędu Miejskiego w wyszukiwaniu odpowiednich programów unijnych .
Podmiot realizujący	Urząd Miejski
Termin realizacji	2009 - 2019
Źródło finansowania	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne

8. Kontynuacja działań z zakresu pomocy społecznej dla osób potrzebujących	
Treść zadania	Dalsze działania pomocowe dla osób potrzebujących (ubogich i bezrobotnych) oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
Sposób realizacji	Działania realizują pracownicy MOPS w ramach swojej pracy zawodowej lub zlecają organizacją pozarządowym.
Podmiot realizujący	MOPS, organizacje pozarządowe
Termin realizacji	2009 - 2019
Źródło finansowania	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne

9. Organizowanie zajęć logopedycznych dla dzieci	
Treść zadania	Zorganizowanie gabinetu logopedycznego w ośrodku zdrowia, wynajęcie specjalisty.
Sposób realizacji	Zaangażowanie specjalisty.
Podmiot realizujący	Przychodnia Zdrowia w Sulejowie, Urząd Miejski.
Termin realizacji	2009
Źródło finansowania	<ul style="list-style-type: none"> • NFZ

10. Utworzenie organizacji na wzór „Uniwersytetu III wieku”	
Treść zadania	Prowadzenie zajęć dydaktyczno-naukowych dla osób w podeszłym wieku.
Sposób realizacji	Założenie stowarzyszenia
Podmiot realizujący	Osoby fizyczne z terenu gminy Sulejów.
Termin realizacji	2009 - 2019
Źródło finansowania	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne • Fundusze unijne • Programy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego • Programy Edukacji Narodowej i Sportu

11. Promocja spółdzielni socjalnych	
Treść zadania	Rozreklamowanie wśród bezrobotnych możliwości zakładania spółdzielni socjalnych, pomoc w kreowaniu i tworzeniu pomysłu.
Sposób realizacji	Pomoc świadczy pracownik MOPS.
Podmiot realizujący	MOPS
Termin realizacji	2009 - 2019
Źródło finansowania	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne

12. Organizacja szkoleń pod kątem reorientacji	
Treść zadania	Realizacja zadania stanowi jeden z elementów pomocy w przypadku rolników, którzy chcą się przekwalifikować.
Sposób realizacji	Urząd Miejski jako beneficjent EFS może aplikować o środki na ten cel.
Podmiot realizujący	Urząd Miejski
Termin realizacji	2009 - 2019
Źródło finansowania	<ul style="list-style-type: none"> • Projekty finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego

13. Organizacja szkoleń dla rolników	
Treść zadania	Jest to sposób na wykorzystanie potencjału produkcyjnego rolnictwa z terenu gminy.
Sposób realizacji	Nawiązanie współpracy z organizacją prowadzącą szkolenia.
Podmiot realizujący	Urząd Miejski
Termin realizacji	2009 - 2019

Źródło finansowania	<ul style="list-style-type: none"> • SPO Rolnictwo
---------------------	---

14. Organizowanie kursów nauczania	
Treść zadania	Jest to element podnoszenia kwalifikacji pracowników oraz zwiększenia szans bezrobotnych na rynku pracy.
Sposób realizacji	Urząd Miejski może wystąpić jako projektodawca przedsięwzięcia finansowanego z EFS lub skorzystać z oferty firm lub Powiatowego Urzędu Pracy, który realizuje projekty w tym zakresie.
Podmiot realizujący	Urząd miejski, organizacje pozarządowe, PUP.
Termin realizacji	2009 - 2015
Źródło finansowania	<ul style="list-style-type: none"> • Środki EFS

15. Szkolenia z zakresu zakładania organizacji	
Treść zadania	Aktywizacja społeczności lokalnej wymaga podjęcia konkretnych działań takich jak prowadzenie szkoleń przez specjalistów.
Sposób realizacji	Napisanie stosownego projektu przez organizacje pozarządowe z terenu gminy lub UM, lub zlecenie zadania na zewnątrz.
Podmiot realizujący	UM, organizacja pozarządowa
Termin realizacji	2009
Źródło finansowania	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne • EFS

16. Szkolenia z zakresu pozyskiwania środków z UE	
Treść zadania	Pozyskiwanie środków z UE jest szansą rozwoju gminy.
Sposób realizacji	Urząd Miejski zgłasza zapotrzebowanie organizacji szkolnej nieodpłatnie w powyższej problematyce.
Podmiot realizujący	Urząd Miejski, organizacje
Termin realizacji	2009-2019
Źródło finansowania	<ul style="list-style-type: none"> • Fundusze UE

17. Organizacja warsztatów kreowania lokalnych liderów	
Treść zadania	Zachęcanie ludzi i podarowanie im narzędzi pozwalających na organizowanie i realizację ciekawych inicjatyw.
Sposób realizacji	UM występuje jako jeden z podmiotów uprawnionych do pozyskiwania środków z funduszy unijnych.
Podmiot realizujący	Urząd Miejski
Termin realizacji	2009

Źródło finansowania	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne • Fundusze UE
---------------------	--

18. Założenie gospodarstw agroturystycznych i ich stowarzyszenia	
Treść zadania	Zakładanie gospodarstw agroturystycznych jest sposobem tworzenia nowych miejsc pracy na terenie gminy oraz podnoszenia jej atrakcyjności turystycznej.
Sposób realizacji	Podjęcie działań przez rolników. Możliwość skorzystania z doradztwa Ośrodków Doradztwa Rolniczego.
Podmiot realizujący	Rolnicy
Termin realizacji	2009-2019
Źródło finansowania	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne • Fundusze UE dla rolnictwa

19. Organizacja szkoleń dla długotrwale bezrobotnych	
Treść zadania	Realizacja zadania stanowi element aktywizacji zawodowej mieszkańców gminy.
Sposób realizacji	UM jest beneficjentem EFS i innych funduszy unijnych, może składać projekty do programów finansowych z tego funduszu.
Podmiot realizujący	Urząd Miejski
Termin realizacji	2009
Źródło	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne • Fundusze UE

20. Utworzenie stowarzyszenia rozwoju gminy	
Treść zadania	Utworzenie takiego stowarzyszenia będzie wyrazem aktywności mieszkańców, a jednocześnie narzędziem do wspierania szeroko pojętego rozwoju gminy, jako że organizacje pozarządowe mają duże możliwości pozyskiwania środków z funduszy unijnych.
Sposób realizacji	Sfornalizowanie współpracy najbardziej aktywnych osób fizycznych mieszkających na terenie gminy.
Podmiot realizujący	Osoby fizyczne
Termin realizacji	2009-2011
Źródło	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne

21. Utworzenie punktu porad i informacji zawodowej	
Treść zadania	Pomoc osobom bezrobotnym w poszukiwaniu pracy.
Sposób	Działalność punktu może stanowić jeden z elementów działalności świetlicy

realizacji	środowiskowej lub Gminnego Centrum Informacji.
Podmiot realizujący	Urząd Miejski
Termin realizacji	2009-2010
Źródło	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne • Programy Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej

22. Szkolenia i poradnictwo z zakresu budowania partnerstwa	
Treść zadania	Jest to element budowania współpracy między różnymi podmiotami funkcjonującymi na terenie gminy w celu podniesienia opłacalności i efektywności podejmowanych działań.
Sposób realizacji	Zlecenie na zewnątrz przeprowadzenia szkoleń organizacji prowadzącej takowe bezpłatnie.
Podmiot realizujący	Urząd Miejski, organizacje pozarządowe
Termin realizacji	2009-2010
Źródło	<ul style="list-style-type: none"> • Fundusze UE

23. Zorganizowanie grupy integrującej dzieci i młodzież	
Treść zadania	Integracja społeczna dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, przełamywanie stereotypów obecnych w środowiskach wiejskich dotyczących osób niepełnosprawnych.
Sposób realizacji	Zaangażowanie pracowników szkół, organizacji pozarządowych.
Podmiot realizujący	Szkoła
Termin realizacji	2009-2010
Źródło	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne gminy • Środki organizacji pozarządowych • Środki z PFRON

24. Likwidacja barier architektonicznych	
Treść zadania	Umożliwienie niepełnosprawnym korzystania ze wszystkich budynków użyteczności publicznej.
Sposób realizacji	UM i inne instytucje mogące się starać o środki na powyższy cel z PEFRON.
Podmiot realizujący	Urząd Miejski
Termin realizacji	2009-2019
Źródło	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne UM • Środki z PFRON

25. Utworzenie publicznego gabinetu rehabilitacyjnego	
Treść zadania	Wyrównywanie szans i integracja społeczna osób niepełnosprawnych i osób starszych.
Sposób realizacji	Działania związane z przygotowaniem zaplecza logistycznego gabinetu spoczywają na Gminie. Usługi refundowane są z NFZ.
Podmiot realizujący	Szpital Rejonowy-Przychodnia Rej. w Sulejowie.
Termin realizacji	2009-2019
Źródło	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miejski • Narodowy Fundusz Zdrowia

26. Wdrożenie Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	
Treść zadania	Ograniczenie zjawisk patologicznych w środowisku domowym. Wzrost bezpieczeństwa w rodzinach.
Sposób realizacji	Poprzez współdziałanie z: Punktem Konsultacyjnym, PCPR, Policją, MOPS-em w Sulejowie, Szkołami.
Podmiot realizujący	MOPS w Sulejowie, UM, Policja, organizacje pozarządowe.
Termin realizacji	2009-2010
Źródło	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne gminy • Środki organizacji pozarządowych • Fundusze UE

27. Zwiększenie kontroli sprzedaży alkoholu	
Treść zadania	Działanie stanowi narzędzie rozwiązywania problemów alkoholowych.
Sposób realizacji	Ograniczenie wydawania koncesji na sprzedaż alkoholu, kontrolowanie punktów sprzedaży alkoholu.
Podmiot realizujący	Policja, Urząd Miejski
Termin realizacji	2009-2011
Źródło	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne

28. Organizowanie cyklicznych spotkań promujących zdrowy tryb życia	
Treść zadania	Działanie należy do strategii profilaktyki zdrowotnej.
Sposób realizacji	Zaangażowanie szkolnych wychowawców oraz gości zaproszonych.
Podmiot realizujący	Szkoła

Termin realizacji	2009-2012
Źródło	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne

29. Organizowanie konkursów wiedzy ekologicznej wśród młodzieży	
Treść zadania	Stanowi to element promowania zdrowego stylu życia i świadomego oddziaływania na środowisko.
Sposób realizacji	Zaangażowanie pracownika szkoły lub gminy
Podmiot realizujący	Urząd Miejski, Szkoła
Termin realizacji	2009-2019
Źródło	<ul style="list-style-type: none"> • Środki własne

30. Organizowanie konkursów na najbardziej ekologiczne gospodarstwa	
Treść zadania	Stanowi to element promowania zdrowego stylu życia i świadomego oddziaływania na środowisko.
Sposób realizacji	Powołanie komisji złożonej z przedstawicieli różnych grup społecznych.
Podmiot realizujący	Urząd Miejski
Termin realizacji	2009-2019
Źródło	<ul style="list-style-type: none"> • Środki UM • Środki MOPS Sulejów • Fundusze UE

31. Promocja gminy na targach krajowych i międzynarodowych, a także w internecie	
Treść zadania	Jest to element konieczny dla ściągnięcia inwestorów i turystów do gminy.
Sposób realizacji	Zaangażowanie pracowników gminy i lokalnych liderów, producentów i rolników.
Podmiot realizujący	Urząd Miejski
Termin realizacji	2009-2019
Źródło	<ul style="list-style-type: none"> • Środki UM • Fundusze UE

32. Nawiązanie współpracy z gminami innych krajów	
Treść zadania	Działania umożliwią zwiększenie efektywności podejmowanych wysiłków poprzez możliwość korzystania z dobrych praktyk innych państw oraz szeroko pojęte współdziałanie.

Sposób realizacji	Kontakty możliwe do nawiązania na wystawach i targach, jak również pocztą elektroniczną.
Podmiot realizujący	Urząd Miejski
Termin realizacji	2009-2019
Źródło	<ul style="list-style-type: none"> • Środki UM • Fundusze UE

33. Wspieranie inicjatyw mieszkańców gminy	
Treść zadania	Wspomaganie inicjatyw mieszkańców gminy przyczyniających się do poprawy życia społecznego w gminie
Sposób realizacji	Poprzez współpracę z organizacjami pozarządowymi, realizacja pomysłów mieszkańców przyczyniających się do szeroko pojętej integracji społecznej, organizacja imprez, spotkań z zaproszonymi gośćmi.
Podmiot realizujący	Urząd Miejski, MOPS, Organizacje pozarządowe.
Termin realizacji	2009-2019
Źródło	<ul style="list-style-type: none"> • Środki UM • Fundusze UE

34. Utworzenie stowarzyszenia z gminami ościennymi	
Treść zadania	Budowanie współpracy w regionie.
Sposób realizacji	Zaangażowanie pracownika Urzędu Miejskiego.
Podmiot realizujący	Urząd Miejski
Termin realizacji	2009-2019
Źródło	<ul style="list-style-type: none"> • Środki UM

35. Szkolenie kadr MOPS	
Treść zadania	Podnoszenie jakości usług i przeciwdziałanie stagnacji zawodowej pracowników socjalnych pomocy społecznej.
Sposób realizacji	Delegowanie pracowników na stosowne szkolenia płatne i bezpłatne.
Podmiot realizujący	Urząd Miejski
Termin realizacji	2009-2019
Źródło	<ul style="list-style-type: none"> • Środki UM • Fundusze UE

36. Doskonalenie systemu pomocy społecznej w gminie	
Treść zadania	Udoskonalenie systemu pomocy społecznej poprzez doskonalenie zawodowe pracowników MOPS; skuteczniejsze działania pracowników socjalnych.
Sposób realizacji	Dotychczasowa działalność MOPS
Podmiot realizujący	Urząd Miejski
Termin realizacji	2009-2019
Źródło	<ul style="list-style-type: none"> • Środki UM • Pozostałe szczeble samorządu i państwa

37. Popularyzacja idei wolontariatu	
Treść zadania	Poprawa dostępu do informacji dla zainteresowanej zdobywaniem doświadczenia młodzieży; zwiększenie aktywności młodzieży, pomoc najbardziej potrzebującym.
Sposób realizacji	Współpraca z organizacjami pozarządowymi, MOPS, UM, szkołami.
Podmiot realizujący	Urząd Miejski, MOPS, organizacje pozarządowe, instytucje społeczne.
Termin realizacji	2009-2019
Źródło	<ul style="list-style-type: none"> • Środki UM • Fundusze UE • Pozostałe szczeble samorządu i państwa • Środki organizacji pozarządowych • Środki MOPS Sulejów

Załącznik 3

Potencjalne możliwości finansowania lub wspomagania działań społecznych prowadzonych na terenie gminy

Fundusze i programy wspierające pomoc społeczną:

• **Europejski Fundusz Społeczny (EFS)** – jest najważniejszym instrumentem Unii Europejskiej w zakresie przeciwdziałaniu bezrobociu i rozwoju zasobów ludzkich. EFS wspiera działania podejmowane w ramach Europejskiej Strategii Zatrudnienia. Środki Europejskiego Funduszu Społecznego przeznacza się w Polsce na realizację Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich, Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego oraz Inicjatywy Wspólnotowej EQUER. Priorytety EFS realizowane są w ramach pięciu obszarów wsparcia, które obejmują:

1. Aktywną politykę rynku pracy mającą na celu przeciwdziałanie i zapobieganie bezrobociu, przeciwdziałanie zjawisku długotrwałego bezrobocia zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet, ułatwianie ponownej integracji z rynkiem pracy długotrwałe bezrobotnych, a także wspieranie integracji zawodowej ludzi młodych oraz osób powracających na rynek pracy po okresie nieobecności na nim;

2. Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego mające na celu ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej i przygotowanie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym do wejścia na rynek pracy, utrzymania zatrudnienia lub powrotu do czynnego życia zawodowego. Skierowane jest ono do osób, które ze względu na trudną sytuację życiową nie potrafią samodzielnie odnaleźć się na rynku pracy, nie potrafią rozwiązać osobistych i zawodowych problemów oraz korzystają długotrwałe, w sposób bierny, ze świadczeń pomocy społecznej;

3. Kształcenie ustawiczne mające na celu ułatwienie i polepszenie dostępu do rynku pracy oraz integrację z rynkiem pracy, podwyższenie i utrzymanie potencjału zatrudnieniowego osób oraz promowanie mobilności zawodowej, poprzez zwiększenie dostępu do szkoleń zawodowych, edukacji oraz doradztwa;

4. Doskonalenie kadr gospodarki (promocja potencjału adaptacyjnego) oraz rozwój przedsiębiorczości poprzez promocję wykwalifikowanej, przeszkolonej i zdolnej do adaptacji w zmiennych warunkach pracy kadry pracowniczej, popieranie innowacyjności i potencjału adaptacyjnego w zakresie organizacji pracy, rozwijanie przedsiębiorczości

oraz warunków sprzyjających tworzeniu miejsc pracy i podwyższaniu kwalifikacji, rozwój potencjału ludzkiego w sferze badań, nauki i technologii;

5. Zwiększenie dostępu i uczestnictwa kobiet na rynku pracy, włączenie z możliwością rozwijania kariery zawodowej, zwiększeniem dostępu kobiet do nowych miejsc pracy, pomocą w uruchamianiu działalności gospodarczej, a także działania zakładające zmniejszenie dysproporcji, których podstawą jest dyskryminacja ze względu na płeć zarówno w ramach pionowych, jak i poziomych struktur rynku pracy.

• **Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweski Mechanizm Finansowy** – od roku 2004 Polska stała się beneficjentem pomocy w ramach tych mechanizmów. Środki z tych źródeł _ możliwe do uzyskania do roku 2009 – mają przyczynić się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Projekty finansowane z tych środków powinny być zbieżne z wszystkimi projektami realizowanymi w ramach funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności oraz innych przedsięwzięć finansowanych przez Unię Europejską. W dziedzinie społecznej wyróżniono priorytety:

-**rozwój zasobów ludzkich** – promowanie wykształcenia i szkoleń dla pracowników administracji samorządowej, rozwój zasobów kadrowych na poziomie regionalnym, doskonalenie wiedzy i umiejętności zawodowych pracowników administracji powiatowej i gminnej,

-**opieka zdrowotna i opieka nad dzieckiem** – podniesienie poziomu życia przez wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie opieki zdrowotnej, programy wspierające zdrowie rodziny, promocja zdrowia i profilaktyki, zapobieganie przestępczości wśród dzieci i młodzieży, integracja społeczna dzieci niepełnosprawnych.

• **EQUAL** – jedna z czterech (EQUAL, INTERREG, LEADER+, URBAN), przewidzianych na lata 2000-2006, Inicjatyw Wspólnotowych. W ramach EQUAL wsparcie kierowane jest dla projektów mających na celu współpracę transnarodową służącą promowaniu nowych sposobów zwalczania wszelkich form dyskryminacji i nierówności na rynku pracy (zarówno wśród osób bezrobotnych, jak i zatrudnionych). Inicjatywa ta finansowana jest z Europejskiego Funduszu Społecznego.

• **Program Access** – inicjatywa Unii Europejskiej, mająca na celu wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Program ma wspierać działania organizacji pozarządowych i organizacji nie nastawionych na zysk w dwóch głównych obszarach:

-działania ułatwiające proces przejmowania i wdrażania prawodawstwa UE w dziedzinach: ochrona środowiska i rozwój społeczno-gospodarczy,

-działania w sferze polityki społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożonych marginalizacją grup społecznych.

•Poakcesyjny Program Wsparcia Obszarów Wiejskich (PPWOW) – program powstał w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej i ma służyć zmniejszeniu w wyznaczonych gminach (500 gmin z terenu całej Polski, wyznaczonych przy wykorzystaniu algorytmu uwzględniającego najbardziej miarodajne wskaźniki dotyczące ich sytuacji społecznej i ekonomicznej) skali problemów społecznych. Program będzie realizowany w latach 2006-2009. Przeciętnie gmina kwalifikująca się do Programu może liczyć na wsparcie 20 tysięcy euro rocznie. Pieniądze będzie można wydać na pomoc dla potrzebujących oraz na przygotowanie projektów wsparcia dla potrzebujących.

Program stworzy możliwość sfinansowania projektów dla trzech grup beneficjentów: ludzi starszych, dzieci i młodzieży, rodzin z dziećmi.

-pomoc dla osób starszych obejmie m.in.: usługi opiekuńcze o różnym zakresie i charakterze; środowiskowe formy opieki nad osobami w podeszłym wieku, rozwój usług wspomagających, ułatwiających codzienne funkcjonowanie: dostęp do informacji, gastronomia, transport, kształcenie ustawiczne; rozwój form pomocy w okresowym wyręczaniu opiekunów rodzinnych; mieszkania chronione dające możliwość maksymalnie długiej samodzielności; wspieranie różnych form samopomocy.

-pomoc dla dzieci i młodzieży obejmie m.in.: rozwój sieci świetlic środowiskowych dostępnych dla wszystkich dzieci; tworzenia klubów młodzieżowych z ofertą adekwatną dla potrzeb nastolatków opartą na samorządności i samoorganizacji z udziałem wychowawcy; tworzenie kawiarenek internetowych; tworzenie sieci poradnictwa i wspierania w sytuacjach kryzysowych i poradnictwa zawodowego dla młodzieży; tworzenie zastępczych form opieki głównie rodzinnej dla dzieci i młodzieży, której rodzice niewłaściwie wywiązują się ze swoich obowiązków.

- pomoc dla rodzin z dziećmi obejmie m.in. poradnictwo prawne, socjalne, rodzinne oraz pedagogiczno – psychologiczne; opieka instytucjonalna nad dziećmi w wieku szkolnym i młodszym; mini przedszkola lub mini żłobki o charakterze rodzinnym.

Gmina Jastrząb ma możliwość korzystania z funduszy PPWOW i otrzymała wsparcie w kwocie 68 400 zł.

•**Bank Rozwoju Rady Europy** – udziela pożyczek na finansowanie projektów o znaczeniu społecznym. Bank posiada specjalne fundusze, z których dotowane są stopy procentowe kredytów udzielonych m.in. na:

- tworzenie nowych miejsc pracy w regionach upośledzonych (zwłaszcza w małych i średnich przedsiębiorstwach),
- rozwój infrastruktury w sektorach: ochrony środowiska, szkolnictwa i służby zdrowia,
- wydatki związane z katastrofami i klęskami naturalnymi (usuwanie skutków powodzi i budowa ochrony przeciwpowodziowej),
- pozostałe projekty: pomoc uchodźcom, budowę mieszkań dla rodzin o niskich dochodach, renowację zamków z przeznaczeniem na hotele i centra kulturalne.

Institucje pożytku publicznego:

•**Polski Czerwony Krzyż** – głównym zadaniem PCK jest uzupełnianie opiekuńczej roli Państwa, wynikającej z Ustawy o pomocy społecznej. Pomoc socjalna trafia rocznie do ponad 200.000 osób i pochodzi od darczyńców. Do całorocznych form działania PCK należą:

- dożywianie – w placówkach i ośrodkach PCK, stołówkach szkolnych, barach wydawane są ciepłe posiłki lub paczki z podstawowymi produktami żywnościowymi,
- pomoc doraźna – zbieranie i przekazywanie potrzebującym: odzież, sprzęt gospodarstwa domowego, środki czystości i higieny, meble,
- działalność ośrodków PCK: noclegowi, domów pobytu dziennego, domów interwencji kryzysowej dla maltretowanych kobiet z dziećmi, świetlic terapeutycznych i integracyjnych.
- opieka nad chorymi w domu – wykonywana przez przeszkolone Siostry PCK do sprawowania opieki nad chorymi i niepełnosprawnymi w ich domach. Umowy na świadczenie tych usług zawierają zarządy PCK różnych szczebli z samorządami terytorialnymi.

•**Polski Komitet Pomocy Społecznej - "PKPS"** powstał w 1958 roku i jest stowarzyszeniem charytatywnym posiadającym status organizacji pożytku publicznego. Celem PKPS jest dobrowolne i bezinteresowne niesienie pomocy osobom i rodzinom, które z różnych przyczyn niezdolne są do rozwiązywania swych życiowych problemów, w szczególności ludziom starszym, niepełnosprawnym, chorym, samotnym, zagrożonym demoralizacją, rodzinom pozbawionym środków do życia, ubogim i bezradnym.

Programy wspierające działania na rzecz osób bezrobotnych lub zagrożonych bezrobociem:

•**Program „PIERWSZA PRACA”** - podstawowym celem programu jest nie dopuszczenie do tego, aby absolwenci szkół stawali się i pozostawali bezrobotnymi. Niezbędne jest zatem zwiększenie szans absolwentów na uzyskanie pierwszego doświadczenia zawodowego. Intencją programu jest pobudzenie aktywności lokalnej w projektowaniu przyszłości zawodowej, uruchomienie mechanizmów rozwiązywania lokalnych problemów społecznych poprzez angażowanie młodych osób do pracy w organizacjach pozarządowych w charakterze wolontariuszy, sprzyjanie projektom wzmacniającym zdolność do samodzielnego poruszania się po rynku pracy, do samokształcenia i kreatywności. Program obejmuje 5 segmentów:

- małe i średnie przedsiębiorstwa,
- samozatrudnienie,
- kształcenie,
- wolontariat,
- informacja, poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy.

•**Program „ABSOLWENT”** – organizowany przez urzędy pracy program pomagający w starcie zawodowym absolwentom szkół wyższych. Program wykorzystuje środki z Funduszu Pracy.

•**Program „JUNIOR”** – celem programu jest aktywizacja zawodowa młodych osób niepełnosprawnych z wykorzystaniem środków z Funduszu Pracy i Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Program zakłada udział trenera pracy odpowiadającego za przygotowanie osoby niepełnosprawnej do podjęcia pracy.

•**Program „50 PLUS”** – zakłada konieczność podwyższenia produktywności i konkurencyjności osób zdolnych do pracy, podjęcia zdecydowanych działań w celu utrzymania i przywracania do zatrudnienia osób w wieku powyżej 50 lat. Przewiduje się, że realizacja celów programu przyczyni się do zaktywizowania rocznie około 50-80 tys. osób bezrobotnych oraz pobierających zasiłki i świadczenia przedemerytalne.

Do najpoważniejszych funduszy unijnych wspierających edukację należą:

•**SOCRATES** – jego zadaniem jest rozszerzanie współpracy europejskiej w dziedzinie edukacji, która obejmuje dzieci, młodzież i dorosłych. Przystąpienie Polski do programu

SOCRATES nastąpiło w marcu 1998 roku, do roku 2006 realizowana jest II faza programu. Komponentami programu SOCRATES są:

-**COMENIUS** - wspiera inicjatywy mające na celu podniesienie jakości edukacji szkolnej i promowanie świadomości wymiaru europejskiego w procesach edukacyjnych, czyli pomaga w kształtowaniu poczucia przynależności do szerszej i otwartej na świat społeczności europejskiej.

-**ERASMUS** – jego celem jest podnoszenie poziomu kształcenia i wzmacnianie jego europejskiego wymiaru w szkołach wyższych. W Polsce prawo uczestnictwa w programie Erasmus mają państwowe i prywatne szkoły wyższe wpisane do rejestru Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu, kształcące studentów na poziomie licencjackim, inżynierskim, magisterskim, doktoranckim.

•**LEONARDO DA VINCI** - program stworzony z myślą o promocji i poprawie jakości systemów kształcenia i szkolenia zawodowego. Program ten jest kontynuacją wcześniejszych programów UE w zakresie: wstępnego kształcenia zawodowego, kształcenia ustawicznego, kształcenia otwartego i na odległość, doskonalenia umiejętności językowych, wspierania współpracy uczelni i przedsiębiorstw w zakresie transferu nowych technologii oraz wyrównywania szans dostępu różnych grup społecznych do rynku pracy.

•**Program MŁODZIEŻ** – składa się z pięciu części – akcji – różniących się rodzajem wspieranej działalności:

-Akcja 1: *Młodzież dla Europy – Wymiana Młodzieży* – polega na realizacji wspólnego pomysłu przez grupę młodych ludzi różnej narodowości.

-Akcja 2: *Wolontariat Europejski – EVS Wolontariat* – umożliwia młodym kilkumiesięczne wyjazdy za granicę do pracy społecznej.

-Akcja 3: *Inicjatywy Młodzieżowe* – dofinansowanie na konkretne przedsięwzięcia o charakterze lokalnym, które są inicjowane i realizowane przez młodzież.

-Akcja 4 *Wspólne Działania* - przedsięwzięcia łączące edukację szkolną, pozaszkolną oraz szkolenie zawodowe, czyli trzy programy edukacyjne Unii Europejskiej: SOCRATES, MŁODZIEŻ i LEONARDO DA VINCI.

-Akcja 5: *Działania Wspierające* – staże, seminaria, wizyty, kursy, sieci informacyjne oraz inne działania, dzięki którym uczestnicy podnoszą swoje kwalifikacje.

•**TEMPUS** - jest programem wspierającym współpracę między uczelniami z krajów UE i z krajów partnerskich, a także pomagającym w podnoszeniu jakości kształcenia i reformy

w sektorze szkolnictwa wyższego. W chwili obecnej realizowany jest program TEMPUS III przewidziany na lata 2000 – 2006, którego celem jest wspieranie procesu zmian i reform w krajach partnerskich (będących beneficjentami programu) poprzez pomoc w realizacji różnorodnych przedsięwzięć w sferze szkolnictwa wyższego (wielostronne projekty międzynarodowe, mobilność).

Pozarządowe instytucje i fundacje wspierające działania w sferze polityki społecznej

Organizacje pozarządowe, zwane również „trzecim sektorem”, skupione wokół różnorodnych problemów życia społecznego stanowią jeden z filarów współczesnych społeczeństw demokratycznych. Niektóre organizacje mają charakter pojedynczych działań (lokalne), inne mają bardziej rozbudowane struktury w postaci oddziałów terenowych.

Poniżej przedstawiono kilka najbardziej znanych organizacji działających w Polsce.

•**Caritas** - największa organizacja charytatywna związana z Kościołem Katolickim (Caritas Polska posiadająca strukturę diecezjalną) i realizująca swą pomoc w kraju i zagranicą. Do najważniejszych obszarów zaangażowania Caritas należą problemy dotyczące:

-kryzysu środowiska rodzinnego,

-przeprowadzania leczenia i rehabilitacji, oraz leczenia uzależnień (narkomani),

-problemów osób ubogich i bezdomnych, a także imigrantów i uchodźców,

-pomocy dla ofiar klęsk żywiołowych,

-pomocy dla osób starszych – stworzono tzn. Stacje Opieki Caritas (placówki opieki pielęgnacyjnej nad starszymi osobami chorymi i niepełnosprawnymi),

-pomocy dla osób bezrobotnych – realizowano projekt “Aktywizacja personalna, zawodowa i społeczna osób długotrwale bezrobotnych”. W ramach struktur Caritas diecezjalnych powstają tzw. BAB-y, czyli Biura Aktywizacji Bezrobotnych. Biuro takie działa również w diecezji kieleckiej.

Działalność Caritas Polska jest prowadzona programowo i profesjonalnie, natomiast poszczególne parafie kościelne prowadzą akcję organizującą pomoc dla swoich parafian okazjonalnie.

•**MONAR** – stowarzyszenie (założone przez Marka Kotańskiego), które od 1981 roku prowadzi szereg działań profilaktycznych propagujących życie bez narkotyków, promocję zdrowia (przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się wirusa HIV i innych chorób zakaźnych) i przeciwdziałanie kryminalizacji. MONAR prowadzi prace środowiskowe, Świetlice

Socjoterapeutyczne, programy edukacyjne i alternatywne. Główne obszary działalności Monaru:

-programy dla osób aktywnie zażywających narkotyki, ukierunkowane na poprawę ich sytuacji zdrowotnej i socjalnej oraz programy redukcji szkód spowodowanych używaniem narkotyków. MONAR oferuje osobom z problemem narkotykowym pomoc specjalistyczną w zakresie: konsultacji, poradnictwa, terapii indywidualnej i grupowej oraz detoksykację, pomoc ambulatoryjną oraz stacjonarną terapię i rehabilitację dla osób uzależnionych.

-pomoc dla osób bezdomnych, samotnych, chorych terminalnie. **„Ruch Wychodzenia z Bezdomności MARKOT”** – założony został w ramach Stowarzyszenia MONAR w roku 1993 i adresowany jest do ludzi bezdomnych, samotnych, skrzywdzonych społecznie, ofiar przemocy domowej i niepełnosprawnych społecznie. W chwili obecnej istnieją w Polsce 62 domy Markot, w roku 2003 z ich pomocy skorzystało ponad 15 000 osób.

-pomoc dla osób opuszczających zakłady karne, żyjących na marginesie życia – wykluczonych społecznie. MONAR we współpracy z Centralnym Zarządem Służb Więziennych prowadzi programy w placówkach penitencjarnych oraz oferuje pomoc terapeutyczną osobom opuszczającym zakłady karne.

•**Fundacja Domy Wspólnoty Chleb Życia** powstała z inspiracji siostry Małgorzaty Chmielewskiej. Jednym z zasadniczych celów działania Fundacji jest poprawa sytuacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Cele realizuje się poprzez:

-wspieranie edukacji i rozwoju dzieci i młodzieży pochodzących z ubogich środowisk wiejskich. Stworzony został system stypendialny i oferta zajęć pozalekcyjnych dla uczniów gimnazjów i liceów,

-organizowanie szkoleń umiejętności zawodowych oraz miejsc pracy, zarówno dla mieszkańców domów Wspólnoty jak i mieszkańców okolicznych wsi,

-działania na rzecz Domów Wspólnoty Chleb Życia i ich mieszkańców (osób bezdomnych).

•**Fundacja dla Polski** – jej zadaniem jest działanie na rzecz rozwoju polskich organizacji pozarządowych. Fundacja wspiera nowatorskie projekty w dziedzinie pomocy społecznej, oświaty, kultury i rozwoju lokalnego. W ramach Fundacji dla Polski działają m.in.:

-Program Rozwoju Regionalnego i Lokalnego – wspiera rozwój produkcji i sprzedaży produktów regionalnych, co wzmacnia lokalne rynki pracy oraz rozwój regionów.

-Polsko-Francuski Fundusz Współpracy – współpraca w dziedzinie kształcenia zawodowego (podstawowego i ustawicznego), na zasadach partnerskiej współdziałania z przedsiębiorstwami oraz samorządami obu krajów.

-Fundusz Krzyś – ma na celu poprawę warunków życia dzieci przebywających w Domach Małych Dzieci.

-Program Dzieci Ulicy - adresowany do lokalnych organizacji pozarządowych prowadzących pracę środowiskową z dziećmi i młodzieżą, dla których ulica stała się miejscem życia

•**Polska Akcja Humanitarna** – współpracuje z organizacjami pozarządowymi i agendami ONZ przy realizacji swoich zadań statutowych, zarówno w Polsce i zagranicą. Akcja pomaga głównie uchodźcom. W Polsce najbardziej znany jest program dożywiania dzieci w szkołach i świetlicach – **Pajacyk** (prowadzony od 1998 roku). Fundacja stara się poprawić sytuację bytową dzieci, ich warunki życia i nauki. Pomoc polega na finansowaniu obiadów dla dzieci, które nie są objęte pomocą gmin. W ciągu 7 lat prowadzenia programu Fundacja zapewniła dla 30 tys. dzieci przeszło 900 tys. posiłków.

•**Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności** – jej głównym zadaniem jest działanie na rzecz umacniania demokracji i społeczeństwa obywatelskiego, wyrównywania szans rozwoju indywidualnego i społecznego oraz wspieranie gospodarki rynkowej w Polsce. Fundacja realizuje swoje cele statutowe w sposób elastyczny i otwarty. Fundacja oferuje granty oraz na inne sposoby wspomaga organizacje pozarządowe i inicjatywy lokalnych społeczności oraz młodych liderów. Działa na rzecz równych szans startu życiowego i zawodowego oraz reform w dziedzinie edukacji, administracji publicznej i służby zdrowia, a także wspiera przemiany systemowe oraz rozwój obszarów wymagających szczególnej pomocy, w tym zwłaszcza terenów wiejskich.

•**Fundacja im. Stefana Batorego** – udziela wsparcia finansowego w ramach wyznaczonych programów na realizację projektów z dziedzin: nauka, społeczeństwo obywatelskie, medycyna, zdrowie, środowisko, kultura i organizacje pozarządowe.

•**Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży** - przyznaje dotacje na programy prewencyjno-rozwojowe dla dzieci i młodzieży.

•**Fundacja J&S Pro Bono Poloniae** – wspiera inicjatywy społeczne realizowane przez organizacje pozarządowe, dofinansowuje programy na rzecz poprawy sytuacji w lokalnych

społecznościach, np.: program dla dzieci i młodzieży, program stypendialny, program dla kultury.

•**Fundacja Brata Alberta** – zajmuje się opieką nad ludźmi chorymi, starszymi, ubogimi oraz znajdującymi się na marginesie życia. Fundacja oferuje schronienie, posiłek, opiekę lekarską.

•**„Porozumienie Bez Barrier”** – pomaga łamać stereotypy oraz bariery utrudniające osobom z upośledzeniem fizycznym i psychicznym życie w społeczeństwie.

•**Fundacje pomagające w ratowaniu zdrowia i życia dzieci** to m.in.: Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy, **Fundacja Jolanty Kwaśniewskiej**, **Fundacja TVN „nie jesteś sam”**, Fundacja Polsat.